

LEHDISTÖSELVITYS

Suomalaiset SS-vapaaehtoiset sodanaikaisissa (1941–1944) sanomalehdissä

Osa Kansallisarkiston arkistoselvitystä, jossa tutkittiin suomalaisten SS-miesten osallisuutta juutalaisten, siviilien ja sotavankien surmaamiseen Ukrainassa ja Kaukasiassa vuosina 1941–1943.

Ville-Pekka Kääriäinen

Kansallisarkisto – Riksarkivet – The National Archives

Helsinki 2019

SISÄLLYSLUETTELO

LEHDISTÖSELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT JA AINEISTO	1
”Uudet jääkärit”, SS-vapaaehtoisten esittely suomalaisille	5
SS-vapaaehtoisliikkeen ensiesittely 11.8.1941–15.8.1941	5
Uuden jääkäri liikkeen tarina jatkuu, syyskuu 1941–joulukuu 1941	13
Jääkärisiteiden lujittaminen, SS-pataljoonan lipunluovutus- ja valanantotilaisuus 15.10.1941	16
TARINAA UUSISTA JÄÄKÄREISTÄ VAHVISTETAAN – SS-PATALJOONA ITÄRINTAMALLA 1942	22
”UUSIEN JÄÄKÄRIEMME PALUU”, SS-PATALJOONA LEHDISTÖSSÄ 2.6.1943–5.6.1943	25
VÄKIVALTAISUUDET UKRAINASSA JA KAUKASUKSELLA	31
Vapauttajat saapuvat Ukrainaan – sodan alku divisioonan miesten haastattelujen perusteella	31
Sotavangit ja poliittiset komissaarit	36
Lähes näkymättömissä olevat juutalaiset	37
SS-MIESTEN PUOLUEYHTEYKSISTÄ LEHTIKIRJOITUSTEN VALOSSA	41
SS-SOTAKIRJEENVAIHTAJA JUKKA TYRKKÖ	44
Kansallissosialismin sävyttämät lehtikirjoitukset	44
Ukrainan ja Kaukasian ”alkuasukkaat” sekä heidän tulevaisuutensa	47
SS-VAPAAEHTOISTEN JÄRJESTÄYTYMINEN ”ENSIMMÄISTEN VAPAUSSOTURIEN RINNALLE”	51
SS-Aseveljet ja Rintamamiesliitto	51
SS-Aseveljet liite <i>Rintamamies</i> -lehdessä	53
SS-OBERSCHARFÜHRER MAUNO OLAVI ALHAINEN	55
YHTEENVETO	58
LIITTEET	60
Liite 1. Aineisto lehtien nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä	60
Liite 2. Aineisto aikajärjestyksessä vanhimmasta uusimpaan.	86
LÄHTEET	109

LEHDISTÖSELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT JA AINEISTO

Tämä lehdistöselvitys on osa valtioneuvoston kanslian (VNK) Kansallisarkistolta tilaamaa arkistonselvitystä, jossa tutkittiin suomalaisten SS-miesten osallisuutta juutalaisten ja siviilien surmaamiseen vuosina 1941–1943. Lehdistöselvityksen aineistoksi on rajattu suomalaisessa lehdistössä julkaistut SS-miehiä koskevat lehtikirjoitukset vuosina 1941–1944. Rajausta sodanaikaisiin lehtikirjoituksiin tehtiin sen vuoksi, että selvityksen yhtenä tavoitteena oli kerätä näistä aikalaislähteistä mahdollisimman kattava kokonaisuus Kansallisarkiston asiakkaiden tulevaan käyttöön. Hankkeen aikana on kerätty myös sodanjälkeisiä lehtikirjoituksia ja ne sisältävät paljon arvokasta tietoa esimerkiksi juutalaisten surmaamisesta. Näitä tietoja on hyödynnetty Lars Westerlundin kirjoittamassa hankkeen pääjulkaisussa *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019). Sodanjälkeisistä lehtikirjoituksista ei ole voitu muodostaa kattavaa kokonaisuutta, koska hankaluutena on se, että tekijänoikeuskysymyksistä johtuen niiden etsiminen ja hankkiminen on vielä paljon työläämpää kuin sodanaikaisten lehtikirjoitusten. Selvityshankkeen aikana on kertynyt myös jonkin verran ulkomaalaisia sodan aikana ja sen jälkeen julkaistuja lehtikirjoituksia, joita on myös hyödynnetty pääjulkaisussa, mutta ne jätetään tämän selvityksen ulkopuolelle.

Suomalaiset SS-miehet ovat kiinnostaneet niin historiantutkijoita kuin historian harrastajiakin. He ovat sekä itse kirjoittaneet ja heistä on kirjoitettu paljon tutkimuksia, muistelmia, elämäkertoja ja romaaneja. Kokonaisuudessaan SS-miehiä on tutkittu paljon ja laajasti, eikä kiinnostus heitä kohtaan ole laskenut. Sodanaikaiset lehtikirjoitukset SS-miehistä ovat aikalaislähteitä siinä missä päiväkirjat ja kirjeet, vaikka ovatkin sisällöltään hyvin erilaisia. Lehtikirjoitukset kertovat suurelle yleisölle annetusta kuvasta ja miten SS-miehiä käsiteltiin julkisuudessa. Aiemmissä tutkimuksissa on käytetty ainakin jonkin verran hyväksi myös sodanaikaisia lehtikirjoituksia, mutta laajaa ja perusteellisesta katsausta SS-miehiä käsitteleviin lehtikirjoituksiin ei ole tehty.¹ Selvityksen tavoitteena onkin täyttää osittain tätä tutkimuksessa esiintyvää puutetta. Selvitys on nimensä mukaisesti kuitenkin pelkästään melko lyhyt katsaus aiheeseen, jonka tarkoituksena on pääasiassa avata sitä, millaisia lehtikirjoituksia SS-miehistä on kirjoitettu ja luoda taustaa tuleville tutkimuksille.

---

¹ Kattavasti SS-miehiä koskevaa lehdistökirjoituksia on hyödynnetty mm. Jokipii 1968; Westerlund 2017; Swanström 2018.

Suomalaiset sodanaikaiset lehdistökirjoitukset eivät itsessään kerro juuri mitään Kansallisarkiston suorittamasta SS-selvityksen aiheesta eli suomalaisten SS-miesten osallisuudesta juutalaisten ja siviilien surmaamiseen vuosina 1941–1943. Sodan aikana aihetta ei käsitelty sensuurin, tiedon piilotelun tai tietämättömyyden vuoksi juuri ollenkaan, kun taas sodan jälkeen se on ollut esillä lähes aina käsiteltäessä suomalaisia SS-miehistä mediassa.² Ne harvat maininnat, jotka sodan aikana koskivat tapahtuneita väkivaltaisuuksia, esitellään selvityksessä. Lehdistökirjoitukset avaavat ennen muuta näkökulman SS-vapaaehtoisliikkeen taustoihin ja toiminnan julkisiin perusteluihin. Suomalaisten SS-vapaaehtoisten poliittinen tausta, lähtösyyt ja motiivit ovat herättäneet paljon keskustelua tutkimuksessa.³ Lehdistökirjoituksista eivät selviä kovinkaan hyvin yksittäisten miesten lähtösyyt, mutta niissä nousee erityisesti esiin se, miten julkisessa keskustelussa perusteltiin sitä, että suomalaisia miehiä lähetettiin edustamaan Suomen valtiota Saksan SS-joukkoihin. Historiantutkija André Swanströmin mukaan merkittävä osa suomalaisista SS-miehistä oli poliittisilta näkemyksiltään fasisteja.⁴ Selvityksessäni tarkastelen, näkyykö lehdistön ja suomalaisten SS-miesten omassa kirjoittelussa fasistisia, kansallissosialistisia tai antisemitistisiä viittauksia.

Lehdistöselvitys perustuu 385:een jatkosodan aikana 58:ssä eri lehdessä julkaistuun kirjoitukseen.⁵ Lähtökohtana aineiston keräämisessä käytettiin Veljesapu-Perinneyhdistys ry:n laatimaa listaa, johon oli listattu sodanaikaisia lehtijuttuja yhteensä 175 kappaletta.⁶ Koska selvityksen tarkoituksena oli tarkastella Suomessa ja suomalaisiin kohdistuvaa tiedottamista, ulkomaalaiset lehdet karsittiin pois. Veljesavun listassa on myös lehtijuttuja, joita ei voitu käyttää, koska niistä olevat viitetiedot olivat hatarat ja ne löytyvät pelkästään yhdistyksen arkistosta. Joidenkin juttujen kohdalla ei mainita ollenkaan, milloin ne ovat ilmestyneet. Joistain puolestaan tiedetään pelkkä vuosi tai kuukausi. Muutamien lehtijuttujen kohdalla Kansalliskirjaston mikrofilmeissä oli puutteita ja muutaman kohdalla Veljesavun sivuilla olevan listan tekijä on tehnyt jonkin virheen, jonka vuoksi en ole löytänyt kyseistä artikkelia.

Edellä mainituista ongelmista huolimatta aineistoa onnistuttiin lopulta kasvattamaan noin 200:lla lehtijutulla. Tämä onnistui lähes yksinomaan sen vuoksi, että Kansalliskirjasto on digitoinut osan sodanaikaisista päivä- ja aikakauslehdistä. Digitoitu materiaali on ajettu tekstintunnistuksen (engl. *Optical*

---

² Puolestaan esimerkiksi Norjassa, Tanskalaisissa ja Hollannissa aiheesta uutisoitiin melko avoimesti jo sodan aikana. Ks. *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 106, 118, 120, 139, 187–188.

³ Lähtömotiiveista ks. esim. Westerlund 2017, s. 94–108. Poliittisesta taustasta esim. Swanström 2018, s. 43–84.

⁴ Swanström 2018, s. 425.

⁵ Ks. Liite 1 & Liite 2.

⁶ Veljesapu-Perinneyhdistys ry:n kotisivut. <http://www.veljesapu.fi/pages/Lehdet/3231> viitattu 31.12.2018.

character recognition, OCR) läpi, jolloin aineistoon voidaan tehdä hakutoimintoja. Hakutoiminnon löytyi nopeasti paljon aiemmin tutkimukselle tuntemattomia lehtijuttuja. Kansalliskirjaston digitointi on kuitenkin vielä suurelta osin kesken ja jatkuu ainakin vuoteen 2020 saakka. Tähän hetkeen mennessä (tammikuu 2019) Kansalliskirjasto on digitoinut ja julkaisut asiakkaittensa vapaaseen käyttöön kaikki Suomessa vuosina 1771–1929 ilmestyneet sanomalehdet.⁷ Sodanaikaisista lehdistä (1941–1945) on digitoitu vain osa. Tällä hetkellä esimerkiksi yksikään suurista päivälehdistä (*Helsingin Sanomat*, *Aamulehti*, *Uusi Suomi*, *Turun Sanomat*) ei ole saatavissa digitaalisesti Kansalliskirjaston tietokannasta. Myöskään kaikkien poliittisesti merkittävien äänenkannattajalehtien, kuten IKL:n (Isänmaallinen Kansanliike) äänenkannattaja *Ajan Suunta*-lehti ei ole vielä digitoitu. Pidän todennäköisenä, että suomalaisia SS-miehiä käsittelevien lehtikirjoitusten kokonaismäärä voi kasvaa jopa tuuhanteen tai jopa selvästi sen yli.⁸ Veljesapu-Perinneyhdistyksen kokoamassa luettelossa sanomalehtikirjoituksista on silti useita näissä vielä digitoinnattomissa lehdissä ilmestyneitä artikkeleita. Vaikka kokonaiskuva ei ole kaikilta osin täysin kattava, antavat läpikäydyt lehtikirjoitukset kuitenkin aikaisempaa huomattavasti tarkemman kuvan siitä, miten SS-vapaaehtoisia ja Suomen toimenpiteitä käsiteltiin oman aikansa mediassa.

Monissa arkistokokonaisuuksissa on paljon SS-vapaaehtoisia koskevia lehtikirjoituksia. Suomalaisista SS-miehistä perustutkimuksen vuonna 1968 tehneen Mauno Jokipiin tutkimusarkistossa sijaitsee neljä lehtileikkeille omistettua kansiota, joiden lisäksi lehtikirjoituksia löytyy runsaasti SS-mies Unto Parvilahden (myöhemmin Boman) asiakirjoista, jotka on liitetty osaksi Jokipiin tutkimusarkistoa.⁹ SS-Aseveljet ry:n 1943–1944 arkistossa on kokonaan lehtileikkeille ja propaganda-aineistolle omistettu kansio ja lisäksi lehtikirjoituksia löytyy jonkin verran Ratas-kansiosta.¹⁰ SS-vapaaehtoisina toimineiden Yrjö Kailan ja Jukka Tyrkön kokoelmista löytyy myös jonkin verran lehtikirjoituksia.¹¹ Veljesapu nimellä tunnettu suomalaisten SS-miesten veteraaniiyhdistys, josta on myöhemmin muodostunut perinneyhdistys, Veljesapu-Perinneyhdistys ry, omistaa laajan arkiston, joka sijaitsee Parolan Panssarimuseossa ja sinne on myös vuosien saatossa kerätty todella runsaasti SS-miehiä koskevia

---

⁷ Kansalliskirjaston Digitaaliset aineistot. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/> viitattu 31.12.2018.

⁸ Varsinkin jos kuvat, muistokirjoitukset ja satunnaiset maininnat lasketaan, niin määrä nousee helposti moneen tuuhanteen.

⁹ Unto Parvilahden asiakirjat (KA, Pk-1140/15), Lehdet, lehtileikkeet ja muut asiakirjat (KA, Pk-1140/17), Muistiinpanot, lehtileikkeet ja muut asiakirjat (KA, Pk-1140/34-35), Lehtileikkeet ja yksityiset luovutukset (KA, Pk-1140/38-39), SS-joukkoihin liittyvät lehtileikkeet (KA, Pk-2365/8). Lisäksi Jokipiin on kerännyt kirjojensa julkistamiseen liittyvät lehtileikkeet omiin kansioihin ja lehtileikkeitä löytyy satunnaisesti myös muista kansioista.

¹⁰ Lehtileikkeet ja propaganda-aineisto (KA, Pk-1141/14-16), Ratas-kansio (KA, Pk-1141/30-39). Lisäksi lehtileikkeitä löytyy satunnaisesti joistain kansioista.

¹¹ Yrjö Paavo Ilmari Kailan arkisto (KA, Pk-2356/9), Jukka Pellervo Tyrkön arkisto (KA, Pk-1618/5).

lehtikirjoituksia.¹² Edellä mainittujen arkistojen materiaali on käyty pintapuolisesti läpi, mutta aika-
taulu ja voimavarat eivät ole riittäneet siihen, että kaikki lehtikirjoitukset olisi koottu yhdeksi koko-
naisuudeksi. Yksi haaste eri lehtikirjoituskokoelmien yhdistämisessä ja käyttämisessä on se, ettei lä-
heskään kaikkiin talletettuihin lehtikirjoituksiin ole merkitty päivämäärää, lehden nimeä tai kumpaa-
kaan tietoa. Kontekstin puuttuminen vaikeuttaa oleellisesti kyseisten lehtijuttujen tulkintaa. Yksi
suuri puute, mikä liittyy sekä edellä mainittuihin arkistoihin, että tämän selvityksen aineistoon on se,
että ruotsinkielisiä lehtikirjoituksia on kerätty paljon vähemmän talteen kuin suomenkielisiä lehti-
artikkeleita.¹³ Kansalliskirjaston digitointiprojektin eteneminen tulee helpottamaan oleellisesti myös
tämän puutteen korjaamista.

Tämän lehdistöselvityksen aineisto ei käsitä siis läheskään kaikkia suomalaisia SS-vapaaehtoisia kä-
sitteleviä lehtikirjoituksia, vaan aineisto on luonteeltaan enemmän suuntaa antava. Vaikka lehdis-
töselvityksen aineisto on puutteellinen, sen pohjalta voidaan kuitenkin antaa hyvä yleiskuva, joka
tuskin muuttuu radikaalisti aineiston määrän kasvaessa. Tämä johtuu siitä, että sisällöltään poikkeavia
juttuja ei ole luultavasti paljon, vaan sama yleiskuva ja samat painotukset toistuvat useimmissa kir-
joituksissa. Merkittävä osa vielä löytämättömistä jutuista on siis luultavimmin jo aiemmin tunnettujen
kirjoitusten toisintoja.¹⁴ Uskon, että eniten uutta tietoa SS-vapaaehtoisista tulee löytymään ennen
muuta *Ajan Suunta*-lehden kaltaisista puolueiden tai aatesuuntien äänenkannattajalehdistä sekä ruot-
sinkielisistä lehtikirjoituksista.

---

¹² Veljesapu-Perinneyhdistys ry:n arkisto (Parolan Panssarimuseo, Hattula).

¹³ André Swanström & Lars Westerlund ovat hyödyntäneet tutkimuksissaan ainakin jonkin verran ruotsinkielisiä lehti-
kirjoituksia. Ks. Westerlund 2017; Swanström 2018.

¹⁴ Esim. 11.8.–15.8.1941 ilmestyi STT:n tiedotuksen pohjalta tehty sama juttu suomalaisista vapaaehtoisista ainakin 13
eri sanomalehdessä.

”UUDET JÄÄKÄRIT”, SS-VAPAAEHTOISTEN ESITTELY SUOMALAISILLE

SS-vapaaehtoisliikkeen ensiesittely 11.8.1941–15.8.1941

SS-vapaaehtoisliike organisoitiin Suomen hallituksen myötävaikutuksesta välirauhan aikana keväällä 1941.¹⁵ Värväystoiminta ja värvättyjen matka Saksaan haluttiin pitää salassa. Salailuun oli monia syitä, mutta suurin huoli oli se, että tieto suomalaisvapaaehtoisista Saksan armeijassa leviäisi Neuvostoliiton ja länsiliittoutuneiden tietoisuuteen vahingoittaen entisestään Suomen jo valmiiksi vaikeaa asemaa kansainvälisessä politiikassa. Salassapitoa jatkettiin vielä senkin jälkeen, kun sota Saksan ja Neuvostoliiton sekä samalla myös Suomen ja Neuvostoliiton välillä oli syttynyt. Ensimmäiset tiedonannot suomalaisvapaaehtoisista Saksassa annettiin julkisissa tiedotusvälineissä vasta 11.8.1941, siis yli puolentoista kuukauden kuluttua Saksan Neuvostoliittoa vastaan suuntaaman operaatio Barbarossan käynnistymisestä.. Tutkijoiden ja aikalaisten mielestä asia oli todellisen salaisuuden sijaan enemmän ”julkinen salaisuus”. Esimerkiksi *Suomen Sotilas*-lehden mukaan tieto oli levinnyt miehestä mieheen ja laajat piirit olivat selvillä asiasta, vaikka arkaluontoisesta tilanteesta johtuen julkisuuteen ei voitukaan antaa vielä tietoja.¹⁶ Kaikki vähänkään asioista perillä olevat kansalaiset olivat kirjoituksen mukaan tietoisia siitä, että suomalaisia vapaaehtoisia oli värvätty ja sittemmin lähetetty Saksaan.

Vaikka lehdistö ei vielä saanut julkaista suomalaisista SS-vapaaehtoisista mitään, historioitsija André Swanströmin mukaan suomalaisia ja yleistä mielipidettä kuitenkin valmisteltiin vastaanottamaan tieto julkaisemalla SS-liikkeeseen myönteisesti suhtautuvaa propagandaa.¹⁷ Myös muissa tutkimuksissa on tuotu esiin, että jatkosodan syttyessä sensuurin ja tiedotuksen kautta pyrittiin vahvistamaan kansalaisten luottamusta Suomen ja Saksan sotilasliittoon.¹⁸ Historioitsija Touko Perkon mukaan SS-vapaaehtoiset aiheuttivat kiusallisen tilanteen Suomen ulkopolitiikassa, jossa virallisesti ylläpidettiin tarinaa siitä, että Suomi kävi erillissotaa Neuvostoliiton kanssa. Ongelmaa pahensi se, että saksalaisten SS-miesten tiedettiin yleisesti olevan kansallissosialismin ja Adolf Hitlerin fanaattisimpia kannattajia. Perkon mukaan sensuuri antoikin ohjeen, ettei SS-vapaaehtoisista puhuttaessa saanut puuttua lainkaan asian poliittiseen puoleen ja negatiiviset kannanotot asiasta tuli karsia pois. Varottavaksi

---

¹⁵ SS-vapaaehtoisten värväystoiminnan taustoista yleisesti ks. Jokipii 1968, s. 9–106; Lackman 2011, s. 163–173; Westerlund 2017, s. 112–160; Swanström 2018, s. 31–41.

¹⁶ *Suomen Sotilas* N:o 21 1941.

¹⁷ Swanström 2018, s. 95.

¹⁸ Perko 1971, s. 82–91; Rusi 1982, s. 101–126; Jutikkala 1997, s. 75–89.

esimerkiksi asetettiin Eero Petäjaniemen Berliinistä lähettämä artikkeli, missä suomalaisten todettiin lyhyessä ajassa täysin eläytyneen SS-joukoissa vallitsevaan henkeen.¹⁹

Lopulta tieto siitä, että suomalaisia vapaaehtoisia palvelee Saksan armeijassa, julkistettiin 11.8.1941–15.8.1941 yhteensä ainakin kolmessatoista eri sanomalehdessä lähes identtisenä.²⁰ Lehtikirjoituksen pohjana toimi STT:n (Suomen Tietotoimisto) Berliinin osaston tiedonanto. Vaikka tiedonannon mukaan tieto vapaaehtoisista oli julkaistu ensiksi Saksan lehdistössä, oli sen sisältö todellisuudessa suomalaisten käsialaa. Mauno Jokipiin mukaan uutisen sanamuoto oli tarkkaan mietitty hallitustasolla.²¹ Myös Risto Peltovuori on tehnyt samankaltaisen huomion ja hänen mukaansa tiedonannon oli luonnostellut Suomen Berliinin lähettiläs Toivo Mikael Kivimäki ja sen sanamuoto tarkastettiin Suomen ulkoministeriössä.²² *Aamulehdessä* 11.8.1941 ensimmäinen tiedotus SS-vapaaehtoisista ilmestyi seuraavanlaisena:

27. Jääkäripataljoonan kunniakkaita perinteitä jatkaa Saksassa koulutettava suomalainen joukko-osasto.

Suomalaisia vapaaehtoisia itärintaman taisteluissa.

Saksan lehdistössä on julkaistu uutinen saksalaisissa joukko-osastoissa vapaaehtoisina palvelevista suomalaisista.

Siinä mainitaan, että taisteluun bolshevismia vastaan osallistuu paitsi Suomen armeija, joka taistelee saksalaisten joukkojen rinnalla, joukko nuoria suomalaisia vapaaehtoisia, jotka suorittavat palvelusta saksalaisissa joukko-osastoissa. Eräässä divisioonassa palvelleen ottaa itärintaman taisteluihin osaa yhdessä saksalaisten asetoveriensä kanssa lukuisia suomalaisia vapaaehtoisia kaikista yhteiskunnan kerroksista. Sen ohella Saksassa koulutetaan erillistä suomalaista joukko-osastoa omine alipäällystöineen ja upseereineen. Tämä joukko on asettanut päämääräkseen 27. Jääkäripataljoonan kunniakkaan perinteen jatkamisen.

Huolimatta kaikista alussa esiintyneistä vieraan kielen ja koulutuksen aiheuttamista ymmärrettävistä vaikeuksista – sanotaan uutisessa lopuksi – ovat suomalaiset vapaaehtoiset erittäin lyhyessä ajassa sopeutuneet saksalaisiin joukko-osastoihinsa.²³

Tiedotuksen viesti on selkeä ja tulee esiin jo otsikossa. Kuten vuonna 1915 oli myös 1941 lähtenyt nuoria suomalaisia vapaaehtoisia Saksaan hakemaan sotilaskoulutusta. SS-vapaaehtoiset julistetaan heti 27. Jääkäripataljoonan perinteen jatkajiksi. Lähdön perimmäiseksi syyksi mainitaan taistelu bol-

---

¹⁹ Perko 1971, s. 104.

²⁰ *Aamulehti* 11.8.1941; Helsingin Sanomat 11.8.1941; Karjalan viesti 11.8.1941; Laatokka 11.8.1941; Motti-Matti 11.8.1941; Suomen Sosialidemokraatti 11.8.1941; Uusi Suomi 11.8.1941; Etelä-Suomen Sanomat 12.8.1941; Hämeen Sanomat 12.8.1941; Länsi-Savo 12.8.1941; Maaseudun Tulevaisuus 12.8.1941; Tappara 12.8.1941; Ajan Suunta 13.8.1941.

²¹ Jokipii 1968, s. 349.

²² Peltovuori 2000, s. 106.

²³ *Aamulehti* 15.8.1941.

seivismia vastaan ja lisäksi taustalla korostetaan Suomen ja Saksan kesäkuussa 1941 alkanutta sotilasliittoa. André Swanströmin mukaan lehdistö oli tarkoituksella värvätty Suomessa ja Saksassa korostamaan SS-vapaaehtoisten yhtymäkohta jääkäriiliikkeeseen ja välittämään siten suomalaisille positiivista kuvaa SS:stä.²⁴ Historioitsija Matti Lackman esittää tutkimuksessaan *SS-miehet ja jääkärit – yhtymäkohtia ja vertailua*, että ”SS-vapaaehtoiset uusina jääkäreinä” tarinan rakentajana toimi SS-vapaaehtoisliikkeen tärkein taustamies, entinen jääkärivärväri ja Etsivän keskuspoliisin päällikkö, majuri Esko Rieki.²⁵ Rieki toimi myös *Uuden Suomen* toimitusjohtajana vuosina 1941–1958. Hän käytti tätä asemaansa hyväksi ja toimitti lukuisia SS-sotakirjeenvaihtaja Jukka Tyrkön artikkeleita *Uuteen Suomeen*.²⁶

Jääkäriiliikkeen esimerkin matkiminen näkyy myös ensimmäisen tiedonannon yksityiskohdissa. Vapaaehtoisten kerrotaan edustavan erityisesti nuoria miehiä, kuten jääkäritkin olivat olleet. Jääkärien keski-ikä kesällä 1916 oli 23,6 vuotta, kun taas SS-vapaaehtoisista 56,4 % oli 18–20-vuotiaita.²⁷ Lehtikirjoituksessa kerrotaan myös, että suomalaisia on lähtenyt kaikista yhteiskuntaluokista. Myös vuosien 1915–1918 jääkäriiliike oli esitetty koko kansan liikkeenä, joka oli kohdistunut yksinomaan venäläistämistoimia vastaan. Jääkärien haluttiin edustavan koko kansaa ja tämä pyrittiin huomioimaan ottamalla vapaaehtoisia kaikista kansanryhmistä. SS-vapaaehtoisliikkeessä käytettiin samaa mallia samoista syistä. Toisaalta pyrkimys koko kansan liikkeeseen oli korostuneempi, koska SS-vapaaehtoisliike suoritettiin Suomen hallituksen myöntymyksestä ja miehet edustivat siten virallisesti kotimaataan. Molempien liikkeiden kohdalla puhe koko kansan liikkeestä jäi osittain vain tavoitteeksi. Jääkäreiden vanhemmista 59 % harjoitti alempaa tai keskiluokkaista ammattia (tilallisväestö, kalastajat, ammattityömiehet, muut työmiehet). Ylempien yhteiskuntaluokkien pojat olivat yliedustettuina ja lähes neljäsosa jääkäreistä olivat korkeakoulutettuja tai vähintään aloittaneet opintonsa lukiossa, mikä on aikakauteen nähden huomattava määrä.²⁸ Myös SS-vapaaehtoisliikkeen kohdalla ylin luokka ja keskiluokka olivat yliedustettuina työväestöön nähden. Esimerkiksi keskiluokkaan kuuluvia vapaaehtoisia oli lähes nelinkertainen määrä koko Suomen keskiluokkaan nähden.²⁹

---

²⁴ Swanström 2018, s. 102.

²⁵ Lackman 2011, s. 172–176.

²⁶ Perko 1971, s. 105; Lackman 2011, s. 176–177. Ks. myös Jokipii 1968, s. 746 lähdeviite 2.

²⁷ Jääkärien keski-ikä ks. Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistys ry:n kotisivut, <http://www.jp27.fi/perinteet/keitaajaeakaerit-olivat> viitattu 8.1.2019; SS-vapaaehtoisten ikärakenne ks. Jokipii 1968, s. 101.

²⁸ Jääkärien sosiaalisista taustoista ja koulutuksesta ks. Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistys ry:n kotisivut, <http://www.jp27.fi/perinteet/keitaajaeakaerit-olivat> viitattu 8.1.2019.

²⁹ Jokipii 1968, s. 103–104.

SS-vapaaehtoisliikkeen alkuvaiheessa värvääjät olivat huolissaan siitä, että vapaaehtoisia tulisi liikaa oikeistopuolueista ja etenkin kansallissosialistisista puolueista, koska niissä piireissä innostuttiin eniten yhteistyötä Saksan kanssa. Värväyksen yhteydessä vapaaehtoisilta kysyttiin heidän poliittista kannatusta ja hakemuksista tehtyjen laskelmien perusteella äärioikeistopuolueet, kuten IKL (Isänmaallinen Kansanliike) olivat ylliedustettuina SS-vapaaehtoisten joukossa. Tutkimuksessa ei olla kuitenkaan yksimielisiä siitä, mistä hakulomakkeiden kohta ”puoluekanta” kertoo. Kaikkien mielestä se ei kerro siitä, että vapaaehtoinen olisi kuulunut kyseiseen puolueeseen tai olisi ylipäänsä aktiivinen puolueen kannattaja. Tätä on perusteltu esimerkiksi sillä, ettei suurin osa vapaaehtoisista ollut edes vielä äänestysikäisiä.³⁰

Mielenkiintoinen yksityiskohta ensimmäisessä tiedonannossa on se, ettei siinä kerrota lainkaan siitä, että suomalaiset SS-vapaaehtoiset olivat liittyneet Saksan Kansallissosialistisen puolueen joukkoihin eli Waffen-SS:n joukkoihin eivätkä Saksan kansalliseen armeijaan eli Wehrmachiin. Tähän on luultavasti kaksi syytä. Koska SS-vapaaehtoiset haluttiin kuvata jääkäri liikkeen jatkajina, ei ollut sopivaa tuoda esiin, että he olisivat liittyneet mielipiteitä jakavaan Waffen-SS järjestöön, joka oli alkujaan ollut Adolf Hitlerin ”henkikaarti” ja sittemmin kehittynyt kansallissosialistisen puolueen omaksi armeijaksi. Toisaalta asiaa ei saatettu yksinkertaisesti pitää merkittävänä. Waffen-SS joukot eivät vielä olleet niin tunnetut kuin korkeintaan maineestaan ”valiojoukkona” ja uskollisuudesta kansallissosialistiselle puolueelle ja Hitlerille. Jääkäri liikkeen parissa tehdyt yritykset suomalaisten vapaaehtoisten sijoittamiseksi Wehrmachiin eivät myöskään toteutuneet, sillä etenkin SS:n ja Gestapon johtaja, Reichsführer-SS Heinrich Himmler ja ulkomaisten vapaaehtoisten värväämisestä SS-joukkoihin vastannut SS-Obergruppenführer, kenraali Gottlob Berger painostivat Suomea hyväksymään vapaaehtoisten sijoittamisen SS-joukkoihin.

Kuten tiedonannossa kerrotaan, osa keväällä 1941 Suomesta lähteneestä noin 1200:sta vapaaehtoisista ei ollut saamassa sotilaskoulutusta, vaan oli lähetetty suoraan itärintamalle sodan syttyessä Saksan ja Neuvostoliiton välille. Nämä noin 400 miestä sijoitettiin SS-Divisioonan Wikingin eri alayksiköihin ja heidät tunnetaan aihepiiriä käsittelevissä tutkimuksissa ”divisioonan miehinä” erotuksena niistä 800 koulutukseen menneistä ”pataljoonan pojista”, jotka saapuivat rintamalle vasta tammi-

---

³⁰ SS-vapaaehtoisten puoluetaustoista ks. Jokipii 1968, s. 88–96; Westerlund 2017, s. 80–92; Swanström 2018, s. 45–57; *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians And Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 26–33.

kuussa 1942. Edellä mainittujen kahden ryhmän lisäksi kesällä 1942 muodostettiin noin 200:sta miehestä koostuva täydennyskomppania, joka tunnetaan puolestaan lempinimeltään ”Ne 200 urhoolista”. Suomalaisen SS-vapaaehtoisten lopullinen määrä nousi siis noin 1400.³¹

Ensimmäisessä tiedonannossa nostetaan esiin myös joitain epäkohtia, joskin ne tulevat esiin rivien välistä. Vapaaehtoisliikkeen puuhamiehet ja Suomen hallituksen edustajat eivät olleet tyytyväisiä siihen, että divisioonan miehet oli ripoteltu pieninä ryhminä SS-Divisioonan Wiking alayksiköihin saksalaisten ja muista maista kuten Norjasta, Tanskasta ja Hollannista tulleiden vapaaehtoisten sekaan. Järjestely asetti heidät ensinnäkin kielivaikeuksien takia hankalaan tilanteeseen. Se ei myöskään vastannut Suomen hallituksen ja vapaaehtoisliikkeen johtohenkilöiden tavoitteita, sillä toiveena oli ollut, että SS-vapaaehtoiset olisivat jääkärien tavoin edustaneet Suomea omana erillisenä joukkoyksikkönään.³² Merkittävä osa divisioonan miehistä oli myös talvisodan veteraaneja, sotilasarvoltaan aliupseereita tai upseereita, mutta he eivät kuitenkaan saaneet arvoaan vastaavaa asemaa, vaan joutuivat toimimaan joko tarkkailijoina tai rivimiehinä.³³ Ehkä juuri tätä taustaa vasten tiedonannossa haluttiin korostaa, että Saksassa koulutusta saavat ”pataljoonan pojat” koulutetaan erilliseksi omaksi joukko-osastokseen omine alipäällystöineen ja upseereineen. Tämäkin piti todellisuudessa vain osittain paikkaansa. Koulutuksen jälkeen alipäällystö oli yhä osin saksalainen ja etenkin upseerinvirkoja jaettiin vain muutamille suomalaisille.

Lehdistössä julkaistussa tiedonannossa kerrotaan kielivaikeuksista, joita esiintyi paljon, mutta sen lisäksi puhutaan ”koulutuksen aiheuttamista ymmärrettävistä vaikeuksista”. Jälkimmäinen huomio pätee sekä divisioonan miesten että pataljoonan poikien kohdalla. Divisioonan miehet saivat pika-koulutusta Heubergin koulutuskeskuksessa ja matkalla rintamalle, kun taas pataljoonan miehet koulutettiin Stralsundissa, Wienissä ja Gross-Bornissa.³⁴ Koko vapaaehtoisliikkeen yhtenä perimmäisenä tarkoituksena ja monien vapaaehtoisten motiivina oli ollut saada maailman parasta sotilaskoulutusta Saksasta. Vuonna 1941 Saksan armeijaa voitiin pitää saavutuksiansa vuoksi maailman parhaimpana armeijana. Odotukset olivat korkealla, mutta ainakin enemmistölle saksalainen sotilaskoulutus oli vähintään jonkinasteinen pettymys. Eniten ongelmia aiheutti se, että suomalaiset joutuivat aloittamaan alokkaina, vaikka he olivat jo saaneet Suomessa sotilaskoulutusta. Sotilaskoulutus Saksassa oli

---

³¹ SS-miesten tunnistamisessa ja taustojen selvityksessä on käytetty hyväksi suomalaisten SS-miesten matrikkeliä (Hakanpää et al. 2013) ja Veikko Elon (2006) kirjaa *Pantinlunastajat*.

³² Jokipii 1968, s. 122–126, 170; *Suomen Kuvalehdessä* ongelma käännettiin päällelleen. Kirjoituksen mukaan saksalaiset olivat kieltäytyneet yhdistämästä suomalaisia, koska he ovat niin hyviä sotilaita ja kaikki olisivat halunneet suomalaisyksikön komentoonsa. *Suomen Kuvalehti* 25.10.1941.

³³ Jokipii 1968, s. 414–417.

³⁴ Pataljoonan poikien koulutuksesta ks. Jokipii 1968, s. 329–376.

myös hyvin erilaista mihin oli totuttu ja esimerkiksi saksalaisen sotilaskurin tiukkuutta ihmeteltiin. Pelkästään upseerit säästyivät saksalaisten simputukselta. Suomalaisten ja saksalaisten välejä alkoi heti kiristää myös se, että ainakin osa saksalaisista piti itseään parempina sotilaina ja kansallissosialistisen propagandan mukaisesti suomalaisia rodullisesti ylempinä. Suomalaiset kokivat, että heitä ei arvostettu, jolloin välit saksalaisiin pysyivät viileinä.³⁵

Suurin osa lehdistä julkisti SS-vapaaehtoisista pelkästään edellä mainitun yleisen tiedonannon. Nimimerkki A. A. U. kirjoitti kuitenkin *Hämeen Sanomiin* lehtikirjoituksen, jossa vapaaehtoisten taustoja avattiin laajemmin. Lehtikirjoituksen alussa kerrataan laajasti jääkärien historiaa. Sortokausien aikaan Saksaan sotilaskoulutusta hankkimaan lähteneet jääkärit olivat kirjoittajan mielestä ainoita, jotka eivät suostuneet alistumaan Venäjälle, kun taas osa suomalaisista toimi samaan aikaan ”venäläisten käytyreinä”. Jääkärien paluu Suomeen kuvataan sotana isänmaan puolesta ja perivihollisen karkottamisena eikä sisällissotana suomalaisten välillä. Kirjoittajan mielestä punaiset halusivat ”liittää kansamme kohtalon Venäjään”. Kirjoittajan mukaan jääkärit eivät liittyessään valkoisten puolelle tunteneet puoluerajoja, vaan heidän pyrkimyksensä oli ”isänmaan yhteinen onni ja pelastus”. Jääkäriliike ei kirjoittajan mielestä myöskään päättynyt vuoden 1918 tapahtumiin, vaan heimoaate ja Suur-Suomen rakentaminen olivat jatkoa sille. Heimosotien päättyessä epäonnisesti jääkäriliike hiipti, mutta ei kirjoittajan mukaan kadonnut koskaan. Adolf Hitlerin valtaannousun myötä monet tunsivat, että Suomen täytyisi hakea turvaa Saksasta. Kirjoittajan mielestä Saksan ja Neuvostoliiton hyökkäämättömyyssopimus johtui pelkästään siitä, että muu maailma oli vihamielinen Saksaa kohtaan. Kirjoittaja esittää myös virheellisesti, että Saksa olisi sopimuksen yhteydessä vaatinut Suomen koskemattomuutta, vaikka todellisuudessa se oli salaisessa lisäpöytäkirjassa luvattu Neuvostoliitolle. Lehtikirjoituksessa väitetään myös, että talvisodan aikaan Saksa olisi pyrkinyt auttamaan Suomea, mutta suomalaiset olivat uskoneet sen sijasta Englantiin, joka ei kuitenkaan todellisuudessa antanut mitään konkreettista apua.³⁶

Lopulta kirjoittaja siirtyy käsittelemään SS-vapaaehtoisia, jotka lähtivät Saksaan, kun ”kansaamme uhkasi synkin yö”. Kirjoittaja puhuu heistä koko ajan jääkäreinä ja hänen mukaansa he edustavat koko kansaa eivätkä mitään puolueita tai ryhmiä. Kirjoittaja korostaa heidän ”uhrinsa” merkitystä Suomelle ja uskoo heidän tekevän samanlaisia sankaritekoja kuten jääkärit taistelussa ”bolshevistisen rutan poistamiseksi”.³⁷

---

³⁵ Suomalaisten mielipiteet koulutuksesta ks. esim. Jokipii 1968, s. 336–337, 346–349.

³⁶ Nimimerkki A. A. U ”Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa”, *Hämeen Sanomat* 12.8.1941.

³⁷ Nimimerkki A. A. U ”Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa”, *Hämeen Sanomat* 12.8.1941.

Samankaltainen lehtikirjoitus julkaistiin myös oikeistoradikaalipuolue IKL:n (Isänmaallinen kansanliike) äänenkannattajalehdessä *Ajan Suunta*. Kirjoitus oli sävyltään hyvin innostunut ja siinä sanottiin muun muassa, että ”Suomen kansa ottaa vastaan nyt virallisestikin julkisuuteen saatetun tiedon Saksaan lähteneistä suomalaisista vapaaehtoisista”. Jutussa talvisota rinnastetaan sortokausiin, jolloin voitiin esittää, että jääkäreillä ja SS-miehillä oli samankaltaiset syyt lähteä hakemaan sotilaskoulutusta Saksasta. Kirjoittajan mukaan ”vain suuren ja voimakkaan Saksan tukemana Eurooppa voi vapautua bolshevismmin painajaisesta ja Suomi toteuttaa kansalliset päämääränsä”. Kirjoittajan mielestä SS-vapaaehtoiset olivat luomassa edellytyksen Suomen ja Saksan aktiiviselle yhteistoiminnalle. Kirjoittaja tuo SS-vapaaehtoisasiassa esiin myös IKL:n näkemyksen, joka hänen mukaansa on hyvin innostunut ja positiivinen. Kirjoittajan mukaan SS-vapaaehtoisliike ”myötävaikuttaa yhteisen isänmaamme lopulliseen voittoon ja Suur-Suomen syntymiseen”.³⁸

Hämeen Sanomissa ja *Ajan Suunnassa* julkaistut kirjoitukset herättivät vastareaktion Sosiaalidemokraattisen puolueen äänenkannattajassa *Suomen Sosiaalidemokraatti*-lehdessä.³⁹ Tähän vaikutti varmasti ennen kaikkea se, millaiseen sävyyn lehdet kirjoittivat vuoden 1918 tapahtumista korostaen itsenäistymistä ja käyttäen runsaasti vapaussodan retoriikkaa. *Suomen Sosiaalidemokraatissa* ilmestyneen vastineen alussa päätoimittaja Eino Kilpi⁴⁰ kritisoi sitä, miten Suomella on varaa lähettää vapaaehtoisia Saksaan tilanteessa, jossa tarvittaisiin kaikki miehet kotirintamalla. Kilpi kuitenkin myöntää, että vapaaehtoisia on palvellut monissa sodissa läpi historian ja korostaa samalla sitä, kuinka Suomen armeijassakin palveli talvisodassa runsaasti vapaaehtoisia. Tällä Kilpi hakee varmaankin sitä, että jääkäriliike ei ollut mikään uniikki ja ainutkertainen historian tapahtuma, vaan vapaaehtoisliikkeitä oli ollut olemassa paljon. Tämän jälkeen Kilpi menee itse aiheeseen ja ryhtyy kritisoimaan tapaa, jolla SS-vapaaehtoisista on kirjoitettu uusina jääkäreinä. Hänen mukaansa: ”Maininta ’jääkäripataljoonan perinteiden jatkamisesta’ lienee täällä kotona käsitetty lähinnä saksalaisten lehtien ystävälliseksi kohteliaisuuslausumaksi ilman realistisempaa sisältöä.”⁴¹ Kilpi ei olisi sanojensa mukaan puuttunut koko asiaan, elleivät *Ajan Suunta* ja *Hämeen Sanomat* olisi ”oraakkelimaisesti” kirjoittaneet, että SS-vapaaehtoisliikkeessä oli kyseessä jokin pidemmän tähtäimen tavoite. Kilpi antaakin lehtikirjoituksessa oman tulkintansa jääkäriliikkeestä. Hän on samaa mieltä sen tavoitteista ja siitä, että sen pääasiallisena pyrkimyksenä oli sortotoimien vastustaminen ja Suomen itsenäistyminen. Hän

---

³⁸ ”Jääkärien työn jatkajat”, *Ajan Suunta* 13.8.1941.

³⁹ *Ajan Suunta*, *Hämeen Sanomat* ja *Suomen Sosiaalidemokraatti* lehtien välisestä kirjoittelusta ks. Perko 1971, s. 104–106; Lackman 2011, s. 176–177.

⁴⁰ Vaikka lehtikirjoituksessa ei lue kirjoittajaa Perko 1971, s. 105 esittää, että se on Eino Kilven kirjoittama.

⁴¹ ”Jääkäriperintö”, *Suomen Sosiaalidemokraatti* 15.8.1941.

kuitenkin tuo esiin sen, että ”jääkäripataljoona sittemmin joutui käymään sotaa suuresti toisin kuin mikä sen alkuperäinen tarkoitus oli”. Tällä hän siis viittaa siihen, ettei jääkärien taistelu punaisia vastaan ollut sotaa itsenäisyydestä, niin kuin muissa lehdissä oli viime aikoina esitetty. Tämän jälkeen Kilpi korostaa vahvasti sitä, ettei tilanne jatkosodan alussa ole läheskään samanlainen kuin jääkäri liikkeen aikana. Suomi oli itsenäinen valtio, jolla oli oma sotalaitos, joka oli talvisodassa osoittanut pystyvänsä torjumaan suuretkin ”vihollislaumat”. Kilven mukaan tarvetta uudelle jääkäri liikkeelle ei ole olemassa ja hän pitää hyvin epäilyttävänä kirjoituksia, jotka viittaavat siihen, että Suomi olisi samassa tilanteessa kuin 1918.⁴²

Yleisesti SDP:n äänenkannattaja *Suomen Sosiaalidemokraatti* käsitteli SS-vapaaehtoisia kuten muutkin lehdet. Lehdessä julkaistiin yleiset tiedotteet, joissa SS-miehiä nimettiin uusiksi jääkäreiksi ja liike kuvattiin positiivisena asiana.⁴³ Toisaalta lehdessä ei ilmestynyt juttuja yleisten tiedonantojen lisäksi. Kerran lehden kolumnisti nimimerkillä Mustemaalari äityi kuitenkin jopa puolustamaan SS-liikettä, kun julkisuuteen levisi tieto siitä, kuinka Neuvostoliitto oli harjoittanut Amerikan suuntaan propagandaa korostamalla suomalaisten SS-vapaaehtoisten asemaa Saksan armeijassa. Mustemaalarin mukaan vapaaehtoisjoukko oli lukumäärältään kuitenkin niin vähäinen, ettei sillä ollut vaikutusta siihen tarinaan, jonka mukaan Suomi kertoi taistelevansa sodassa vain omilla rajoillaan. Samassa jutussa Mustemaalari osoittaa syvää pettymystään sille, että Yhdysvallat on liittoutunut Neuvostoliiton kanssa, vaikka se on luvannut asettuvansa vapauden puolesta taistelevien kansojen puolelle.⁴⁴

Hämeen Sanomien, *Ajan Suunnan* ja *Suomen Sosiaalidemokraatin* välisen riitaisen kirjoittelun takia sensuuri puuttui asiaan ja kielsi SS-pataljoonaa koskevat kommentoinnit hetkeksi kokonaan.⁴⁵ Luultavasti tämä johtui siitä, että sota-aikana ei haluttu lähteä avaamaan sisällissodan kipeitä muistoja ja pystyttämään muureja eri kansanryhmien välille. Historioitsija Risto Peltovuoren mukaan sensuuri antoi kolme ohjetta 6.8.–15.8.1941 välillä, jotka säätelivät kirjoittelua SS-vapaaehtoisista. Aluksi vapaaehtoisista sai kirjoittaa vain sen verran, mitä Saksan lehdistö kirjoitti ja myöhemmin annettiin ohje, ettei asiasta saanut uutisoida kuin virallisten tiedonantojen mukaisia kirjoituksia, joihin ei saanut laatia omia kommentteja.⁴⁶

---

⁴² ”Jääkäriperintö”, *Suomen Sosiaalidemokraatti* 15.8.1941.

⁴³ *Suomen Sosiaalidemokraatti* 11.8.1941, 24.4.1942, 5.8.1942, 2.6.1943, 3.6.1943, 13.7.1943, 14.8.1943 & 11.8.1944.

⁴⁴ ”Mustemaalarin naputuksia”, *Suomen Sosiaalidemokraatti*, 5.8.1942. Samasta aiheesta ks. *Laatokka* 6.8.1942.

⁴⁵ Perko 1971, s. 106. Perko on kuitenkin tulkinnut virheellisesti, että kirjoituskielto olisi jatkunut aina kevääseen 1943 saakka. Todellisuudessa SS-miehistä sai kirjoitella jälleen syyskuussa 1941.

⁴⁶ Peltovuori 2000, s. 106.

Uuden jääkäri liikkeen tarina jatkuu, syyskuu 1941–joulukuu 1941

Sensuurin vuoksi SS-vapaaehtoisista kirjoitettiin seuraavan kerran laajemmin vasta syyskuussa 1941. Silloin ilmestyneet lehtijutut olivat luonteeltaan osittain pelkkiä tiedonantoja vapaaehtoisten omaisille ja tuttaville. Vapaaehtoisliikkeen alkuvaiheessa postiyhteydet Suomen ja Saksan puhumattakaan Ukrainan välillä olivat erittäin huonot. Lehtikirjoituksissa vakuutettiin, että vapaaehtoisten mieliala oli hyvä ja kaikki asiat olivat kunnossa.⁴⁷ Monessa jutussa tuotiin kansallisylpeyden nostamiseksi esiin myös se, että suomalaiset olivat saaneet kehuja ampumataidostaan.⁴⁸ Tämä palaute oli ollut tärkeää myös itse vapaaehtoisille ja nostattanut heidän itsetuntoaan saksalaisten edessä. Kuulumisten ohessa monessa jutussa vapaaehtoisilta kysyttiin, mitä mieltä he olivat siitä, että he ovat Saksassa samaan aikaan, kun sotaa käydään Suomessa. Vapaaehtoiset olisivat halunneet olla Suomen joukoissa sodan syttyessä, mutta he olivat kuitenkin hiljalleen tyytyneet siihen, että pääsevät taistelemaan samaa vihollista vastaan Saksan armeijan riveissä.⁴⁹ Kulisseissa suhtautuminen asiaan ei ollut näin positiivinen, sillä monet vapaaehtoisista kokivat tulleen huijatuksi, koska heille oli luvattu, että sodan syttyessä vapaaehtoiset saisivat Suomen joutuessa sotaan heti palata taistelemaan kotimaan rintamalle.⁵⁰

Saksalaisten kanssa oli käyty kovaa väantöä siitä, että suomalaiset vapaaehtoiset olisi pitänyt sijoittaa Saksan kansalliseen armeijaan (Wehrmacht) eikä Waffen-SS:n alaisuuteen, mutta asiasta ei kirjoiteltu juuri mitään lehdissä.⁵¹ Vapaaehtoisliikkeessä merkittävä roolissa toiminut SS-värväystoimikunnan jäsen ja Valtiollisen poliisin virkailija Bruno Aaltonen käsitteli aihetta kuitenkin lyhyesti *Suomen Sotilas*-lehdessä. Aaltosen mukaan sijoittuminen Waffen-SS:ään oli seurausta Saksan valtakunnanjohtajan (Adolf Hitler) määräyksestä. Aaltosen mielestä SS-joukot olivat kuitenkin valiojoukkoja, joihin pääseminen oli vaikeaa, jonka vuoksi suomalaisten vapaaehtoisten on täytynyt osoittaa olevansa rodullisesti ja fyysisesti ensiluokkaa.⁵² Osa vapaaehtoisista hylättiin juuri rodullisten syiden takia ja saksalaisten mukaan joissain vapaaehtoisissa oli esimerkiksi liikaa slaavilaisia piirteitä. Aaltonen vihjaa kirjoituksessaan myös ohimennen, että SS-vapaaehtoisten joukossa oli mukana kansallissosialismiin innolla suhtautuneita henkilöitä. Hänen mukaansa:

---

⁴⁷ Mielialoista ja tiedonannoista ks. esim. *Laatokka* 15.9.1941; *Linnoittaja* 27.9.1941; *Etelä-Suomen Sanomat* 14.12.1941.

⁴⁸ Ampumataidosta ks. esim. *Laatokka* 15.9.1941; *Linnoittaja* 27.9.1941; *Suomi-Saksa* 5.10.1941; *Helsingin Sanomat* 10.10.1941.

⁴⁹ Ks. esim. *Suomi-Saksa* 5.10.1941; *Helsingin Sanomat* 10.10.1941; *Suomen Kuvalehti* 25.10.1941.

⁵⁰ Suomalaisten vapaaehtoisten suhtautumisesta sodan syttymiseen ks. esim. Jokipii 1968, s. 180–181.

⁵¹ Wehrmacht vastaan Waffen-SS aiheesta ks. Jokipii 1968, s. 57–60; Swanström 2018, s. 33, 90.

⁵² Aaltonen, Bruno (nimimerkki Kapt. B. S. A---nen. = Bruno Sakeus Aaltonen) ”Suomalainen SS-pataljoona Saksassa on taisteluvalmis”, *Suomen Sotilas* N:o 24 1941.

*Eräät nuoret miehet lienevät luulleet lähtevänsä samalla jonkunlaisille poliittisille kursseille, mutta Saksaan tultuaan nämä heti huomasivat erehtyneensä, sillä kysymyksessä on koko ajan ollut vain ankara sotilaskoulutus ja osalle heistä jo yli 4 kuukautta verinen sota.*⁵³

Yleisin teema lehtikirjoittelussa oli yhä kuitenkin se, että Saksaan oli lähetetty nuoria vapaaehtoisia, jotka olivat ”jääkärien jäljillä”.⁵⁴ Äärioikeistolaisessa *Kustaa Vaasa*-lehdessä otsikolla *Jääkärihenki elää voimakkaana. Suomalaiset SS-miehet vaalivat jääkärien perintöä Saksan armeijassa* jääkäriteemaan tartuttiin yksityiskohtaisemmin. Jääkäriyhteys näkyi kirjoittajan mukaan esimerkiksi siinä, että ”kuten Jääkäripataljoonakin, niin uusi jääkäriyksikkö on kokoonpantu kaikkien yhteiskuntaryhmien edustajista, muodostaen siten yksimielisen suomalaisen yhteiskunnan pienkoossa”. Kirjoittajan mielestä jääkäriiliike ei rajoittunut pelkästään vuosiin 1915–1918, vaan hänen mukaansa voidaan puhua jääkärihengestä vuosisatojen aikaisena ilmiönä lähtien aina 1600-luvun hakkapeliitoista saakka.⁵⁵

Kustaa Vaasa oli poliittinen aikakauslehti, jossa ihannointiin kansallissosialistista Saksaa. Luonnollisesti suomalaiset SS-miehet kiinnostivat myös lehden päätoimittaja Erkki Räikköstä, joka myöhemmin väitti tehneensä aloitteen SS-miesten värväämisestä jo keväällä 1940. Puoluetautansa takia Räikkösen kuitenkin jätettiin värväystoiminnan ulkopuolelle.⁵⁶ Tästä huolimatta lehtikirjoituksessaan Räikkönen kiitti vuolaasti SS-miehiä esimerkillisestä toiminnastaan kaikkien ”aktiivien” puolesta. Räikkösen lehtikirjoitus on sisällöltään melko samanlainen kirjoitus kuin muidenkin lehtien kirjoitukset, mutta hänen poliittinen taustansa nousee esiin joissain sanavalinnoissa. Demokratiaa halveksetaan muun muassa nimittämällä enemmistöä ”viisaaksi ja varovaiseksi”, jonka teot päätyvät ”unhon kuiluun romuttumaan”, kun taas toiminnan miesten (jääkärien ja SS-vapaaehtoisten) teot tullaan muistamaan läpi historian. Räikkönen intoutuu yhdistämään SS-vapaaehtoisliikkeen myös osaksi heimoaatetta ja hänen mielestään SS-vapaaehtoiset ovat rakentamassa Suomea suureksi.⁵⁷

Jääkäriematiikka ja kansallissosialistiset sävyt tulevat hyvin esiin myös SS-vapaaehtoisena ja SS-pataljoonan sotakirjeenvaihtajana toimineen Jukka Tyrkön *Rintamamiehelle* kirjoittamassa jutussa *Jääkärimme Saksassa. Suomalainen SS-pataljoona edustaa Suomea ja armeijaamme*. Tyrkön mukaan SS-vapaaehtoiset vaalivat jääkäriperinteitä tinkimättömästi. Myöskään Tyrkön mielestä jääkäriiliike ei päättynyt vapaussotaan ja Suomen itsenäistymiseen, vaan on yhteydessä heimoaatteeseen ja

---

⁵³ Aaltonen, Bruno (nimimerkki Kapt. B. S. A---nen. = Bruno Sakeus Aaltonen) ”Suomalainen SS-pataljoona Saksassa on taisteluvalmis”, *Suomen Sotilas* N:o 24 1941.

⁵⁴ Jääkäriretoriikasta ks. esim. *Hakkapeliitta* 16.9.1941; *Kustaa Vaasa* 30.9.1941; *Koljonvirta* 1.10.1941; *Suomi-Saksa* 5.10.1941; *Helsingin Sanomat* 10.10.1941; *Hakkapeliitta* 14.10.1941; *Rintamamies* 5.12.1941.

⁵⁵ Räikkönen, Erkki ”Jääkärihenki elää voimakkaana”, *Kustaa Vaasa* 30.9.1941.

⁵⁶ Westerlund 2017, s. 118–120.

⁵⁷ Räikkönen, Erkki ”Jääkärihenki elää voimakkaana”, *Kustaa Vaasa* 30.9.1941.

Suur-Suomen rakentamiseen.⁵⁸ Tyrkkö esimerkiksi siteeraa omien sanojensa mukaan saksalaista kompanianpäällikköä seuraavasti:

*Te [suomalaiset vapaaehtoiset] tiedätte, mitä varten te olette tulleet tänne ja astuneet vapaaehtoisina armeijamme riveihin. Te olette tehneet sen luodaksenne Suur-Suomen, sotilaallisesti ja maantieteellisesti turvatus valtakunnan, johon teillä on ehdoton oikeus taisteltuanne kauan väkivaltaa ja oikeudettomuutta vastaan.*⁵⁹

SS-vapaaehtoisliikkeen synnyn taustalla Tyrkkö näkee etenkin Moskovan pakkorauhan ja sitä seuranneen ”tynkävapauden”. Tyrkkön mielestä suomalaiset SS-vapaaehtoiset olivat:

*[...] vakuutus, joka Saksan johtajille teki selväksi Suomen kansan tahdon ja sen luottamuksen 'Kolmanteen valtakuntaan'. Se oli 'pelin avaus', joskin ehkä ulkonaisesti katsoen pienillä panoksilla – muut sujui joka tapauksessa sen johdonmukaisena jatkona.*⁶⁰

Tämän saman ajatuksen on jakanut myös historioitsija Mauno Jokipii, joka on nimennyt SS-pataljoona käsittelevän perusteoksensa *Panttipataljoonaksi*. Jokipiin mielestä SS-pataljoona oli eräänlainen pantti tai osoitus Saksan hallitukselle siitä, että Suomi halusi sitoutua sotilaalliseen yhteistyöhön sen kanssa.⁶¹ *Rintamamiehen* jutun perusteella Jukka Tyrkkö on omaksunut myös ainakin jotain Saksassa opetettua poliittista ideologiaa, sillä hän julistaa sodan päämääräksi Uuden Euroopan rakentamisen, jossa on ”kunniasija niillä, jotka ovat sen itse uhreillaan ja ponnistuksillaan ansainneet” eli Saksa ja sen liittolaiset johtavassa asemassa. Jutun lopussa Tyrkkö julistaa vielä tavanomaisen tuomion bolsevismille.⁶²

Suomi-Saksa-lehdessä julkaistiin marraskuussa 1941 Waffen-SS:ssä ”iskujohtajana” ja SS:n viikkolehti *Das Schwarze Korpsin* päätoimittajan, Gunter D'Alquenin kirjoittama juttu SS-vapaaehtoisista. Lehtikirjoituksessa käsiteltiin laajasti sitä, että SS-Divisioona Wiking oli monikansallinen joukko-osasto, jossa oli suomalaisten lisäksi mukana norjalaisia, tanskalaisia, hollantilaisia ja flaameja. Lehtikirjoituksessa painotettiin sitä, että Saksa ei ollut yksin sodassa, vaan sen takana oli laaja yhtenäinen eurooppalainen rintama. Tämä propagandan kannalta tärkeä syy, oli itse asiassa päällimmäinen syy, miksi Saksa ylipäänsä halusi värvätä vapaaehtoisia ympäri Eurooppaa. Saman syyn takia suomalaiset haluttiin sijoittaa monikansalliseen Waffen-SS:n eikä Wehrmachiin. D'Alquen lehtikirjoituksessa hehkutetaan vapaaehtoisten urhoollisuutta ja aseveljeyden lujuuutta kaikkien kansallisuuksien välillä.

---

⁵⁸ Tyrkkö, Jukka ”Jääkärimme Saksassa. Suomalainen SS-pataljoona edustaa Suomea ja armeijaamme”, *Rintamamies* 5.12.1941.

⁵⁹ Tyrkkö, Jukka ”Jääkärimme Saksassa. Suomalainen SS-pataljoona edustaa Suomea ja armeijaamme”, *Rintamamies* 5.12.1941.

⁶⁰ Tyrkkö, Jukka ”Jääkärimme Saksassa. Suomalainen SS-pataljoona edustaa Suomea ja armeijaamme”, *Rintamamies* 5.12.1941.

⁶¹ Jokipii 1968.

⁶² Tyrkkö, Jukka ”Jääkärimme Saksassa. Suomalainen SS-pataljoona edustaa Suomea ja armeijaamme”, *Rintamamies* 5.12.1941.

Lopussa hän julistaa, kuinka SS-vapaaehtoiset kaikista maista olivat valmiita taistelemaan ja kuolemaan Adolf Hitlerin hahmotteleman Uuden Euroopan puolesta.⁶³

Edellä mainittu juttu ilmestyi siis *Suomi-Saksa*-lehdessä, joka oli saksalaissuomalainen kulttuurilehti, jonka päätoimittajana toimi Herta von Grönhagen. Hänen puolisoillaan Yrjö von Grönhagenilla oli läheiset suhteet natsi-Saksan ylimpiin johtajiin. Ennen sotaa Waffen-SS järjestön johtaja Heinrich Himmler palkkasi hänet työskentelemään SS:n Ahnenerbe-instituuttiin, jossa harjoitettiin kansallissosialistisen ideologian mukaista muinaishistorian ja kansanperinteen tutkimusta.⁶⁴ Ahnenerben tutkijat liikkuiivat myös itään etenevien saksalaisten joukkojen perässä suorittamassa omaa tutkimustehtäväänsä, johon kuului myös museaalisten esineiden kerääminen ja siirtäminen Saksaan. *Suomi-Saksa*-lehti toimitettiin Berliinissä, mutta se oli suomenkielinen ja sen pääasiallinen yleisö sijaitsi Suomessa. Luonnollisesti lehdessä ilmestyi melko paljon juttuja suomalaisista SS-vapaaehtoisista.⁶⁵

Suomi-Saksa-lehdessä julkaistiin myös helmikuussa 1942 vapaaherratar Ruth Munckin haastattelu. Jutussa korostettiin jälleen Suomen ja Saksan sotilasliittoa germaanisena veriveljeytenä. Haastateltavana ollut Ruth Munck oli ollut mukana jo ensimmäisen jääkäri liikkeen aikana hoitamassa haavoittuneiden suomalaisten asioita. Hän jatkoi samoissa tehtävissä myös SS-vapaaehtoisten parissa ja hän saikin paljon huomiota tästä työstään. Munckin osallistumista pidettiin yhtenä tärkeänä siltana jääkärien ja SS-miesten välillä.⁶⁶

Jääkärisiteiden lujittaminen, SS-pataljoonan lipunluovutus- ja valanantotilaisuus 15.10.1941

Lokakuussa lehdistössä kerrottiin suomalaisen SS-pataljoonan oman lipun nauлаustilaisuudesta. Tämä perinteinen tilaisuus, jossa järjestön lippu kiinnitetään tankoon, oli järjestetty Helsingin yliopiston pohjalaisten osakuntien talolla eli Ostrobotnialla. Jo pelkästään paikanvalinalla haluttiin korostaa perinteitä, sillä jääkäri liikkeen ensimmäinen kokous oli pidetty Ostrobotnialla ja myös kaikkien SS-vapaaehtoisten matka oli alkanut siellä järjestetyllä puhuttelulla. Lehtikirjoituksissa tuotiin esiin, että SS-pataljoonan lipussa oli SS tunnuksen ja rautaristin lisäksi myös 1918 sodan vapaudenristi sekä Jääkäripataljoona 27:n risti. Näiden tunnusmerkkien valinnalla haluttiin lujittaa symbolista

---

⁶³ D'Alquen, Gunter ”SS-Aseveljet”, *Suomi-Saksa* N:o 7 marraskuu 1941. Monikansallisuudesta ks. myös *Suomen Kuvalehti*, 18.7.1942; *Hakkapeliitta* 7.7.1942.

⁶⁴ Yrjö von Grönhagenista ks. https://fi.wikipedia.org/wiki/Yrj%C3%B6_von_Gr%C3%B6nhagen viitattu 21.1.2019.

⁶⁵ Ainakin 21 lehtikirjoitusta. Ks. Liite 1.

⁶⁶ Von Grönhagen, Herta ”Waffen-SS:n suomalaiset vapaaehtoiset keskustelutuokio paroonitar Munckin kanssa”, *Suomi-Saksa* helmikuu 1942. Ruth Munckista ks. myös *Kuva* 20.10.1942; *Lotta-Svärd* 30.11.1941.

yhteyttä jääkäriihin. Kirjoituksissa tuotiinkin esiin, että lipunnaulaustilaisuudessa oli ollut paikalla entisen jääkäriliikkeen korkea-arvoisia edustajia.⁶⁷

Pataljoonan lippu luovutettiin käyttöön valanantotilaisuudessa Gross Bornissa (nykyään Borne Sulinowo, Puola). Tästäkin tilaisuudesta uutisoitiin laajasti, vaikka itse tapahtuma jäi suomalaisten toiveesta suhteellisen pienimuotoiseksi eikä siten päätynyt kansainväliseen tiedotukseen.⁶⁸ Valanantotilaisuuden uutisoinnissa kantava teema oli jälleen jääkäriperinteen jatkaminen ja sen ohella suomalaissaksalaisen aseveljeyden korostaminen. Yhdessäkään lehtijutussa ei mainittu esimerkiksi siitä, että SS-miehet olivat vannoneet uskollisuudenvalan Saksan johtajalle eli Adolf Hitlerille. Mielipiteet sen osalta olivat jakautuneet, mikä vaikutti asian jättämiseen pois uutisoinnista.⁶⁹ Jääkäriteemoja sitä vasten korostettiin monin tavoin ja yhtymäkohdaksi nähtiin sekin, että molempien liikkeiden historia kiinnittyi Pommerin alueelle. *Hakkapeliitta*-lehdessä ilmestyi esimerkiksi Stralsundin kaupungille pyhitetty pidempi Jukka Tyrkön kirjoittama lehtiartikkeli *Stralsund – Hakkapeliittain ja SS-jääkärien kaupunki*. Lehtikirjoituksessa käytiin yleisesti läpi sitä, miten kaupunki on yhteydessä Suomen historiaan ja huomiota saivat niin hakkapeliitat kuin SS-miehet.⁷⁰

Jääkäriteema nousi keskiöön myös esimerkiksi *Suomen Sotilas*-lehdessä, jossa julkaistiin Saksassa Suomen sotilasasiamiehenä toimineen jääkärieversti Walter Hornin valatilaisuudessa pitämä puhe:

Vapaaehtoiset!

Suomalainen Vapaaehtoispataljoona Saksan Waffen-SS:ssä elää tänään suurimman päivänsä. Ensiksikin on pataljoonan valmennuskausi nyt päättymäisillään ja toisekseen joukko-osasto on tänään saanut vastaanottaa oman lippunsa. Te olette nyt valmiit käymään päin perivihollista korkealle kohotetun oman lipun alla.

Lippu on joukko-osaston pyhin tunnus. Se velvoittaa jokaista soturia mitä urhoollisimpiin tekoihin. Vapaaehtoispataljoonamme lipussa ovat pohjaväreinä sininen ja valkoinen, jotka kuvastuvat meille kuin kappaleeksi omaa rakasta Suomeamme. Lipun kulmissa näemme sotilaallisuuteen ja kunniaan velvoittavia kuvioita: yläkulmassa on SS-merkki ja vapaussoitamme vapaudenristi, alakulmissa taas rautaristi ja jääkärimerkki. Tähän lippuun, joka tulee lahjana Suomesta, on jokaisella neulanpistolla ommeltu hartaita toivomuksia – toivomus, että joukko-osasto kunnostautuisi urotöitä suorittaen, ja toivomus, että menestys seuraisi sen jokaista jäsentä. – Muistakaamme tällä hetkellä myöskin niitä vapaaehtoisia, jotka suurella menestyksellä taistelevat Ukrainassa ja jotka ennen pitkää liitetään tähän pataljoonaan.

Minulla oli tasan kaksikymmentäviisi vuotta sitten onni olla läsnä, kun kunniakas 27. jääkäripataljoona maailmansodan itärintamalla Kuurinmaalla sai oman lippunsa. Silloin alkoi

⁶⁷ *Aamulehti* 10.10.1941; *Uusi Suomi* 7.10.1941; *Rintamamies* 10.10.1941; *Yhteishyvä* 31.10.1941.

⁶⁸ Valatilaisuudesta ks. *Länsi-Savo* 16.10.1941; *Suomen Kuvalehti* 25.10.1941; *Uusi Suomi* 25.10.1941; *Aseveli* 30.10.1941; *Hakkapeliitta* 11.11.1941; *Suomen Sotilas* N:o 21 1941.

⁶⁹ Valan vannomisesta ja suomalaisten suhtautumisesta siihen ks. esim. Swanström 2018, s. 97.

⁷⁰ Tyrkkö, Jukka ”Stralsund – Hakkapeliittain ja SS-jääkärien kaupunki”, *Hakkapeliitta* 2.12.1941.

valtava hyökkäys idän jättiläistä vastaan. Suotakoon Vapaaehtoispataljoonalle kauniissa aseveljeydessä saksalaisten toverien kanssa olla mukana lyömässä yhteinen vihollinen aina siihen asti, kunnes lopullinen voitto on saavutettu.

Tässä mielessä tervehdin pataljoonaa ja toivotan sille onnea ja menestystä edessä olevassa kamppailussa.

Käytän myös tilaisuutta hyväkseni lausuakseni kiitokset pataljoonan saksalaisille jäsenille siitä suurenmoisesta työstä, jonka he pataljoonan kasvattamisessa ja kouluttamisessa ovat suorittaneet. Lopuksi kehoitan kaikkia kohottamaan kolminkertaisen eläköönhuudon Saksan ja Suomen armeijojen kunniaksi.⁷¹

Walter Horn oli sotilasiamiehenä varsinkin SS-pataljoonan koulutusvaiheessa hyvin läheisesti tekemisissä vapaaehtoisasioissa ja hän oli entisenä jääkärinä asiaan hyvin sitoutunut. Suomen armeijan ja sitä kautta valtion edustajana hän toi puheessaan esiin myös toivomuksia, joita SS-miehiin oli asetettu. Puheellaan Horn halusi varmasti muistuttaa SS-vapaaehtoisia vielä siitä, että he edustavat ennen kaikkea Suomea. Koulutuksen aikana suomalaisten käyttäytyminen ei ollut aina ollut moitteetonta, mikä oli aiheuttanut paljon päänvaivaa Hornille ja muille SS-vapaaehtoisliikkeen taustahenkilöille.⁷²

Myös *Aseveli*-lehdessä oli laaja katsaus valanantotilaisuudesta, jossa korostui ”uudet jääkärit” tematiikka. Yhtenä jääkärien ja SS-pataljoonan välisenä siteenä toimi entisten jääkärien omat pojat, jotka olivat kirjaimellisesti ”isiensä jäljillä”. Heitä palveli SS-miehinä eri vaiheissa yhteensä 32 kappaletta.⁷³ SS-miesten valanantotilaisuudessa heidän kauttaan luotiin yhteys jääkäriiliikkeeseen siten, että jääkärien pojat toimivat juhlallisesti valan esilukijoina.⁷⁴ *Aseveli*-lehdessä julkaistiin myös SS-vapaaehtoisliikkeen tärkeimmän taustamiehen, majuri Esko Riekin SS-pataljoonalle esittämä Jääkäriiliiton tervehdys:

Idän ja lännen välinen sovittamaton vastakohta on kautta vuosisatojen määrännyt kansamme kohtalon. Se on saattanut Suomen miehet tavan takaa tarttumaan tapparaan kotikontunsa, isänmaan ja meille kalliiden länsimaisten kulttuuriarvojen puolustukseksi tai karakoittaakseen idän vainolaislaumat maasta, milloin ne olivat päässeet Suomen niemelle pesiytymään.

Tätä idän ja lännen välistä kamppailua on käyty milloin kapeammalla milloin leveämmällä rintamalla. Yksinäänkin jätettynä on kansamme epätoivoisiltakin näyttävissä olosuhteissa pelottomana ryhtynyt suorittamaan sille Pohjolan etuvartiona kuuluvaa tehtävää.

[Ensimmäisessä] Maaailmansodassa idän voimat tuhottiin Saksan mainehikkaiden aseiden ansiosta. Silloin osallistui kansamme taisteluun Saksan armeijaan pystytetyllä suomalaisella

⁷¹ Walter Hornin puhe valatilaisuudessa 15.10.1941 ”Päin vihollista oman lipun alla!”, *Suomen Sotilas* N:o 21 1941.

⁷² Eniten käytöshäiriöitä aiheuttivat kanttiinissa tarjottu alkoholi ja vapaaehtoisten iltalomat. Ks. esim. Jokipii 1968, s. 338, 350; Westerlund 2017, s. 13–24.

⁷³ Elo 2006, s. 120–121. Jääkärien pojista 10 palveli divisioonassa, 18 pataljoonassa, 2 täydennyskomppaniassa ja 2 upseereina, jotka kotiutettiin enneaikaisesti 31.7.1941.

⁷⁴ ”Kaikkialla itärintamalla taistelevat meidän poikamme Suomen puolesta. Suomalainen SS-pataljoona valmis taisteluun”, *Aseveli* 30.10.1941.

vapaaehtoisjoukolla ja myöhemmin taistelemalla Saksan tukemana itsensä vapaaksi ja Suomen itsenäiseksi. Entistään vaarallisempaan nousi kuitenkin jälleen uhka länttä vastaan ja taistelu leveällä rintamalla Petsamosta Mustaanmereen asti on uudelleen käynnissä. Nyt niin kuin neljännesvuosisata sitten taistelee suomalainen vapaaehtoisjoukko rinnan saksalaisten aseveljien kanssa yhteistä vihollista vastaan. Samoin Saksan sotavoimat osallistuvat, kuten v. 1918, taisteluihin Suomen rintamalla. Ei ole olemassa epäilystäkään siitä, etteivätkö lännen voimat voittaisi.

Me entisen 27. kuninkaallisen Jääkäripataljoonan jääkärit iloitsimme siitä, että Teidän muodostamanne Suomen miesten valiojoukko on Suur-Saksan mainehikkaiden joukkojen riveissä edustamassa kansamme nuorta polvea ja käymässä samaa kovaa, mutta Teille ja koko kansallemme tärkeitä koulua, kuin aikoinaan mekin jääkärit kävimme.

Me jääkärit omasta kokemuksestamme tiedämme hyvin, että Teillä vieraalla maalla ja oudoissa oloissa toimiessanne on, kuten oli aikanaan meillä, monia vaikeuksia voitettavina. Me olemme kuitenkin varmasti vakuuttuneita siitä, että Te suomalaisella sisulla ja kestävyydellä voitatte kaikki vaikeudet ja että Te kunnialla tulette suorittamaan ne tehtävät, joihin Teille tänään luovutettu lippu Teitä velvoittaa. Missä hyvänsä perivihollistamme vastaan taistelettekin ja toimittekin, voitte olla varmoja siitä, että teette Suomen asialle suuria palveluksia, joita kansamme ei tule unohtamaan.

Jääkäriliiton Johtokunta.⁷⁵

Jääkäriliiton johtokunnan viesti tulee esiin melko suoraan. He näkevät, että SS-vapaaehtoiset ovat heidän perillisiään ollen samalla matkalla, samoista syistä ja samaa vastustajaa vastaan, kuin hekin olivat olleet. Puheessa Jääkäriliiton johtokunta korostaa jälleen myös sitä, kuinka tärkeä Suomen ja Saksan välinen aseveljeys on. Historioitsija Matti Lackmanin mukaan kulisseyksissä Jääkäriliitto ei ollut kuitenkaan yksimielinen asiasta, vaan osa jääkäriaktiiveista ja entisistä upseereista suhtautui varauksella SS-vapaaehtoisliikkeeseen. Yksi entinen jääkäriupseeri ei esimerkiksi halunnut lähettää poikaansa Saksaan, koska ei halunnut, että tämä vannoi uskollisuudenvalan Adolf Hitlerille.⁷⁶

Aseveli-lehden jutussa kerrotaan vielä, kuinka Jääkäripataljoona 27:n yksi saksalaisista komentajista, eversti Eduard Ausfeldt tervehti SS-vapaaehtoisia. Hänkin osoitti iloa siitä, että Suomesta oli jälleen lähetetty vapaaehtoisia Saksaan. Myös Ausfeldt korosti sitä, kuinka vastassa oli Suomen ikivanha perivihollinen eli Venäjä ja kuinka sodan päämääränä olisi bolsevismin tuhoaminen.⁷⁷

Joulukuussa 1941 Jääkäriliitto otti virallisesti kantaa SS-vapaaehtoisiin myös omassa äänitorvessaan, *Parole*-lehdessä, jossa ilmoitettiin johtokunnan tiedonantoja jääkäriliikkeen jäsenille ja kannattajille.

---

⁷⁵ ”Kaikkialla itärintamalla taistelevat meidän poikamme Suomen puolesta. Suomalainen SS-pataljoona valmis taisteluun”, *Aseveli* 30.10.1941.

⁷⁶ Lackman 2011, s. 175. Myös Jokipii mainitsee joidenkin entisten jääkärien vieroksuneen SS-pataljoonan vertailua jääkäreihin, Jokipii 1968, s. 60.

⁷⁷ ”Kaikkialla itärintamalla taistelevat meidän poikamme Suomen puolesta. Suomalainen SS-pataljoona valmis taisteluun”, *Aseveli* 30.10.1941.

Aluksi tiedonannossa käytiin lyhyesti läpi SS-vapaaehtoisliikkeen taustat. Sitten esitettiin edellä mainitut Walter Hornin ja Eduard Ausfeldtin SS-pataljoonan valatilaisuudessa Saksassa pitämät puheet. Samassa lehdessä julkaistiin myös juttu, jossa käytiin läpi jääkäri liikkeen vaiheet vuosina 1915–1918 ja talvisodan tapahtumat. Taustojen rakentamisen jälkeen jutussa kerrottiin, kuinka Moskovan rauhanehdot olivat niin raskaat, että syntyi ajatus menetysten korvaamisesta. Tämän vuoksi syntyi jälleen suomalainen vapaaehtoisliike ja nuoria lähetettiin Saksaan saamaan sotilaskoulutusta. Vapaaehtoisliikkeen päämääräksi oli kirjoituksen mukaan asetettu bolsevismin lopullinen murskaaminen ja rauhan takaaminen tuleville sukupolville.⁷⁸

Seuraavan vuoden joulukuussa 1942 Jääkäri liitto julkaisi itärintamalla olleille SS-miehille lähetetyn radiotervehdyksen:

SUOMALAISEN SS-PATALJOONAN SOTILAAT.

Tervehdin Teitä, jotka olette, samoinkuin jääkärit aikoinaan, lähteneet vieraille maille sotimaan Suomen asian puolesta.

Suomen kansa on asetuttuaan nykyisille asuinsijoilleen joutunut aina taistelemaan olemassaolostaan idän hyökkäyksiä vastaan. Kansamme on viimeisistä 700 vuodesta ollut sodassa itäisen naapurinsa kanssa yhteensä n. 100 vuotta. Näitä sotia on käyty milloin yhdessä muiden kansojen kanssa, milloin taas yksinään. Taisteluissa on Suomen nuoriso, koulupoikia myöten, ollut aina eturivissä mukana. Sotien seurauksena on maastamme toisinaan joutunut osia vihollistemme ikeen alle. Kauan ei ole kuitenkaan koskaan kestänyt, ennen kuin elämän oikeuksiamme loukannut vainolainen on jälleen karkoitettu asuinsijoiltamme. Kun Suomen kansan edellisen maailmansodan puhjetessa oli ryhdyttävä toimimaan tulevaisuutensa hyväksi, oli maamme kokonaisuudessaan perivihollisemme vallan alaisena. Uskollisena niille perinteille, jotka edellisten vuosisatojen sukupolvet olivat jälkeentuleville jättäneet, katsoi nuoriso ennen muita jälleen velvollisuudekseen pukeutua sotisopaan maan vapauttamiseksi sortajasta. — Näin syntyi jääkäri liike. — Saksan nujerrettua Venäjän mahdin jääkärit ja aktivistit saivat koko kansamme nousemaan ja — Valkoisen Kenraalimme johdolla perivihollinen jälleen karkoitettiin maasta. — Neljännesvuosisata on kulunut noista ajoista. — Kansamme on saanut suurimman osan tästä ajasta elää rauhassa ja vaurastua henkisesti ja taloudellisesti. Saavutettu itsenäisyys antoi mahdollisuuden myöskin sotilaallisesti valmistautua ottamaan vastaan odotettavissa olevat idän uudet hyökkäykset. V. 1939 itäinen naapurimme jälleen, niinkuin lukemattomia kertoja aikaisemmin, ilman mitään oikeutusta hyökkäsi kimppuumme. Toteutui se, minkä historia oli kansallemme niin monet kerrot aikaisemmin opettanut, että sisäiset muutokset Venäjän valtakunnan oloissa eivät ainkaan meidän osaltamme, merkitse vaaran vähenemistä. Vaikka valta siellä oli siirtynyt toisiin käsiin, tsaarivallan aikaiset maamme anastamispyrkimykset jatkuivat. Olosuhteiden pakosta oli meidän tälläkin kertaa taisteltava yksinämme Venäjää vastaan. Seurauksena oli, että vainolaisen onnistui saada kansamme asuinalasta haltuunsa tärkeitä osia. Tällainen oli tilanne silloin, kun Te, omalta kohdaltanne, ratkaisitte, mitä oli tehtävä vihollisen karkoittamiseksi, ja sellaisen pysyvän olotilan aikaansaamiseksi, ettei tulevien sukupolvien, niin kuin

---

⁷⁸ Parole N:o 61, 1.12.1941.

aikaisemmat ovat saaneet tehdä, tarvitsisi elää vihollisen yhtämittaisen, välittömän aseellisen uhan alaisena.

Te teitte samansuuntaisen ratkaisun kuin Suomen aktivistit ja jääkärit aikoinaan, asetuitte yhteistoimintaan mahtavan Saksan kanssa, joka ensimmäisen maailmansodan aikana oli jo kerran Venäjän mahdin nujertanut ja jonka saattoi ajatella joutuvan nyt puhjenneessa kansojen suurkamppailussa uudestaan selvittämään suhteensa Venäjään. Jääkärien aikoinaan solmima aseveljeys saksalaisten kanssa uudistui täten ensiksi Teidän kauttanne. Taistelumme on nykyisin, käytäköön sitä Suomen rintamalla tai kaukaisilla idän sotanäyttämöillä, jonne olosuhteet Teidät ovat vieneet, samaa taistelua, jota kansamme 700 vuoden aikana on käynyt itää vastaan. Taistelu on ankaraa, ja vaatii jokaisen Suomen miehen, taistelipa hän kotimaan rintamalla tai muualla, iskemään niin lujaan, että vastustajallemme ei jää mahdollisuuksia länsimaisen sivistyksen eikä vapaan Suomen tuhoamiseen.

Olette meille jääkäreille vierailta mailla taistelevina hengenheimolaisiamme ja erikoisesti sinä mielessä läheisiä aseveljiämme. Ihailen olemme täällä kotimaassa ottaneet vastaan tiedot Teidän uroteoistanne kaukaisilla taistelukentillä. Uskomme, että taistelijoina, samaten kuin jääkärit aikoinaan, vierailta mailla tuotate kunniaa suomalaiselle sotilaalle.⁷⁹

Edellä oleva radiotervehdys vahvistaa kuvaa Jääkäriliiton myönteisestä asennoitumisesta SS-värväykseen ja nostaa SS-vapaaehtoiset jääkärien työn jatkajiksi. Suhteet eivät silti pysyneet näin lämpiminä pitkään. Saksan sotamenestyksen kääntyminen, Suomen ja Saksan sotilasliiton purkautuminen, Lapin sota ja SS-liikkeen yleinen jälkimaine sodan jälkeen johtivat siihen, että jääkäriliikkeen edustajat ryhtyivät ottamaan etäisyyttä SS-miehiin ja yhtenäisyyksien sijaan ruvettiin löytämään eroja.⁸⁰

---

⁷⁹ *Parole* N:o 63 1.12.1942.

⁸⁰ Liikkeiden välisistä eroista ks. esim. Lackman 2011, s. 180–185; Lackman Matti, ”Uusi jääkäriliike – SS-vapaaehtoisliikkeen rinnastaminen jääkäriliikkeeseen, liikkeiden yhtymäkohtia ja vertailua”, *Parole* 4/2012; Knuuti, Jukka ”Jatkosodasta ei ole anteeksipyydeltävää”, *Parole* 2/2011.

TARINAA UUSISTA JÄÄKÄREISTÄ VAHVISTETAAN – SS-PATALJOONA ITÄRINTAMALLA 1942

Tammikuussa suomalainen vapaaehtoispataljoona saapui Ukrainan rintaman Mius-joelle ja asettui talviasemiin. Asiasta uutisoitiin myös sanomalehdistössä ja esimerkiksi rintamakirjeenvaihtaja Mauno P. Sjöstedtin *lehtikirjoitus Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-Iskujoukkojen mukana* ilmestyi ainakin neljässä eri lehdessä. Jutussa kerrattiin SS-vapaaehtoisliikkeen taustat. Lehtikirjoituksen mukaan syy Saksaan lähtöön oli Moskovan synkässä pakkorauhassa, jonka ratkaisuksi mallia haettiin jääkäreiltä.⁸¹

SS-vapaaehtoisten saavuttua rintamalle lehtikirjoitukset muuttuivat luonteeltaan tapahtumakertomuksiksi. Niissä jatkui kuitenkin jääkäritematikan vahva korostus. Esimerkiksi sotilaslehti *Pohjan Pojassa* julkaistiin juttu *Jääkärien pojat mustan mullan maassa*. Kuten muissakin tapahtumakertomuksissa myös tässä painotettiin, että suomalaiset olivat ansioituneita ja saksalaisten silmissä ensiluokkaisia sotilaita. Lehtikirjoituksessa kerrottiin kuitenkin myös joistakin vastoinkäymisistä, joskin ne esitettiin ratkaistuina. Terveystilanteen kerrottiin olevan hyvä, vaikka pataljoonassa oli ravinnon puutteesta johtuen levinnyt jopa keltatautia. Talvivarusteiden puutteesta huolimatta suomalaisten ilmoitettiin selvinneen talvesta ilman suurempia paleltumia, koska he kirjoittajan mukaan kestivät luonnostaan pakkasta. Jutussa kerrottiin myös suomalaisten yleisestä pettymyksen aiheesta, eli siitä, etteivät he olleet saaneet sotilasarvoaan vastaavaa asemaa SS-divisioonassa. Tätä kirjoittaja selitti sillä, etteivät kaikki suomalaiset muka osanneet vielä tarpeeksi hyvin saksaa.⁸²

Jääkäritarinan ympärille rakennettu lehtikirjoitus ilmestyi myös *Rintamamiehessä* toukokuussa 1942 otsikolla *Uusi jääkäripolvi*. Siinä nimimerkki M. M. I. tarkasteli SS-vapaaehtoisten Saksaan lähdön syytä ja sodan tavoitteita tavallista perusteellisemmin. Kirjoittajan mukaan:

*Talvisodan jälkeen tunnettiin, että rauha ei tule olemaan ryssän kanssa pitkälinen. Neuvostovenäjän vaatimukset kävivät kuukausi kuukaudelta yhä häikäilemättömimmiksi. Me tunnimmme uudelleen aseveljeysiteiden lujittamisen tarvetta sen ainoan suurvallan kanssa, joka ennenkin meitä vaikeana aikana oli auttanut. Syntyi uusi jääkäriiliike, jonka tuloksena nyt suomalainen SS-pataljoona osallistuu siihen lopputaisteluun, minkä tehtävänä on bolshevistisen Venäjän tuhoaminen.*⁸³

⁸¹ Uusi Suomi 9.1.1942; Etelä-Suomen Sanomat 10.1.1942; Länsi-Savo 10.1.1942; Maaseudun Tulevaisuus 17.1.1942.

⁸² ”Jääkärien pojat mustan mullan maassa”, *Pohjan Poika* 13.2.1942. Jääkäritematikasta ks. myös ”Suomen uudet jääkärit rintamalla”, *Sotilaspoika* 1.2.1942.

⁸³ M. M. I. (nimimerkki) ”Uusi Jääkäripolvi”, *Rintamamies* 22.5.1942.

Kirjoittaja nimesi käynnissä olleen sodan ”suureksi yhteiseksi ristiretkeksi”. Hyökkäyssodankäyntiä hän puolusti väitteellä, että Neuvostoliiton tiedettiin suunnitellen hyökkäystä. Kirjoittaja on jutussaan selkeästi omaksunut saksalaisen propagandan ja sodan tavoitteet. Saksan haluttomuutta tukea Suomea talvisodan aikana ei lainkaan nosteta esiin eikä selvästi nähtyä vallanjakosopimusta Neuvostoliiton kanssa. Hänen mukaansa suomalaiset vapaaehtoiset lähtivät hekin rakentamaan Uutta Eurooppaa. Kirjoittaja ilmaisi myös mielipiteensä SS-miesten loistavasta tulevaisuudesta. Hänen mukaansa SS-vapaaehtoisten tulevaisuus olisi sama kuin jääkärien, eli he tulisivat muodostamaan päällystön rungon Suomen puolustusvoimissa.⁸⁴

SS-mies Jorma Liuhala kirjoitti sotilaslehti *Hurtti Ukoon* matkakertomuksen SS-pataljoonan alkuvaiheista Saksassa. Liuhalan mukaan he ”jääkärien tavoin lähtevät Saksaan oppiakseen siellä sotataittoa kunniakkaassa armeijassa”. Liuhalan mukaan: ”Taistelemme jääkärihengen velvoittamina aseveljinä saksalaisten kanssa maailmanvihollista vastaan!”⁸⁵

Esko Rieki kirjoitti *Hakkapeliitta*-lehdelle jutun ”Uudet jääkärimme tulilinjoilla” SS-vapaaehtoisista tammikuussa 1942. Rieki avaa SS-asian taustoja ja hänen mukaansa sitä hoitamassa ovat olleet henkilöt edustavat eri kansalaispiirejä. Tällä hän haluaa korostaa sitä, että SS-liike ei ollut yksittäisen poliittisen piirin asia, vaan edusti koko Suomea. Todellisuudessa värväyksen taustalla toimi aktiivisimmin äärioikeistotaustainen Rintamamiesliitto, vanhat jääkäritoimijat ja oikeistopuolueiden edustajat, vaikka viimeksi mainittujen kohdalla kansallissosialististen puolueiden osallisuutta pyrittiin rajaamaan.⁸⁶ Riekin mukaan suomalaisvapaaehtoiset seuraavat jääkäriperinteitä osana SS:n eliittijoukkoa. Kirjoituksessa historiallisia yhteneväisyyksiä nähdään myös kauempana menneisyydessä ja Rieki viittaa siihen, että suomalaiset ovat yhtä syvällä Venäjällä kuten karoliinit Kaarle XII:n johdolla yli 200 vuotta aiemmin. Viholliseksi Rieki julistaa yleiseen tapaan Suomen periviholliset eli Venäjän ja bolsevismin. Vaikka Rieki lähinnä ylistää suomalaisvapaaehtoisten urotöitä, nostaa hän esiin myös joitain ongelmiakin. SS-miesten haasteina ovat Riekin mukaan olleet huollon vaikeus, talvivarusteiden heikkous, suomalaisten sotilasarvoja vastaavan aseman puuttuminen ja postin kulun ongelmat.⁸⁷

Ulkopolitiikkaan erikoistuneessa aikakauslehti *Suomen Tiessä* julkaistiin 1942 artikkeli, joka käsitteli suomalaisten SS-vapaaehtoisten lähtötaustoja laajasti. Kirjoittajan mukaan SS-vapaaehtoisliikkeen

---

⁸⁴ M. M. I. (nimimerkki) ”Uusi Jääkäripolvi”, *Rintamamies* 22.5.1942.

⁸⁵ Liuhala, Jorma ”Tähdenvälejä Saksan matkalta”, *Hurtti Ukko* 25.1.1942.

⁸⁶ Jokipii 1968, s. 88–96. Jokipii ei laske IKL:ää radikaalipuolueeksi.

⁸⁷ Rieki, Esko ”Uudet jääkärimme tulilinjoilla”, *Hakkapeliitta* 20.1.1942.

syntyyn vaikuttivat vuoden 1940 ”pakkorauha” sekä Suomen ja Saksan välinen lähentyminen. Suomalaisia lähetettiin Saksaan jääkäri liikkeen tavoin hankkimaan sotilaskoulutusta ja lujittamaan suomalaissaksalaista yhteneväisyyttä. Kirjoittajan mukaan: ”Tämä suomalainen pataljoona olisi elävänä todisteena molempien maiden välisestä aseveljeydestä ja Suomen mukanaolosta taistelussa vapaan Euroopan puolesta.”⁸⁸

SS-Unterstrumführer Ensio Anttila kirjoitti näkemyksiään paikallisväestöstä *Maaseudun Tulevaisuuteen* syksyllä 1942 otsikolla *Kaukasialaisessa maalaistalossa*. Anttila oli majoitettuna paikalliseen taloon, jonka emäntä oli hänen mukaansa hyvin vieraanvarainen. Anttilan mukaan perheen pojat olivat otettu pakolla puna-armeijaan ja sittemmin menehtyneet. Perheen isä oli puolestaan surmattu komissaarien toimesta, koska hän oli ollut mukana kaukasialaisessa itsenäisyysliikkeessä. Anttila arvosteleekin ankarasti bolshevistista hallintoa uskoen suomalaisten ja saksalaisten toimivan kärsivien kansojen vapauttajina, jotka tuovat Kaukasiaan vapauden ja länsimaalaisen kehityksen.⁸⁹ omaksuneen saksalaisen propagandan Uudesta Euroopasta ja kommunismista sen pahimpana uhkaajana. Juutalaiset julistettiin tässä propagandassa yleisesti kommunismin puolestapuhujiksi, millä perusteltiin myös juutalaisiin kohdistuvia vainoja vallatuilla alueilla.

Rintamamies-lehti julkaisi 16.10.1942 erikoisnumeron omistettuna Saksan ja Suomen aseveljeydelle. Lehdessä oli paljon sekä suomeksi että saksaksi kirjoitettuja juttuja, joten tarkoituksena on ollut jakaa lehteä myös Pohjois-Suomessa ja muualla taisteleville saksalaisille. Lehdessä oli myös SS-sotakirjeenvaihtaja Jukka Tyrkkön kirjoittama juttu SS-vapaaehtoisista. Tyrkkö avasi saksalaisille lukijoille jääkäri liikkeen taustoja ja kertoi siitä, kuinka nykyiset SS-miehet olivat jatkoa sille. Syyskuun lähtöön Tyrkkö esitti Moskovan rauhan Neuvostoliiton sen jälkeenkin harjoittaman poliittisen painostuksen. Tyrkkön mukaan SS-vapaaehtoiset lähtivät todisteena sille, että Suomi halusi lähentyä Saksan kanssa ulkopoliittisissa suhteissa.⁹⁰

---

⁸⁸ ”Finnisches Freiwilligenbataillon der Waffen-SS”, *Suomen tie* N:o 2 1942.

⁸⁹ Anttila, Ensio ”Kaukasialaisessa maalaistalossa”, *Maaseudun Tulevaisuus* 31.10.1942.

⁹⁰ Tyrkkö, Jukka ”Suomalainen vapaaehtoispataljoona Saksan itäisellä rintamalla”, *Rintamamies* 16.10.1942.

”UUSIEN JÄÄKÄRIEMME PALUU”, SS-PATALJOONA LEHDISTÖSSÄ

2.6.1943–5.6.1943

Lehdistössä SS-miehistä kirjoitettiin vähintään viikoittain jokin juttu aina 17.11.1942 saakka. Sen jälkeen ilmestyi vielä pari juttua aikakauslehdissä joulukuussa 1942, jonka jälkeen seuraavan kerran SS-miehistä kirjoitettiin vasta heidän paluunsa yhteydessä kesäkuussa 1943. Pelkästään Berliinissä toimitettu ja painettu *Suomi-Saksa* lehti julkaisi lehtikirjoituksia SS-vapaaehtoisista. Mauno Jokipiin mukaan marraskuussa 1942 sensuuri tiukentui Suomen lehdistössä ja SS-pataljoonasta annettiin yleinen kirjoituskielto. Kirjoituskiehellon sanottiin olevan marsalkka Carl Gustaf Mannerheimin alullepanema.⁹¹ Luultavasti sensuurin tiukentuminen SS-pataljoonan osalta liittyi yleisesti samaan aikaan alkaneeseen sensuurin tiukentumiseen. Saksan sotamenestys alkoi kääntyä lopullisesti syksyllä 1942 eikä lehdistö saanut esimerkiksi kirjoittaa Saksan Stalingradissa kärsimistä tappioista negatiiviseen sävyyn.⁹²

Alpo Rusin mukaan toukokuun lopulla 1943, viikkoa ennen vapaaehtoisten saapumista Suomeen, annettiin ohje, jossa määrättiin, että pataljoonan paluun yhteydessä julkaistut lehtikirjoitukset tuli hyväksyttäväksi aluksi Valtion tiedotuslaitoksen (VTL) tarkastusjaostossa ja myöhemmin Päämajan sensuuri-toimistossa.⁹³ Myös sensuurin palveluksessa ollut Kustaa Vilkuna muistaa, että kesäkuussa 1943 sensuuri valvoi tarkasti SS-vapaaehtoisiin liittyvää kirjoittelua ja pyrki siihen, ettei mitään Suomelle haitallista tietoa olisi päässyt julkisuuteen. Esimerkiksi pataljoonan Tampereen paluujuhlasta tehtyä kirjoittelua sensuroitiin kieltämällä siellä pidettyjen puheiden julkaisu ja vapaaehtoisten haastatteleminen.⁹⁴ Kaikki lehdet eivät olleet edellä mainittuihin rajoituksiin tyytyväisiä ja *Ajan Suunta*-lehden päätoimittaja Niilo Vapaavuori julkaisi 5.6.1943 seuraavan ilmoituksen:

*Sensuuriviranomaisille! Tämän lehden päätoimittajana pyydän lupaa saada lehteni lukijakunnalle tiedottaa seuraavaa: Monien tiedustelujen ja ihmettelyjen johdosta ilmoitan, että SS-pataljoonamme kotiinpaluun yhteydessä Tampereella vietetyssä juhlassa pidettyjen puheiden ja juhlasaarnan selostamatta jättäminen on johtunut toimituksen tahdosta ja työstä riippumattomista syistä.*⁹⁵

Yleisradion arkistossa löytyy 23’25” pituinen nauhoitus Tampereen paluujuhlasta. Se antaa hyvän kuvan tilaisuudessa pidetyistä puheista ja vallinneesta tunnelmasta.⁹⁶

⁹¹ Jokipii 1968, s. 685.

⁹² Perko 1971, s. 155–171; Rusi 1982, s. 234–255; Jutikkala 1997, s. 163–170.

⁹³ Rusi 1982, s. 267. Saman huomion on tehnyt myös Touko Perko, ks. Perko 1971, s. 106.

⁹⁴ Vilkuna 1962, s. 128–129.

⁹⁵ ”Tampereen SS-juhla”, *Ajan Suunta* 5.6.1943.

⁹⁶ Yleisradion arkisto, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/05/31/kun-pyynikin-kentalla-kaikui-sieg-heil> viitattu 1.2.2019.

Yleisesti SS-pataljoonan kotiutumista käsittelevät jutut eivät saaneet käsitellä sisä- tai ulkopoliitikkaa. Sensuuria tiukennettiin entisestään sen jälkeen, kun pataljoona oli virallisesti hajotettu. Kaikki SS-miehiä koskevat kirjoitukset piti kirjallisesti lähettää Päämajan sensuuritoimistoon.⁹⁷ Myös Mauno Jokipii on tehnyt saman huomion siitä, ettei SS-pataljoonasta saanut julkaista mitään ennen kuin sen hajottamisesta käyty poliittinen kädenvääntö oli ohi.⁹⁸

Joonas Kuikka on tarkastellut pro gradu -tutkielmassaan *Sananvartijat: Lehdistöensuurin kriisi 1943–1944* SS-miehiä koskevaa sensuuria. Kuikan mukaan sensuurin näkökulmasta ongelmallista SS-miesten paluussa oli se, että aluksi ei ollut selvää, että he olivat jäämässä Suomen armeijan riveihin pysyvästi eivätkä palaisi Saksan palvelukseen. Kuikan mukaan VTL (Valtion tiedotuslaitos) oli esittänyt, että SS-asiaa ei saanut paisutella ja suurien sankaritarinoiden kertomista tulisi välttää. Lehdistön tulisi käyttää VTL:n toimittamaa virallista tiedotetta asiasta. VTL oli painottanut myös sitä, että lehdistön tulisi korostaa, ettei SS-pataljoona ollut virallisesti osa Suomen armeijaa. Kuikan mukaan VTL saneli myös sen, millä SS-miesten lähtöä perusteltiin. Virallisesti haluttiin esittää, että lähtö tapahtui aikana, jolloin Suomi oli Neuvostoliiton kiristyspolitiikan alaisena. Sen lisäksi tuli korostaa sitä, että vapaaehtoiset olivat lähteneet hakemaan nykyaikaista sotilaskoulutusta. Kolmanneksi lehtikirjoituksissa tuli nostaa esiin se, että SS-vapaaehtoiset olivat lähteneet matkaan jo ennen kuin tieto Saksan ja Neuvostoliiton sodan syttymisestä oli tullut ilmi.⁹⁹ Joonas Kuikan mukaan viimeinen Päämajan käsky sensuurista koskien SS-miehiä annettiin Lapin sodan kynnyksellä. Siinä kiellettiin, etteivät SS-vapaaehtoiset saaneet enää ollenkaan lehdistössä muistella entisiä aseveljiään.¹⁰⁰

SS-vapaaehtoisten kotiinpaluu katkaisi siis Suomen lehdistössä yli puoli vuotta jatkuneen sensuurin asettaman kiellon julkaista SS-vapaaehtoisia koskevia juttuja. Lehdistö oli hyvin kiinnostunut ”uusien jääkärien” paluusta ja aikavälillä 2.–5.6.1943 ilmestyi eri lehdissä yhteensä ainakin 33 juttua koskien heidän kotiinpaluutaan. Kiinnostus johtui varmaan osittain siitä, että vuosien saatossa ensimmäisen jääkäri liikkeen kotiinpaluusta Vaasaan 25.2.1918 oli kasvanut suuri historian tapahtuma ja eräänlainen Suomen historian käännekohta. Kuten SS-vapaaehtoisten esittelyn kohdalla, myös heidän

---

⁹⁷ Vilkuna 1962, s. 128–129.

⁹⁸ Jokipii 1968, s. 713.

⁹⁹ Kuikka 2009, s. 62–63.

¹⁰⁰ Kuikka 2009, s. 63.

kotiinpaluustaan kuultiin ensi kerran virallisen tiedotuksen kautta 2.6.1943, joka julkaistiin ainakin kahdessatoista sanomalehdessä.¹⁰¹

Tiedonannossa palattiin vielä niihin syihin, miksi SS-miehet oli ylipäänsä lähetetty matkaan. Saksaan mentiin välirauhan ”sietämättömissä olosuhteissa” ja Neuvostoliiton painostuksen vuoksi, jolloin ”jokainen suomalainen tahtoi valmistautua parhaaksi katsomallaan tavalla puolustautumaan Neuvostoliiton kasvavaa hyökkäysuhkaa vastaan”. Tiedonannossa kerrattiin, että ensimmäisen maailmansodan aikainen jääkäri liike oli toiminut SS-miesten mallina. Jutussa korostettiin, että suomalainen SS-pataljoona oli saanut koulutusta ja taistelukokemusta ”nykyaikaisesti aseistetun suuren armeijan taisteluissa ja uusimpien taisteluvälineiden käytöstä”. Paluun syyksi ilmoitettiin, että miesten palvelus- sitoumukset olivat päättyneet.¹⁰²

Kulisseissa suomalaisten kotiuttamisesta ja pataljoonan hajottamisesta oli käyty poliittista väantöä jo pitkään. Mauno Jokipiin mukaan ajatus pataljoonan hajottamisesta oli syntynyt, kun Suomen ja Saksan suhteet viilenivät Saksan sotamenestyksen käännyttyä Stalingradin tappion jälkeen. Muuttuneessa tilanteessa Suomi alkoi valmistautua neuvotteluihin erillisrauhasta Neuvostoliiton kanssa. Saksa puolestaan toivoi, että suomalaisten SS-vapaaehtoisten sopimukset olisi uusittu ja heidän lukumääräänsä lisätty.¹⁰³ Kotiuttamisen jälkeen SS-miehet jäivät lomalle, jonka aikana pataljoonan kohtalosta käytiin kiivas ja mutkikas prosessi hallituksen, Päämajan ja saksalaisten välillä, jonka päätteeksi pataljoona lakkautettiin heinäkuun alussa 1943 marsalkka Carl Gustaf Mannerheimin käskyllä.¹⁰⁴ Suurelle yleisölle pataljoonan paluun taustalla olleita syitä ei sensuurin ohjeiden mukaisesti avattu ja suurimmalle osalle varmaan kelpasi selitykseksi, että SS-pataljoona oli kotiutunut palvelus- sitoumuksien päättymisen vuoksi. Yhtä lailla jääkäritkin palasivat saatuaan koulutusta ja sotakoke- musta liittyäkseen osaksi valkoisten armeijaa, joten asiassa ei nähty olevan sinänsä mitään eri- koista.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ Aamulehti 2.6.1943; Helsingin Sanomat 2.6.1943; Suomen Sosiaalidemokraatti 2.6.1943; Turun Sanomat 2.6.1943; Uusi Suomi 2.6.1943; Aseveli 3.6.1943; Ajan Suunta 3.6.1943; Etelä-Suomen Sanomat 3.6.1943; Hämeen Sanomat 3.6.1943; Laatokka 3.6.1943; Länsi-Savo 3.6.1943; Savon Sanomat 4.6.1943.

¹⁰² Ks. esim. *Aamulehti* 2.6.1943.

¹⁰³ Jokipii 1968, s. 683–700.

¹⁰⁴ Jokipii 1968, s. 708–712.

¹⁰⁵ Osassa jutuista paluun yhteydessä puhutaankin, että vapaaehtoiset halusivat nyt palvella Suomen armeijassa, ks. esim. ”Vapaaehtoisten kotiinpalu”, *Turun Sanomat* 3.6.1943.

SS-pataljoonan paluusta annettiin vielä toinen virallinen tiedonanto 3.6.1943. Siinä korostettiin jääkäritematiikka kertomuksella jääkärien rantautumisesta Vaasaan 25.2.1918 ja tilanteesta silloin korostaen Venäjän uhkaa, jonka jälkeen tätä kaikkea verrataan suoraan SS-miehiin ja heidän paluuseen Hankoon 2.6.1943.¹⁰⁶ Tiedonannossa palattiin jälleen lähtösyihin ja kerrottiin:

Kysymyksessä ei ollut seikkailunhalu, eikä kunnian tavoittelu, jotka olisivat pakoittaneet suomalaiset liittymään vapaaehtoisina Saksan SS-joukkoihin. Se johtui tietoisuudesta, että isänmaata uhkasi kuolettava vaara. Sama valtava, panssaroitu nyrkki, joka 25 vuotta sitten kaksoiskotkan merkeissä uhkasi tukahduttaa maamme vapauden, kohotti jälleen vasaraa ja sirppiä idän veripunaisia pilviä kohden murskatakseen meidät lopullisesti ja hävittääkseen meidät kansojen joukosta.

Silloin seurasivat nämä nuoret miehet isiensä jälkiä.¹⁰⁷

Tiedonanto korosti sitä, että SS-joukkojen lähdön syyt olivat olleet samat kuin jääkärien aikaan. Eroksi jääkäreiden aikaan todettiin, että SS-miesten lähtiessä Suomella oli jo omat puolustusvoimat. Silti suurvallasta saatua koulutusta ja sodankäyntitaitoa pidettiin ylivertaisena. SS-miesten paluun syytä ei kerrottu tiedonannossa, vaan se kuvattiin samanlaisena prosessina kuin jääkärien aikaan. Koulutus ja sotakokemus oli hankittu, joten miesten oli aika palata kotiin ja käyttää hankkimansa osaaminen isänmaansa hyödyksi. Jääkäritematiikkaa painotettiin kertomalla, että vastaanottokomiteassa oli tunnettuja henkilöitä ensimmäisen jääkäri liikkeen ajalta ja lueteltiin myös saksalaiset ja suomalaiset kunniavieraat. Paikalla oli muun muassa korkea-arvoisia upseereita, diplomaatteja, rintamamiesliittojen edustajia ja SS-Vapaaehtoiskomitean jäseniä.¹⁰⁸

Oikeistoradikaalipuolue IKL:n (Isänmaallinen kansanliike) äänenkannattajalehdessä *Ajan Suunnassa* innostuttiin SS-miesten paluusta ja aiheesta julkaistiin monia kirjoituksia. Lehdessä osoitettiin suurta kiitollisuutta SS-vapaaehtoisia kohtaan. Samassa kirjoittaja esitti myös syytä, miksi SS-miehet olivat lähteneet matkalle:

Kansamme historian ikuinen taistelu itää vastaan, Moskovan järkyttävä pakkorauha ja sitä seurannut piinallinen kiristyskausi ovat niitä tekijöitä, jotka selittävät, miksi nuoria miehiä kevättalvella 1941, heti mahdollisuudesta kuultuaan ilmoittautui paljon lähteäkseen vapaaehtoisiksi Saksan armeijaan.¹⁰⁹

Lisäsyiksi lähtijöiden innokkuuteen kirjoittaja esitti Saksan armeijan niittämän menestyksen ja saavuttaman maineen. Hän totesi, että jääkärien mallin mukaisesti SS-miehet lähtivät hankkimaan parasta sotilaskoulutusta käyttäkseen saadun opin isänmaansa hyväksi. SS-miesten sota Ukrainassa ja

¹⁰⁶ Aamulehti 3.6.1943; Uusi Suomi 3.6.1943; Suomen Sosiaalidemokraatti 3.6.1943; Ajan Suunta 4.6.1943; Rintamamies 4.6.1943.

¹⁰⁷ Esim. Aamulehti 3.6.1943.

¹⁰⁸ Esim. Aamulehti 3.6.1943.

¹⁰⁹ ”Suomalainen SS-pataljoona”, Ajan Suunta 3.6.1943.

Kaukasiassa oli ollut osa samaa kokonaisuutta kuin sota oman maan rajoilla.¹¹⁰ Jukka Tyrkön *Ajan Suunnalle* kirjoittamassa jutussa tuotiin vuorostaan esiin myös yhtymäkohtia jääkäreihin ja sitä, että vaikka SS-miesten tie oli ollut erilainen kuin tavallisen suomalaisen sotilaan, oli vihollinen ollut sama.¹¹¹ *Ajan Suuntaan* oli kerätty myös kahden sivun verran erilaisia yksityishenkilöitä ja yrityksiä, jotka tervehtivät palaavia SS-miehiä.¹¹² Myös vihollinen tuotiin esiin. SS-vapaaehtoiset kävivät ”so-
taa bolshevismia, Suomen ja Euroopan suurinta vaaraa, vastaan” sekä ”orjuutta vastaan, joka koko historiamme aikana on meitä suomalaisia idästä uhannut”.¹¹³

Ajan Suunnassa 4.6.1943 kirjoitettiin SS-pataljoonan kotiinpaluusta korostaen jääkäri liikkeen ja SS-vapaaehtoisten yhtymäkohtia. Kirjoituksen ingressi julisti: ”Hanko 1.6.1943 historiallisesti rinnastettavissa Vaasaan 25.2.1918”. Toimittajan mukaan:

*Samalla tavoin kuin 25 vuotta aikaisemmin kävi idän uhka talvisotamme jälkeen yhä tuntu-
vammaksi. Siinä ei ollut kylliksi, että Neuvostoliitto Moskovan rauhan jälkeen paloitteli
maamme ryöstäen siltä taloudellisesti ja strategisesti korvaamattoman arvokkaita, perisuo-
malaisia alueita. Pakkokeinoin ja uhkauksin se pusersi meitä yhä uusia myönnytyksiä [...] ja kävi yhä ilmeisemmäksi, että oli kysymys vain ajasta, milloin kohtalon hetkemme tulisi
lyömään kolmannen kerran neljännesvuosisadan kuluessa.*¹¹⁴

Tampereen ja Hangon sekä muiden paikkakuntien juhlallisuuksista julkaistiin edellä avattujen juttu-
jen tapaisia kirjoituksia eri päivä- ja aikakauslehdissä.¹¹⁵ Niiden lisäksi julkistettiin paljon erilaisia
lehtikirjoituksia, joissa uutisoitiin muistotilaisuuksista tai yleisesti muisteltiin kaatuneita SS-vapaa-
ehtoisia.¹¹⁶ Ne olivat sisällöltään hyvin samankaltaisia. Jutuissa käytiin läpi juhlien kulku sekä lue-
teltiin paikalla olleet henkilöt ja järjestöt. Lähes kaikissa jutuissa tuotiin esiin myös yhtymäkohtia
jääkäreihin ja avattiin syitä, miksi Suomi oli lähettänyt vapaaehtoisia Saksaan.

¹¹⁰ ”Suomalainen SS-pataljoona”, *Ajan Suunta* 3.6.1943.

¹¹¹ Tyrkkö, Jukka ”Suomesta Kaukasiaan. Suomalaisen SS-pataljoonan taistelujen tie 1942–1943”, *Ajan Suunta* 3.6.1943.

¹¹² *Ajan Suunta* 3.6.1943.

¹¹³ ”Nuorten jääkärien kotiinpaluujuhla. Koko Tampere eli SS-vapaaehtoistemme merkeissä”, *Ajan Suunta* 4.6.1943.

¹¹⁴ ”Kun SS-pataljoonamme saapui kotimaahan”, *Ajan Suunta* 4.6.1943.

¹¹⁵ Helsingin Sanomat 3.6.1943; Aamulehti 4.6.1943; *Ajan Suunta* 4.6.1943; Uusi Suomi 4.6.1943; Helsingin Sanomat 5.6.1943; Hämeen Sanomat 5.6.1943; Laatokka 5.6.1943; Maaseudun Tulevaisuus 5.6.1943; Savon Sanomat 5.6.1943; Turun Sanomat 5.6.1943; *Ajan Suunta* 7.6.1943; Etelä-Suomen Sanomat 9.6.1943; Rintamamies 11.6.1943; Etelä-Suomen Sanomat 12.6.1943; Hakkapeliitta 15.6.1943; Suomen Kuvalehti 15.6.1943; Hämeen Sanomat 19.6.1943; Hurtti Ukko 25.6.1943; Maanpuolustusnuorisio 1.7.1943.

¹¹⁶ Esim. Hakkapeliitta 5.10.1943; Helsingin Sanomat 20.9.1943; *Ajan Suunta* 26.8.1943; Rintamamies 27.8.1943.

Mauno Jokipiin mukaan kokonaisuudessaan SS-miesten paluuseen liittyvät juhlallisuudet jäivät paljon pienemmäksi kuin jääkärien kohdalla. Saksan ja Suomen suhteiden huonontumisen vuoksi pataljoona ei marssinut pääkaupunki Helsinkiin, eivätkä Suomen hallitus, eduskunta tai marsalkka Mannerheim ottaneet osaa SS-vapaaehtoisten kotiutusjuhliin.¹¹⁷

Kun pataljoona oli päätetty lakkauttaa, lehdistössä ilmoitettiin, että SS-miehet siirtyvät Suomen armeijan palvelukseen. Lisäksi julkaistiin Reichsführer-SS Heinrich Himmlerin päiväkäsky, jossa hän kiitti suomalaisia SS-vapaaehtoisia ja ylisti heitä toteamalla, että ”missä suomalainen SS-joukko seiso, siellä vihollinen aina lyötiin”. Himmlerin mukaan pataljoonan lakkautus johtui siitä, että Mannerheim tarvitsi kaikki miehet ”omiin riveihinsä”. Himmlerin päiväkäskyssä sanotaan, ettei hän voi ottaa vastaan miehiä, jotka haluaisivat jatkaa Waffen-SS:n palveluksessa.¹¹⁸ Todellisuudessa osa miehistä onnistui siirtymään Saksan puolelle ja heitä palveli esimerkiksi Norjaan sijoitetussa SS-Divisiiona Nord:ssa.¹¹⁹

---

¹¹⁷ Jokipii 1968, s. 700.

¹¹⁸ ”Missä suomalainen SS-joukko seiso, siellä vihollinen aina lyötiin”, *Laatokka* 7.10.1943; *Hämeen Ilves* 1.10.1943; *Rintamamies* 1.10.1943.

¹¹⁹ Saksan puolelle menneistä suomalaisista SS-miehistä ks. esim. Swanström 2018, s. 408–412.

VÄKIVALTAISUUDET UKRAINASSA JA KAUKASUKSELLA

Vapauttajat saapuvat Ukrainaankun – sodan alku divisioonan miesten haastattelujen perusteella

SS-Divisioona Wikingin marssireitillä tapahtuneista siviiliväestöön, sotavankeihin ja etenkin juutalaiseen kohdistuneista väkivaltaisuuksista suurin osa tapahtui sodan alkuvaiheessa heinäkuussa 1941. Tuolloin suomalaisista rintamalla oli mukana noin neljäsataa vapaaehtoista, jotka tunnetaan ”divisioonan miehinä”.¹²⁰ Lehtikirjoitukset eivät paljasta väkivaltaisuuksista juuri mitään. Ne olivat suurimaksi osaksi ehtineet jo tapahtua ennen kuin suomalaisten vapaaehtoisten matkasta kerrottiin lehdistössä elokuun puolivälissä 1941. Alkuvaiheessa lehdistö keskittyi SS-vapaaehtoisten pääjoukon, eli niin sanottujen ”pataljoonan poikien” kuulumisten ja vaiheiden uutisointiin, kun taas divisioonan miehet mainittiin vain sivulauseessa. Tämä oli ymmärrettävää, sillä pataljoonan pojat olivat yhtenä joukkona saamassa sotilaskoulutusta Saksan kaupungeissa tiedotusvälineiden ulottuvissa, kun taas divisioonan miehet olivat Ukrainan rintamalla sotatoimissa ripoteltuna pieninä osastoina. Postin- ja tiedonvälitys Ukrainaankun oli sodan alkuvaiheessa erittäin heikkoa.

Sodan hyökkäysvaiheen tapahtumista kirjoitettiin lehdissä sodan aikana vain vähän. Sodan jälkeisissä lehtijutuissa divisioonan miehet sen sijaan saivat paljon huomiota, koska heillä oli eniten tietoa siitä, miten sodan jälkeen kansainvälisen huomion keskipisteeksi noussut juutalaiskysymyksen ratkaisu oli näkynyt itärintamalla.¹²¹

Joitain sodanaikaisia lehtikirjoituksia divisioonan miehistä on kuitenkin olemassa ja käyn ne läpi. Esimerkiksi TK-rintamakirjeenvaihtaja Mauno P. Sjöstedtin Sjöstedt haastatteli alkuvuodesta 1942 divisioonan miehiin kuulunutta vapaaehtoista, mitä ilmeisimmin Klaus Vuoksela¹²² (13./Nordland).¹²³ Vuokselan mukaan hänen yksikkönsä sai tulikasteen Tarnopolin (*Ternopil*) kaupungin valtauksessa. Hän ei kerro kuitenkaan mitään Tarnopolissa 4.–5.7.1941 tapahtuneista juutalaisten surmaamisesta tai synagogien polttamisesta.¹²⁴ Vuokselan mukaan saksalaisia tervehdittiin vapauttajina.

---

¹²⁰ Väkivaltaisuuksista ja sotarikoksista ks. *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians And Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019); Swanström 2018, Jokipii 1968, s. 211–217.

¹²¹ Ks. esim. SS-mies Markus Käenmäen ”Kokemuksia ja tunteuksia Saksan itärintamalta” juttusarja *Ylä-Satakunta-lehdessä* 3.7., 8.7., 10.7. & 15.7.2003.

¹²² Lehtijutussa kerrotaan miehen sotilasarvo, nimikirjaimet ja tieto haavoittumisesta Dnepropetrovskissa. Kaikki tiedot täsmäävät Klaus Vuokselaan, jonka haavoittuminen on merkitty myös hänen kantanorttiinsa.

¹²³ Sjöstedt, Mauno P. ”Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-Iskujoukkojen mukana” *Uusi Suomi* 9.1.1942; *Etelä-Suomen Sanomat* 10.1.1942; *Länsi-Savo* 10.1.1942; *Maaseudun Tulevaisuus* 17.1.1942.

¹²⁴ Tarnopolin alueen tapahtumista ks. *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 141–157; Jokipii 1968, s. 193–194.

Kylissä oli kunniaportteja ja väestö otti heidät riemuiten vastaan. Lehtikirjoituksessa kerrotaan ukrainalaisten kaipuusta itsenäisyyteen ja syvästä neuvostovihasta, jonka seurauksena ukrainalaiset miehet antautuivat kirjoittajan mukaan mielellään saksalaisten vangeiksi. Ukrainalaiset värväytyivät saksalaisten tai heidän tukemiensa ukrainalaisten kapinallisten yksiköihin ja käänsivät aseensa puna-armeijaa vastaan. Vuoksela kertoo, että saksalaisten hyökätessä Ukrainaan kaupunkien siviiliväestö oli jäänyt odottamaan saksalaisia pelotteluista ja uhkauksista huolimatta. Vain juutalaiset ja neuvostomieliset olivat hänen mukaansa paenneet. Lehtikirjoituksen mukaan näiden poistuttua Ukraina oli vapaa ja saattoi viimein vuosisataista unelmaansa itsenäisenä valtiona.¹²⁵

Vuoksela kertoo huolettomasti sotaretkellä tapahtuneesta ”organisoinnista” eli siviilien omaisuuden pakko-ottamisesta. Suomalaisten toimesta hedelmiä ja muita maataloustuotteita poimittiin niin paljon kuin haluttiin. Myös kanoja oli kertojan mukaan niin paljon, että niitä pystyi pyydystämään omiin tarpeisiin aina halutessaan. Vuokselan mukaan ukrainalaiset asuivat ”murjuissa” ja asuinolot kuvataan yleisesti huonoiksi. Hänen mukaansa ”Neuvosto-orjuudessa ja kolhoosikomennossa” eläneet ukrainalaiset ovat jääneet kehityksessä jälkeen, vaikka maa oli luonnonvaroiltaan kuvauksen mukaan maanpäällinen paratiisi.¹²⁶

Toimittaja Matti Mela haastatteli *Hakkapeliitta*-lehdessä Ukrainasta lomalle tulleita suomalaisia alkuvuodesta 1942. Haastateltavien joukossa oli myös divisioonassa palvelleita miehiä: SS-Mann (myöhemmin SS-Rottenführer) Paavo Kolehmainen (4./Nordland), SS-Unterscharführer Eilo Lahtinen (5./Nordland) ja SS-Mann (myöhemmin SS-Unterscharführer) Pertti Backberg (myöhemmin Visapää) (9./Westland). Haastattelija kyseli SS-miehiltä mieleenpainuvia tapahtumia Ukrainassa. Lahtinen muisteli pelkästään taistelutapahtumia ja haavoittumistaan. Kolehmainen kertoi naistarinoita ja Backberg hehkutti suomalaisten vapaaehtoisten urhoollisuutta. Kukaan ei maininnut juutalaisiin ja siviilien kohdistuneita väkivaltaisuuksia. Juttu oli tyypillinen sotapropagandan tuote, jossa painotettiin korostamaan suomalaisten rohkeutta ja ”arkista elämää sodan varjossa”.¹²⁷

---

¹²⁵ Sjöstedt, Mauno P. ”Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-Iskujoukkojen mukana” *Uusi Suomi* 9.1.1942; *Etelä-Suomen Sanomat* 10.1.1942; *Länsi-Savo* 10.1.1942; *Maaseudun Tulevaisuus* 17.1.1942.

¹²⁶ Sjöstedt, Mauno P. ”Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-Iskujoukkojen mukana” *Uusi Suomi* 9.1.1942; *Etelä-Suomen Sanomat* 10.1.1942; *Länsi-Savo* 10.1.1942; *Maaseudun Tulevaisuus* 17.1.1942.

¹²⁷ Mela, Matti A. ”Terveisiä Ukrainasta”, *Hakkapeliitta* 3.2.1942.

Myös *Uudessa Suomessa* haastateltiin divisioonan miehiä, jotka kotiutettiin Ukrainasta alkuvuodesta 1942. Haastattelija kyseli siviiliväestön oloista, mutta haastateltavat eivät tuoneet esiin mitään väkivaltaisuuksista, vaan suhteita ukrainalaisiin kuvaillaan ystävällisiksi.¹²⁸ *Hakkapeliitta*-lehdessä ilmestyi huhtikuussa 1942 divisioonassa palvelleen Erkki Heiskasen¹²⁹ (1./Flak) haastattelu. Heiskanen kertoi olleensa mukana etenemisessä sodan alusta saakka. Hän keskittyy haastattelussa kuvaamaan pelkästään taisteluita ja Ukrainan erityispiirteitä. Heiskanen ei puhu siviilien kohdistuneista väkivaltaisuuksista, mutta kertoo että tienvarret olivat täynnä ”kaatuneita vihollisia röykkiöittäin ja jälleen röykkiöittäin”.¹³⁰ *Rintamamies*-lehdessä haastateltiin puolestaan divisioonassa palvelutta Jaakko Nortiota (11./Nordland). Myös Nortio kertoo pelkästään taisteluista, joihin oli ottanut osaa. Hänen mukaansa hänen yksikkönsä otti osaa taisteluihin ensi kertaa vasta Lukassa.¹³¹

Suomen Kuvalehdessä kesällä 1942 haastateltiin divisioonavaiheessa palvelutta SS-Rottenführer Olavi Vihervaaraa¹³² (3./PzJg 5, 1./PzJg 5). Hän kertoo haastattelussa, kuinka siviilien asumisolosuhteet Ukrainassa olivat alkeelliset ja hän kuvaakin niitä tarkkaan. Vihervaara kertoi myös osallistuneensa Lembergien alueella taisteluihin 1.7.1941, mutta ei kerro siitä, miten siviiliväestöön ja etenkin juutalaisiin suhtauduttiin.¹³³ Myös *Suomen Sotilas* lehdessä Jukka Tyrkkö kertoo ohimennen, että suomalaisia divisioonan miehiä oli saanut tulikasteensa 3.7.1941 Lembergien itäpuolella.¹³⁴ Päiväkirjoissa, muistelmissa ja haastatteluissa monet suomalaisista vapaaehtoisista kuitenkin muistavat juuri Lembergissä todistetut väkivaltaisuuudet.¹³⁵ On selvää, että nähdyt väkivaltaisuuudet ja surmaamiset olivat asia, jota sen paremmin haastateltavat kuin haastattelijatkaan eivät halunneet nostaa esille. Jo sodan aikana alkoi näin syntyä se kerronnan genre, joka sittemmin on muodostanut SS-vapaaehtoisten elämäkertojen ja muistelemisen päälinjan sodan jälkeen ilmestyneissä kirjoissa ja lehtikirjoituksissa. Päiväkirjat ja muu sota-ajan dokumenttiaineisto piirtävät tapahtumista hyvin erilaisen kuvan. Alkuperäisaineistojen todistusarvo on luonnollisesti paljon suurempi kuin sodan jälkeen kirjoitettujen

---

¹²⁸ Simonen, Salama ”Kevät tekee tuloaan Ukrainaan”, *Uusi Suomi* 22.3.1942.

¹²⁹ Jutussa kerrotaan sotilasarvo, nimikirjaimet ovat E. H. ja että kyseessä on tunnetun jääkärikenraalin poika. Erkki Heiskasen isä oli jääkärimajurikenraali Juho Heiskanen. Haastateltava kertoo olleensa ilmatorjunnassa, jossa Heiskanen palveli.

¹³⁰ Karunki, Pekka ”Rostovin suunnalta Karhumäkeen”, *Hakkapeliitta* 28.4.1942.

¹³¹ ”Suomalaiset SS-miehet ovat todistaneet asekuntonsa Idän valtavissa taisteluissa”, *Rintamamies* 12.6.1942.

¹³² Lehtijutussa kerrotaan nimikirjaimet O. V., ikä, kotipaikkakunta, osallistunut talvisotaan, saanut rautaristin ja sotilasarvo. Nämä tiedot täsmäävät Olavi Vihervaaraan.

¹³³ Heiskala, H. ”Suomalaisia SS-miehiä Donezin laakiolla”, *Suomen Kuvalehti* 13.6.1942.

¹³⁴ Tyrkkö, Jukka ”Suomalainen iskuryhmä esiintyy etelärintamalla”, *Suomen Sotilas* N:o 9 1942.

¹³⁵ Lembergien alueen väkivaltaisuuksista ks. *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 98–140; Swanström 2018, s. 229–232; Jokipii 1968, s. 187–192.

muistelmien, kun sodan lopputulos oli kaikkien tiedossa ja saksalaisten toimintaan kuulunut järjestelmällinen tuhoamistoiminta herätti paheksuntaa ja järkytystä kaikkialla sivistyneessä maailmassa. Ajatus siitä, että suomalaiset eivät olisi tienneet väkivaltaisuuksista ja olisivat keskittyneet vain taistelutoimintaan, ei saa tukea lähteistä.

Keväällä 1942 kotiutettiin suuri määrä divisioonan matkassa kesästä 1941 asti olleita miehiä ja etenkin upseereita, koska kaikille ei löytynyt sotilasarvoa vastaavaa asemaa. *Rintamamies*-lehti oli haastatellut osaa näistä palanneista divisioonan miehistä. Jutussa ei kuitenkaan avattu heidän kokemuksiinsa Ukrainasta. Lähinnä he harmittelevat sitä, että suomalaiset oli ripoteltuina eri yksiköihin. Sodan syttyessä he olisivat mielellään palanneet heti Suomeen, mutta lopulta kokivat, että ovat yhtä lailla hyödyksi kauempanakin taistellessa. Sota oli haastateltavien mielestä ollut positiivinen kokemus: ”Sotasaalista saimme tavattomat määrät ja paikallinen väestö oli riemuissaan saksalaisten tulosta ja me puolestamme tulimme mainiosti toimeen saksalaisten aseveljiemme kanssa.”¹³⁶ Suhteet paikallisväestöön kuvataan ihanteelliseksi, vaikka samaan aikaan heidän omaisuuttaan ryöstettiin.

Lehtikirjoituksen mukaan myös suhteet saksalaisiin olivat hyvät, mikä on yllättävää, sillä päiväkirjoissa nousevat usein esiin tulehtuneet suhteet saksalaisten kanssa ja sodan jälkeisissä muistelmissaan vapaaehtoiset ovat kuvanneet välejään saksalaisiin usein hyvin vaikeiksi.¹³⁷ On siis selvää, että lehden antama kuva on tältäkin osin propagandistinen ja väritynyt. Lars Westerlundin kirja *Cirkus Colani* (2017) kuvaa laajasti ja yksityiskohtaisesti suomalaisten vaikeita suhteita sekä saksalaisten että muista maista tulleiden SS-vapaaehtoisten välillä.¹³⁸

Uudessa Suomessa julkaistiin Jukka Tyrkön kirjoittama juttu, jossa hän haastatteli divisioonan matkassa palvelutta Lennart Wallénia (1./PzJg Abt. 5). Sodan alussa Wallén oli todistanut omien sanojensa mukaan ”savuavia kaupunkeja ja kyliä”, mutta ei kerro tarkempia yksityiskohtia niistä. Wallén kertoo olleensa mukana Lembergissä, Tarnopolissa ja Tarashchassa, mutta ei kerro mitään yksityis-

---

¹³⁶ ”Armoa antamatta ja pyytämättä. Kotimaa mielessä iskevät suomalaiset SS-joukkojen riveissä”, *Rintamamies* 29.5. 1942.

¹³⁷ Suomalaisten suhteista saksalaisiin ks. esim. Swanström 2018, s. 82–84, 90, 127–130; *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians And Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 183–186.

¹³⁸ Westerlund 2017, s. 267–365.

kohtia paikkakunnilla tapahtuneista väkivaltaisuuksista. Jutussa kerrotaan pelkästään Wallénin taistelumuistoja ja Tyrkkö korostaa hänen mainettaan sekä urhoollisuuttaan, joiden seurauksena hänet oli palkittu toisen luokan rautaristillä.¹³⁹

Joidenkin SS-miesten lehtikirjoituksissa esiintyy juutalaisvastaisuutta, mutta joukkotuhoamisista ei silti kerrota. Esimerkiksi (Mauno) Alhainen kirjoitti *Ajan Suuntaan* ukrainalaisesta kaupungista nimeltä Belaja Tserkov (*Bila Tserkva*). Jutussa keskitytään lähinnä kuvaamaan sodan sen aikaista vaihetta. Mielenkiintoisesti Alhainen kertoo olleensa mukana kaupungin valtauksessa kesällä 1941. Alhainen myös muistaa, että kaupungissa oli muutaman sadan hengen juutalaisvähemmistö.¹⁴⁰ Mistä hän ei kerro on se, että SS-Divisioona Wiking osallistui kaupungin juutalaisten murhaamiseen, jota myös suomalaiset pääsivät todistamaan.¹⁴¹

---

¹³⁹ Tyrkkö, Jukka ”Toistatuhatta kilometriä taistellen halki Etelä-Venäjän, Suomalaisen panssarijääkärijoukkueen vaiheita etelärintaman suurtaisteluissa”, *Uusi Suomi* 17.6.1942.

¹⁴⁰ Alhainen, Olavi ”Belaja Tserkow – pieni ukrainalaiskaupunki”, *Ajan Suunta*. Julkaisujankohda tuntematon. Lehtikirjoitus löytyy KA, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk-1140/15.

¹⁴¹ *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 159–160.

Sotavangit ja poliittiset komissaarit

Kuva 1. Suomalaisen vapaaehtoisten ottamat sotavangit. *Suomen Sotilas* N:o 21 1941.

Päiväkirjoista, muistelmista ja muista lähteistä selviää, että suomalaiset todistivat ja joissain tapauksissa osallistuivat sotavankien teloituksiin.¹⁴² Sotavankien ottamisesta puhutaan myös lehtijutuissa.¹⁴³ Lehtikirjoituksissa ei ole suoria viittauksia vankien ampumiseen, mutta löytyy ainakin yksi tapaus, jossa olosuhteet vihollisten kuvataan epäselvästi. SS-Obersturmführer Tauno Pajunen mainitsee jutussaan *Suomalaisten jääkärien 'tempauksia' idän suurtaisteluissa* korkealentoisen tarinan, jossa kolme venäläistä ammuttiin epäselvissä olosuhteissa. Jutussa ei suoraan selviä olivatko miehet antautuneet vai ammuttiinko heidät uhkatilanteen vuoksi.¹⁴⁴

Erityisen negatiivisesti suhtauduttiin neuvostoarmeijan poliittisiin komissaareihin ja taistelukertomuksissa kerskailtiin sillä, että suomalaiset olivat onnistuneet surmaamaan komissaareja. Viha komissaareja kohtaan oli osittain kehittynyt jo Suomessa. Heidän toimintaansa kuvattiin seuraavasti esimerkiksi *Suomen Sosialidemokraatissa* heti sodan alettua kesäkuun lopulla 1941:

Neuvostosotilaat pakotetaan mitä alkeellisimmilla kiihokkeilla tekemään äärimmäistä vastarintaa. Poliittiset komissaarit kertovat neuvostosotilaille mitä järjettömimpiä juttuja, kuinka raa'asti saksalaiset sotilaat kohtelevat sotavankeja. Tämä kiihoitus johtaa venäläis-

¹⁴² Sotavankien ampumisesta ks. *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 92–93, 124, 151–152, 165, 203–204; Swanström 2018, s. 165–168.

¹⁴³ Vankien ottamisesta ks. esim. *Hakkapeliitta* 5.5.1942.

¹⁴⁴ Pajunen, Tauno ”Suomalaisten jääkärien ’tempauksia’ idän suurtaisteluissa”, *Hakkapeliitta* 19.5.1942.

*ten sotilaiden keskuudessa m.m. itsemurhiin saksalaisen vankeuden ja sen väitettyjen julmuuksien välttämiseksi. Sotilaat ovatkin, kuten kerrotaan, ensi päivien taistelunsa kamppailleet raivokkaasti ja paikatellen pitäneet puoliaan viimeiseen panokseen saakka. Tämän vastarinnan ovat kuitenkin saksalaiset jalkaväkisotilaat, rynnäkköpioneerit ja tykistö kaikkialla murskanneet.*¹⁴⁵

Luultavasti suomalaisissa SS-miehissä asennoitumiseen vaikutti myös saksalainen propaganda ja sotilaille annettu niin sanottu komissaarikäsky. Adolf Hitlerin antaman komissaarikäskyn (*Kommissarbefehl*) mukaan kaikki operaatio Barbarossan aikana vangitut poliittiset komissaarit ja aktiiviset kommunistit tuli teloittaa välittömästi ilman oikeudenkäyntiä.¹⁴⁶

Komissaarin kuolemasta kertoo esimerkiksi Jukka Tyrkön kääntämä juttu *Huimapäinen poika: Suomalainen SS-mies sai rautaristin*, joka ilmestyi *Uusi Suomi* ja *Tappara* lehdissä lokakuussa 1941. Juttu oli alun perin ilmestynyt Waffen-SS:n propagandatarkoituksiin ilmestyneestä *Schwarze Korps* lehdessä 18.9.1941 ja sen oli kirjoittanut rintamakirjeenvaihtaja Alexander Hummel. Lehtikirjoitus on taistelukertomus siitä, kuinka suomalainen SS-vapaaehtoinen Oiva Emil Tuominen (3./Aufk. Abt. 5) sai rautaristin. Jutussa kerrotaan, kuinka taistelussa oli kuollut korkea-arvoinen poliittinen komissaari. Tyrkön käännöksessä annetaan ymmärtää, että komissaari olisi joutunut ensin vangiksi, mutta saksankielisessä alkuperäisessä kirjoituksesta ei puhuta näin. Joka tapauksessa Tuominen sai palkinnoksi urheudestaan rautaristin sekä kuolleen komissaarin pistoolin.¹⁴⁷

Komissaareista kerrottiin myös *Aamulehdessä* 23.9.1942 lehtikirjoituksessa, joka käsitteli suomalaisten ensimmäisestä taistelusta Kaukasiassa. Kyseessä oli luultavasti Lineinajan taistelu. Lehtijutun mukaan taistelun aikana suomalaisjoukkue oli vallannut bunkkeriksi varustetun talon, jonka yhteydessä ”bolshevikkikomissaari” oli saanut surmansa. Tässä tapauksessa kyseessä ei ollut sotavangin ampuminen, vaan juttu kertoo vain yleisesti erityisestä suhtautumisesta juuri komissaareja kohtaan.¹⁴⁸

Lähes näkymättömissä olevat juutalaiset

Juutalaisiin kohdistuneesta väkivaltaisuuksista ja holokaustista ei kirjoitettu sodan aikana juuri mitään. Harvinainen poikkeus on Olavi Alhaisen *Rintamamiehessä* 29.10.1943 ilmestynyt juttu, joka

---

¹⁴⁵ ”Neuvostojoukkoja kiihoitetaan järjettömillä jutuilla vastarintaan”, *Suomen Sosialidemokraatti* 27.6.1941.

¹⁴⁶ Komissaarikäskystä ks. esim. Swanström 2018, s. 162–164; *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 37–38, 90–91.

¹⁴⁷ *Uusi Suomi* 3.10.1941; *Tappara* 7.10.1941. Alkuperäinen juttu *Schwarze Korps* lehdessä 18.9.1941 ilmestynyt juttu löytyy KA, SS-Aseveljet ry 1943–1944, Pk-1141/14-16.

¹⁴⁸ ”Suomalaispataljoonan ensimmäinen taistelu Kaukasiassa”, *Aamulehti* 23.9.1942. Samasta tapauksesta ks. ”Lineinajan valtauksen vuosimuistio”, *Rintamamies* 20.08.1943.

oli osa Alhaisen kirjoittamaa juttusarjaa *Välähdyksiä SS-vuosien varrelta*. Jutussa kerrottiin Lembergissä tapahtuneista väkivaltaisuuksista, tosin niistä syytettiin saksalaisten sijaan itse juutalaisia ja Neuvostoliittoa. Ennen kuin Alhainen ryhtyy käsittelemään Lembergia, hän kertoo, kuinka puolalaiset olivat syyllistyneet sotarikoksiin:

Itä-Saksassa on huoneistojen seinillä tauluja, joissa lukee: ”Saksalainen! Älä unhoita Brombergia”. Bromberg oli paikka, jossa ja jonka lähiympäristössä puolalaiset Puolan sodan aikana murhasivat yli 60.000 saksalaista siten osoittaen, että slaavi on aina slaavi, kuten ryssäkin on aina ryssä.¹⁴⁹

Alhainen on omaksunut natsipropagandan, jonka mukaan puolalaiset olisivat tappaneet Brombergin kaupungissa 60 000 saksalaista Puolan miehittämisen aikaan 3.–4.9.1939. Kostotoimenpiteenä saksalaisten aloittamista väkivaltaisuuksista alkaneessa tapahtumissa etnisiksi saksalaisiksi laskettavia kuoli todellisuudessa korkeintaan muutamia satoja, kun taas sitä ennen ja sen jälkeen kuoli puolestaan tuhansia puolalaisia.¹⁵⁰ Alhaisen lisäksi Jukka Tyrkkö on kirjoittanut saman tyylisesti lehtikirjoituksen *Käyntimme Winnizan joukkomurhakaupungissa*, jossa saksalaisten sijaan huomio käännetään Neuvostoliiton tekemiin sotarikoksiin.¹⁵¹ Myös Alhaisen tulkinnassa Lembergissä tapahtumissa Neuvostoliitolla on keskeinen rooli:

Kun saavuimme Lembergiin, sodan ryssää vastaan alettua, oli useilla meistä tilaisuus nähdä vankila, jonne GPU [Alhainen käyttää Neuvostoliiton salaisen poliisin, NKVD:n vanhaa nimeä] oli tuonut ja sitten teloittanut 3.000 saksalaista, ukrainalaista ja venäläistä naista, miestä ja lasta. Konepistoolein heidät oli teurastettu: näky oli kaamea. Vankilan lattialla verta nilkkoihin asti. Sieltä omaiset etsivät kuka isää tai äitiä, kuka taas veljeä tai miestä. Tiedän, että ne, jotka näkivät tuon vankilan, eivät sitä koskaan unohda, mutta sittenkin sanon vielä: Aseveljet, muistakaa aina jälkiä, jotka näitte Lembergissä, kun joku suvaitsee epäillä, ettei ryssällä ole mitään paha mielessä maamme ja koko Eurooppaa vastaan. Toivoisin, että niissäkin maissa, missä tunnetaan sympatiaa ryssää kohtaan, muistettaisiin niitä jälkiä, jotka bolshevismi on jättänyt, onpa se sitten esiintynyt missä hyvänsä.¹⁵²

Alhainen kuvailee Lembergissä tapahtumat melko totuudenmukaisesti. SS-Divisioona Wikingin saapuessa paikalle sen miehet pääsivät todistamaan, kuinka Neuvostoliiton salainen poliisi NKVD oli vetäytymisen aikana teloittanut lähes 3000 poliittista vankia, jotka olivat lähinnä ukrainalaisia ja puolalaisia ei saksalaisia, kuten Alhainen väittää. Osa vangituista oli yrittänyt vallankaappausta ennen saksalaisten saapumista. Alhainen jättää myös mainitsemasta, että kostotoimenpiteenä ukrainalaiset ja paikalle saapuneet saksalaiset joukot tappoivat koston mukaisesti muutamassa päivässä satoja juutalaisia ja

¹⁴⁹ Alhainen, Olavi ”Välähdyksiä SS-vuosien varrelta”, *Rintamamies* 29.10.1943.

¹⁵⁰ Wikipedia, Verinen sunnuntai, [https://en.wikipedia.org/wiki/Bloody_Sunday_\(1939\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Bloody_Sunday_(1939)) viitattu 28.1.2019.

¹⁵¹ Tyrkkö, Jukka ”Käyntimme Winnizan joukkomurhakaupungissa”, *Rintamamies* 30.7.1943.

¹⁵² Alhainen, Olavi ”Välähdyksiä SS-vuosien varrelta”, *Rintamamies* 29.10.1943.

myöhemmin juutalaisten uhriluku Lembergissä nousi tuhansiin.¹⁵³ Alhainen jatkaa lehtikirjoitustaan kertomalla tarkemmin juutalaisista:

Uutta oli teille idän juutalainen. Olitte juutalaisia ennenkin jo nähneet. Olihan niitä Helsingissäkin, nenät pitkällä ulkona liikkeittensä ovista entisellä Heikinkadulla¹⁵⁴. Olihan niitä Saksassakin, mutta jo keltaiset Davidin tähdet, heidän itse omaksumansa tunnus, rinnassa. Tuo keltainen merkki, ruton väri, oli siksi, ettei kukaan valkoihoinen erehtyisi seurustelemaan tai asioimaan kenenkään juutalaisen kanssa. Nyt kuitenkin, kun saavuimme entiseen Puolaan, Ukrainaan ja Venäjälle, ilmestyi näkyviin uusi juutalaistyyppi. Puolassa se oli köyhälistöjuutalainen. Se asui kurjissa kylissä, likaisissa ja siivoamattomissa taloissa. Eli miten missäkin; kaupustelemalla, kerjäämällä. Työtä ei tehty, eihän se sopinut juutalaisen luonnolle. Saksalaisilla oli kuitenkin periaate, että jollei työtä tee, niin ei syömänkään pidä, ja sitä noudatettiin mm. juutalaisiin nähden. Kun kuitenkin katseli sitä tempoa, jolla he työtä tekivät, niin kyllä se oli toivoton. Ei sillä leipää ansaittu.¹⁵⁵

Alhainen kirjoitti kansallissosialistisen propagandan tunnusomaisia antisemitistisiä kliseitä käyttäen. Kirjoituksessa esiintyvät kaikki antisemitismin klassiset elementit, kun siinä puhuttiin koukkunokista ja varoitettiin, että kansalaisten tulisi välttää juutalaisia kuin ruttoa. Vastaavalla tavalla Alhainen kuvailee juutalaisväestöä Ukrainassa ja Venäjällä:

Bolshevikkien hallussa olevilla alueilla sitä vastoin tämä köyhälistöjuutalainen oli noussut jo pinnalle. Kaikki keinot olivat heille tuttuja, oli sitten kysymyksessä vakoileminen GPU:n [NKVD] hyväksi, salakauppa tai rikollisuus. Valtion viroissa oli heitä ollut joka paikassa. „Veljeys ja tasa-arvoisuus” oli nostanut juutalaiset pinnalle ja samalla tehnyt heistä vihattuimman kansan maailmassa. Joka ei usko, kysyköön niiltä, jotka ovat Venäjälläkin eläneet ja olleet.

Vaikka käyttäytyminen alkuasukkaita [paikallisväestöä] kohtaan eri maissa olikin täysin asiallista ja sellaista, jota voi osoittaa todellisen sivistyskansan sotilas, niin juutalaisia saimme kuitenkin käyttää kaikkeen työhön, mihin tilapäistä apuvoimaa tarvittiin. Oli sitten kysymys autonrenkaiden pumppaamisesta ilmaa täyteen tai autojen puhdistamisesta, niin aina löytyi niihin hommiin juutalaisia. Ilomielin alkuasukkaat heitä ilmoittivat joka kylässä minne saavuttiin: Olivathan he saaneet kärsiä jo pitkät ajat siitä roistomaisuudesta, jota juutalaiset, käyttäen hyväkseen kaikkia Talmudin lupauksia, osoittivat kanssaihmisilleen. Vaikka entisen Puolan aluekaan ei ollut vielä ehtinyt olla kuin hieman yli puolentoista vuotta ryssien hallussa, niin jo oli sielläkin noussut joka puolella juutalainen pinnalle, oli sitten kysymys asianajajista, lääkäreistä tai muista viskaaleista, oikeaoppisista kommunisteista puhumattaakaan, joiden korkeimmilla virkapaikoilla oli etupäässä juutalaisia. Useat heistä, voipa sanoa suurin osa, livisti kyllä puna-armeijan mukana, mutta kaikilla ei ollut siihen tilaisuutta. Mielihyvin alkuasukkaat tasasivat heidän omaisuutensa saksalaisten luvalla. Vaikkakaan saksalaisten paremmin kuin muidenkaan kansojen, jotka ovat juutalaisten kanssa yhdessä eläneet, tunteet eivät olleet ennestäänkään juutalaisia kohtaan mitään rakastettavia, niin Lembergin verilöyly vaikutti sen kuitenkin, että juutalaisia suorastaan vihattiin. Ensi kerran näki suomalaisten lisäksi moni Tanskan, Norjan ja Hollannin vapaaehtoinen täällä, mitä on

¹⁵³ Lembergin väkivaltaisuuksista ks. *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 98–111; Swanström 2018, s. 229–232; Jokipii 1968, s. 187–192.

¹⁵⁴ Nykyään Mannerheimintie.

¹⁵⁵ Alhainen, Olavi ”Välähdyksiä SS-vuosien varrelta”, *Rintamamies* 29.10.1943.

*juutalaisuus kun se saa rauhassa versoa ja vaikuttaa. Se oli jotakin muuta kuin mitä he olivat kotimaassaan nähneet. Jotakin sellaisia, jota saa kauhulla koko ihmiskunta pelätä, jos se pääsee leviämään.*¹⁵⁶

Juutalaisten syyttäminen bolsevistisen hallinnon toiminnasta ja vääryyksistä oli yksi tapa legitimoida ja oikeuttaa heihin kohdistuneita väkivaltaisuuksia. Saksalaiset myös provosoivat paikallisia tarttumaan aseisiin ja käymään juutalaisten kimppuun. Paikalliset, kuten Alhainenkin esittää, ilmiantoivat juutalaisia, joiden kohtalona ei ollut läheskään aina pakkotyö, kuten Alhainen esittää vaan kuolema.¹⁵⁷ Alhainen myöntää kirjoituksessa, että hän oli mukana pakottamassa juutalaisia suorittamaan erinäisiä palveluksia heidän puolestaan ja vielä useaan otteeseen. Näissä, usein julkisissa tilanteissa, käytettiin paljon väkivaltaa juutalaisia kohtaan ja heitä nöyryytettiin myös erilaisin käskyin.

Yhteenvedona sotarikoksista sodanaikaisissa lehtikirjoituksissa voidaan todeta, että ne loistavat lähes kokonaan poissaolollaan. Lehtikirjoituksista kyllä selviää, että suomalaisia oli ollut paikkakunnilla, joissa sotarikoksia tapahtui. Vaikenemista selittää monet tekijät. Saksalaisista sotilasliittolaisista ei haluttu antaa huonoa kuvaa. Liitto oli jo julki tullessaan herättänyt vastustusta tietyissä suomalaisissa piireissä ja joidenkin mielestä oli väärin, että demokratian ja vapauden esitaistelijaksi julistautunut Suomi oli liittoutunut kansallissosialistisen diktatuurin, Saksan, kanssa.¹⁵⁸ Kuten aiemmin esitettiin, SS-vapaaehtoisten kohdalla myös sensuuri oli tiukkaa, joka ei voinut olla vaikuttamatta asiaan. Yksi suuri selittävä tekijä on se, että SS-miehiä oli ankarien rangaistusten uhalla kielletty puhumasta sotasasioista ulkopuolisille. Lomalle menijöille jaettiin esimerkiksi muistilehti, jonka kohdassa kymmenen todetaan: ”Vaikeneminen: Jokainen SS-miehen on kaikkiin nähden, myös oman maan kansalaisiin nähden noudatettava mitä suurinta vaiteliaisuutta virka-asioissa.”¹⁵⁹ André Swanström on tutkinut paljon SS-vapaaehtoisten vaikenemista ja hänen mukaansa vaikenemisen kulttuuri rakennettiin tietoisesti johtavien henkilöiden toimesta viimeistään sodan loppumisen jälkeen, kun SS-järjestön sotarikokset tulivat julkiseksi.¹⁶⁰

---

¹⁵⁶ Alhainen, Olavi ”Välähdyksiä SS-vuosien varrelta”, *Rintamamies* 29.10.1943.

¹⁵⁷ *The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943* (2019), s. 127.

¹⁵⁸ Ks. esim. sosiaalidemokraattien ajatuksista Westerlund 2017, s. 191–224.

¹⁵⁹ Kopio muistilehdestä ks. Wikberg 2001, s. 172–173.

¹⁶⁰ Swanström 2018, s. 169–171, 405–408.

SS-MIESTEN PUOLUEYHTEYKSISTÄ LEHTIKIRJOITUSTEN VALOSSA

Taulukko 1. SS-miehiä koskevien lehtikirjoitusten lukumäärä sodanajan sanomalehdissä (1941–1944).

Lehti	Lehtikirjoitusten lukumäärä
<i>Rintamamies</i>	152
Lehdet, joissa 1 tai 2 kirjoitusta (35 kpl) ¹⁶¹	40
<i>Uusi Suomi</i>	25
<i>Suomi-Saksa</i>	21
<i>Hakkapeliitta</i>	18
<i>Etelä-Suomen Sanomat</i>	12
<i>Aamulehti</i>	12
<i>Laatokka</i>	11
<i>Ajan Suunta</i>	11
<i>Suomen Sosialidemokraatti</i>	9
<i>Suomen Kuvalehti</i>	9
<i>Helsingin Sanomat</i>	9
<i>Hämeen Sanomat</i>	8
<i>Suomen Sotilas</i>	6
<i>Turun Sanomat</i>	6
<i>Aseveli</i>	6
<i>Maaseudun Tulevaisuus</i>	5
<i>Länsi-Savo</i>	5
<i>Suomen Aliupseeri</i>	4
<i>Kuva</i>	4
<i>Hurtti Ukko</i>	3
<i>Karjalan viesti</i>	3
<i>Parole</i>	3
Kaikki yhteensä	385

Taulukossa 1 esitetään lehtikirjoitusten lukumäärä eri sanomalehdissä. Siitä huomaamme, että *Rintamamies*-lehdessä kirjoitettiin ylivoimaisesti eniten SS-miehistä. Tämä johtuu lähinnä siitä, että 2.7.1943–15.9.1944 välisenä aikana lehdessä ilmestyi viikoittain SS-Aseveljet liite, jota käsitellään tarkemmin myöhemmin.¹⁶² Taulukon 1 tuloksissa täytyy myös huomioida se, että tämän lehtiselvityksen aineisto on ollut hyvin aikakauslehtipainotteinen, kuten alussa kerrottiin. Päivälehtien osuudet ovat todellisuudessa paljon suuremmat, joten esimerkiksi *Uusi Suomi* ja *Ajan Suunta* tulevat nousemaan tilastoissa paljon sitten, kun sodanaikaiset päivälehdetkin digitoidaan. Vajavaisella aineistolla tarkasteltuna kiinnostus SS-miehiä kohtaan oli kovinta Etelä-Suomen suurissa oikeistolaistaustaisissa

¹⁶¹ *Filmimaailma; Hämeen Ilves; Ilmatorjunta; Iskuri; Itä-Karjala; Isänmaan joulu IKL-lehden joulunumero; Joulu-Lotta; Kansallissosialisti; Keski-Suomen suojeluskuntalainen; Koljonvirta; Korven kaiku; Kuopion keskus; Kustaa Vaasa; Kuusankoskelainen kotona ja rintamalla; Kymenlaakson vartio; Linnoittaja; Lotta-Svärd; Lounais-Hämeen sotilaspoika; Maanpuolustusnuoriso; Motti-Matti; Nokian kirjeitä; Peikkosoturi; Pohjois-Hämeen vartio; Savon Sanomat; Silta; Sotilaspoika; Suomen tie; Suomen vapaussota; Tappara; Teit isäin astumaan; Tuuman joulu; Tähdenvälejä; Vapaa Suomi; Vapaussodan invaliidi; Yhteishyvä.*

¹⁶² Liite sisältää usein monta juttua, mutta se on laskettu yhdeksi jutuksi. Todellisuudessa *Rintamamies*-lehdessä ilmes-

päivälehdissä. Tilanne muuttuu varmasti jonkin verran sitten, kun aineisto täydentyy. Arkistoaineistojen perusteella ainakin *Vaasa*-lehdessä kirjoitettiin melko paljon SS-miehistä. Yleisesti Taulukkoa 1 tarkastellessa voidaan huomata, että SS-miehet kiinnostivat eniten oikeistolais-, maanpuolustus-, aseveli, veteraani- ja sotilaslehtiä. Se kertoo osittain myös itse SS-vapaaehtoisten tai ainakin heidän matkansa uutisoinnista vastaavien osapuolten poliittisesta taustasta, sillä kirjoituksia tarjottiin luultavasti ensi sijassa tuttuihin lehtiin, joista löytyi vanhoja kontakteja.

Suoraan vapaaehtoisten puoluetustoja käsitteleviä lehtikirjoituksia ei ole paljon. Yksi ilmestyi Suomen Kansallissosialistinen Työjärjestön (SKT) äänenkannattaja *Vapaa Suomi*-lehdessä. Lehden 30.12.1941 ilmestyneessä numerossa SS-Oberschütze (myöhemmin SS-Unterscharführer) Paavo Vuolento lähetti terveiset lehden lukijoille niiltä SKT puolueen jäseniltä, jotka olivat lähteneet SS-vapaaehtoisina Saksaan.¹⁶³ Vuolennon terveisten alussa näkyy Suur-Suomi aatteen henki ja lisäksi hän on omaksunut Saksan kansallissosialistipuolueen ajatuksen Uudesta Euroopasta. Vuolento käsiteli terveisissään laajasti saksalaista sotilaskuria ja kertoi, kuinka sen omaksuminen oli suomalaisille aluksi hankalaa. Vuolento kuitenkin ihailee saksalaista kuria ja sitä, kuinka Führerin (Adolf Hitler) johdolla koko saksalainen yhteiskunta on valmis uhraamaan vaikka vapautensa koko kansan hyvinvoinnin tähden. Vuolennon mukaan ulkomaalaisten median kauhukuvat saksalaisesta kurista eivät pitäneet paikkaansa, vaan kaikki toiminta perustui vapaaehtoisuuteen ja korkeaan kansallistunteeseen.¹⁶⁴

Ajan Suunta-lehdessä uutisoitiin puolestaan siitä, kuinka joukko suomalaisia SS-miehiä oli käynyt Isänmaallisen kansanliikkeen (IKL) eduskuntaryhmän vieraana. Uutisen mukaan päivämäärä oli mitä mainioin, koska samalla juhlittiin jääkärien kotiinpaluun 25-vuotisjuhlapäivää. Kirjoituksessa kuvataan tavanomaiseen tapaan SS-vapaaehtoiset tähän uutena jääkäriiliikkeenä. Kirjoittajan mukaan SS-miehet olivat kuin hakkapeliittoja, jotka edustivat suomalaista sotilasta Saksassa.¹⁶⁵ André Swanström on laskenut, että palvelussitoumusten kohdassa puoluekanta IKL:n kannattajiksi ilmoittautui 428 suomalaista SS-miestä, mikä vastaa 35,9 %:a 1192 täytetystä palvelussitoumuksesta.¹⁶⁶ Vaikka epäselvää on, kuinka moni näistä oikeasti kannatti puoluetta tai oli aktiivisesti puoluetoiminnassa, voidaan oikeistoradikaalipuolue IKL:n kannattajien määrää pitää huomattavana.

---

¹⁶³ Lehtikirjoitusta on käsitelty myös André Swanström, ks. Swanström 2018, s. 82–84.

¹⁶⁴ Vuolento, Paavo ”Tervehdys Saksaan lähteneiltä SKT:n pojilta”, *Vapaa Suomi* 30.12.1941.

¹⁶⁵ Nikkola, Iisakki ”Jääkärien päivä”, *Ajan Suunta* 25.2.1942.

¹⁶⁶ Swanström 2018, s. 46.

SS-vapaaehtoisena toiminut Olavi Alhainen kirjoitti vuonna 1943 IKL:n joululehteen *Isänmaan joulu* artikkelin otsikolla ”*Selvä suunta!*”. Alhainen kertoo jutussa toimineensa kesästä lähtien IKL:n järjestösihteerinä. Kirjoituksessaan Alhainen korostaa sitä, kuinka tärkeää on, että Suomessa on historiassa ollut aina miehiä, jotka ovat olleet valmiita toimimaan ja ottamaan asiat omiin käsiinsä. Hän selittää jääkärien, Lapuan liikkeen ja heimosotien olleen toistensa seurausta ja osoittaa iloaan siitä, kuinka Suomi on vihdoinkin saanut haltuunsa Karjalan heimoalueet. Alhainen harmittelee kuitenkin sitä, että bolsevistisen hallinnon takia alueiden yleinen tila on huono, mutta onneksi asiaan on suomalaisen hallinnon myötä tulossa muutos.¹⁶⁷

---

¹⁶⁷ Alhainen, Olavi ”*Selvä suunta!*”, *Isänmaan joulu*, *IKL-lehden joulunumero* joulukuu 1943.

SS-SOTAKIRJEENVAIHTAJA JUKKA TYRKKÖ

Kansallissosialismin sävyttämät lehtikirjoitukset

André Swanströmin mukaan jo värväysvaiheessa oli mietitty, että SS-pataljoona tarvitsee mukaansa propagandasta ja raportoinnista vastaavan sotilaan. Tähän tehtävään valittiin Jukka Tyrkkö, jolla oli kokemusta toimittajan työstä. Tyrkön puoluetusta oli IKL:ssä, jonka toiminnassa hän oli ollut mukana aktiivisesti. Aluksi Tyrkkö oli epävirallinen raportoiija, kunnes 10.12.1941 hänet nimitettiin SS-sotakirjeenvaihtajaksi (*SS-Kriegsbericht*), jonka tehtäviin kuului uutisten ja propagandan tekeminen.¹⁶⁸ André Swanström on kirjoittanut kirjassaan *Hakaristin Ritarit: Suomalaiset SS-miehet, Poliitikka, Uskonto ja Sotarikokset* laajan katsauksen Tyrköstä ja hänen kirjoittelustaan. Swanströmin mukaan Tyrkkö osasi kirjoittaa aina yleisön mukaan ja hänen tuottamansa propagandistinen sanoma sisälsi elementtejä sekä IKL:n arvomaailmasta että kansallissosialistisesta ajatusmaailmasta.¹⁶⁹

Taulukko 2. Kirjoittajat SS-miehiä käsittelevissä sodanaikaisissa lehtikirjoituksissa (1941–1944).

Kirjoittaja	Kirjoitusten lukumäärä
Ei tietoa	227
Jukka Tyrkkö	73
Muut ¹⁷⁰ (48 kirjoittajaa/nimimerkkiä)	52
Olavi Alhainen	27
Jorma Liuhala	3
Mauno P. Sjöstedt	3
Kaikki yhteensä	385

Kuten Taulukosta 2 näkyy, Jukka Tyrkkö oli ylivoimaisesti tuotteliain SS-vapaaehtoisista kirjoittaneista. Hän on luultavasti myös kirjoittanut suuren osan niistä kirjoituksista, joiden toimittaja ei ole tiedossa. Seuraavaksi tarkastelen yleisesti sitä, millaisia lehtikirjoituksia Tyrkkö kirjoitti ja minkälaisia asioita niissä nostettiin esiin.

¹⁶⁸ Swanström 2018, s. 102–104.

¹⁶⁹ Swanström 2018, s. 102–118.

¹⁷⁰ Nämä kaikki kirjoittivat yhden tai kaksi lehtikirjoitusta. Matti A. Mela; Vilho Suomi; Laine-Maire Kyöstilä; Erkki Olavi Käppi; Tk-Suomela; Rolf Nevanlinna; H. Heiskala; Tauno Aarni; Esko Rieki; Helge Ukkola; Paavo Vuolento; Hertta von Grönhagen; Iisakki Nikkola; Unto Boman; Bruno Aaltonen; K. S. Laurila; Olof Jakobsson; Kalervo Kurkiala; Pekka Karunki; Kalevro Kurkiala; Salama Simonen; Erik Hilden; Laine-Marie Kyöstilä; Tauno Pajunen; Marjatta Tyrkkö; TK-Oiva Koivisto; Erkki Räikkönen; Untamo Usva; V. Länsisalmi; Jouko Itälä; Gerhard Uhde; Ruth Munck; Gunter D'Alquen; Ensio Anttila; Oiva Kyrö; Heinz Hungen; Jukka Tyrkkö & Tauno Pajunen; nimimerkit SS-mies Totti, "Veke", Sven Dufva, Mikko, Juhani, M.M.I., A. O. V., H. S., TELA, A. A. U., A. A. Y.

Aamulehdessä 2.11.1941 Pellervo¹⁷¹ nimimerkillä kirjoittanut Jukka Tyrkkö lähetti terveisiä Saksasta. Hän kirjoittaa Saksan kansasta ihailevaan sävyyn: ”tuo kansa [tekee] ahkerasti työtä, taistelee ja seuraa epäroimättä suurta johtajaansa, eikä ole mitään inhimillistä, joka voi ottaa siltä tämän oikeuden.” Tyrkkö oli myös ehtinyt tutustua Adolf Hitlerin teokseen *Mein Kampf* ja siteeraa sen mukaisesti, että ”isänmaanrakkautta voidaan mitata vain niiden uhrien perusteella, joita kukin on valmis antamaan”. Samassa yhteydessä Tyrkkö painotti, kuinka Saksaan lähteneet SS-vapaaehtoiset olivat toinen jääkäriiliike.¹⁷²

Suomi-Saksa-lehdessä marraskuussa 1941 Tyrkkö kirjoitti kansallissosialismista ylistävään sävyyn. Hänen mukaansa kansallissosialismin ”aatteen lippu [voidaan] kuljettaa voittoon, ja vain pettämättömästä uskollisuudesta kasvaa taistelijan kunnia täyteen suuruuteensa”. Jutussa Tyrkkö selostaa jääkäriiliikkeen vaiheita ja peilaa niitä SS-vapaaehtoisiin. Lopussa Tyrkkö intoutuu kertomaan, kuinka vapaaehtoisten ”voimalla syntyy onnellinen Saksa ja meidän unelmiemme Suur-Suomi”. Tyrkkön mukaan nyt ollaankin rakentamassa suomalaista suurvaltaa, josta on tulossa Pohjolan johtava valtio.¹⁷³ Suur-Suomi ajattelu näkyy myös eräissä SS-vapaaehtoisten päiväkirjoissa ja samaa ideologiaa ajoivat Itä-Karjalan sotilashallinnossa toimineet Akateemisen Karjala-Seuran aktiivijäsenet. Berliinissä 1941 ilmestynyt teos *Finnlands Lebensraum* pyrki puolestaan paaluttamaan Suomen maantieteellisesti, kielellisesti ja historiallisesti ”luonnollisen alueen” valtion silloisten rajojen itäpuolella. Teoksen kirjoittajat olivat Helsingin yliopiston maantieteen professori Väinö Auer ja historian professori Eino Jutikkala. SS-vapaaehtoisten idän sotaretkelle asetetut tavoitteet nivoutuivat näin toisiaan tukeviin Suur-Saksa ja Suur-Suomi unelmiin.

Suomi oli vielä keväällä 1941 varonut ärsyttämästä länsivaltoja, mutta tämän linjan säilyttäminen Neuvostoliittoon suuntautuneen hyökkäyksen käynnistyttyä kesäkuussa 1941 oli vaikeaa. Idän vastaisuuden rinnalle alkoi nousta kritiikki länsivaltoja kohtaan. *Aseveli*-lehdessä keväällä 1942 Tyrkkö nimitti vastustajia ”angloryssäläiseksi rintamaksi”. Tyrkkö osoitti useassa kirjoituksessaan pettymystään siitä, että Iso-Britannia ja länsiliittoutuneet olivat asettuneet kommunistisen Neuvostoliiton puolelle. Suomelle Tyrkkö maalaili puolestaan Saksan rinnalla loistavaa tulevaisuutta. Hänen mukaansa voitiin jo nähdä, kuinka Uuden Euroopan ”aamuruskon itu kasvaa taivaanrannalla”.¹⁷⁴

---

¹⁷¹ Luultavasti Tyrkkö, koska hänen koko nimensä oli Jukka Pellervo Tyrkkö. Jutussa myös ilmenee, että vapaaehtoinen on kotoisin Tampereelta kuten Tyrkkö.

¹⁷² Tyrkkö, Jukka ”Saksalaisia syysmaisemia. Jääkäriterveiset Tampereen seudun vihreätakeilta”, *Aamulehti* 2.11.1941.

¹⁷³ Tyrkkö, Jukka ”Meidän poikamme’ Saksassa”, *Suomi-Saksa* N:o 9 marraskuu 1941.

¹⁷⁴ Tyrkkö, Jukka ”Suomalainen SS-pataljoona etelärintamalla toimii jälleen kesäolosuhteissa”, *Aseveli* 28.5.1942.

Suomi-Saksa-lehdessä kesällä 1942 Tyrkkö käsitteli saksalaissuomalaista aseveljeyttä. Hän aloitti kuvauksena SS-vapaaehtoisliikkeen taustoista ja talvisodan jälkeisestä kipeästä Moskovan rauhasta. Sitteen Tyrkkö kertoi, kuinka Saksa oli välirauhan aikaan pelastanut suomalaiset estämällä Neuvostoliiton yrityksen talvisodassa kesken jäänyt Suomen valtaus päätökseen. Suomen ja Saksan lähennyttyä perustettiin uusi jääkäripataljoona, jonka päämääränä oli bolsevistisen uhan kukistaminen. Tyrkkö korosti, että Suomen ja Saksan aseveljeys perustui yhteiseen historiaan. Mailla oli aina ollut läheiset suhteet ja etenkin Saksan Suomelle vuonna 1918 antama aseellinen tuki oli luoneet pohjan tulevalle. Suomen ja Saksan vihollinen ei kuitenkaan ollut pelkästään idässä, vaan Tyrkkön mukaan se oli koko ”juutalais-liberalistis-bolshevistinen maailma”. Tyrkkö tarkasteli myös sitä, miksi maiden välinen aseveljeys toimii, vaikka Suomi on demokraattinen ja Saksa kansallissosialistinen valtio.¹⁷⁵ Tyrkkön mukaan eroavaisuuksien korostaminen oli turhaa, eikä se kiinnostanut varsinkaan saksalaisia:

Pelkään, että monessa suhteessa nurja poliittinen kasvatuksemme johtaa meidät heti alkuun harhaan. Uusimmista maailmantapahtumista, varsinkin mikäli ne koskevat ns. suurten demokradiain suhtautumista taistelevaan maahamme, on meihin lisäksi kasvamassa voimakas ennakkoluulo ja suoranainen epäily kaikkia johtavien ihanteiden aitoutta kohtaan.
[...]

*Jo pintapuolinenkin tutustuminen nykysaksalaisten ajattelutapaan, kansallissosialismin ideologiaan ja nimenomaan Saksan valtiopäämiehen [Adolf Hitler] johtaviin peruskatso-
muksiin osoittaa, että häipyvällä päivänpolitiikalla ei ole tässä mielessä suurtakaan sanan-
sijaa Suur-Saksan kannanotoissa. Uusi Saksa katselee naapuriensa töitä ja voimaa eikä
suinkaan vaatteita.¹⁷⁶*

Kansallissosialismi oli Tyrkkön mukaan lähtökohtaisesti isänmaallinen aate, jonka tavoitteena oli tuoda esiin kansojen parhaat puolet. Tyrkkö osoitti halveksuntaa demokratiaa kohtaan, koska suuret demokratiat kuten Yhdysvallat ja Iso-Britannia olivat asettuneet Saksaa ja Suomea vastaan. Demokraattinen kasvatus olikin Tyrkkön mielestä ”nurjaa” ja kansallissosialistinen maailmankuva ”aitoa ihannetta”. Kirjoituksensa lopussa Tyrkkö korosti, että Suomi oli osoittanut Saksalle olevansa vahva valtio etenkin sotilaallisesti, jonka vuoksi sen tulevaisuutena oli olla Pohjolan johtava valtio sodan jälkeisessä uudessa järjestyksessä.¹⁷⁷

Tyrkkön mukaan Suomen ja Saksan vihollinen ei ole pelkästään Neuvostoliitto vaan koko ”juutalais-liberalistis-bolshevistinen maailma”.¹⁷⁸ Tyrkkö käyttää samaa ilmaisua myös muissa teksteissään. Esimerkiksi *Uudessa Suomessa* ja *Suomi-Saksa*-lehdessä ilmestyneessä SS-pataljoonan komentajan Hans Collanin haastattelussa, Tyrkkö kirjoittaa, että Collanin mukaan ”pataljoonani marssii toiseen

¹⁷⁵ Tyrkkö, Jukka ”Suomalais-Saksalainen aseveljeys”, *Suomi-Saksa* N:o 21 kesäkuu 1942.

¹⁷⁶ Tyrkkö, Jukka ”Suomalais-Saksalainen aseveljeys”, *Suomi-Saksa* N:o 21 kesäkuu 1942.

¹⁷⁷ Tyrkkö, Jukka ”Suomalais-Saksalainen aseveljeys”, *Suomi-Saksa* N:o 21 kesäkuu 1942.

¹⁷⁸ Tyrkkö, Jukka ”Suomalais-Saksalainen aseveljeys”, *Suomi-Saksa* N:o 21 kesäkuu 1942.

taisteluvuoteensa yhtä järkymättömän taistelumielen ja voitonuskon vallassa, varmana siitä, että pian olemme lopullisesti lyövä juutalais-bolshevistisen maailman”.¹⁷⁹ Tyrkkö oli siis omaksunut antisemitismiin ainakin jossain määrin.

Ukrainan ja Kaukasian ”alkuasukkaat” sekä heidän tulevaisuutensa

Tammikuussa 1942 Tyrkkö kirjoitti myös *Uudelle Suomelle* havaintojaan Ukrainan paikallisista oloista. Kirjoituksessa Tyrkkö arvioi Ukrainan tulevaisuutta toteamalla, että ”bolshevismien aika täällä on ollut eikä palaa enää milloinkaan”. Tyrkkö arvosteli Puolan, Ukrainan ja Venäjän oloja alkeelliseksi, vaikka alueet olivat luonnonrikkaita. Eri sanakääntein ja ainakin rivien välissä näkyy myös se, että hän pitää näiden kansojen edustajia heikompana rotuna, vaikkakin saksalaisiin hyvin suhtautuvina ja kuuliaisina. Paikalliset hän kuvasi hyvin kurjiksi, käyttäen toistuvasti sanoja ”kurjuus, ryysyt, nälkä ja hökkelit”. Tästä johtuen paikallisten kerrottiin innolla odottaneen saksalaisia hyväksyneen heidän ylivaltansa. Kirjoituksensa lopussa Tyrkkö osoittaa myös omaksuneensa rotuoppeja:

*Slaavilainen ihminen ei parhaimmillaankaan pysty organisoimaan tämän työn [länsimais-tuminen/uudelleenrakennus] koko laajuutta häneltä puuttuvat siihen kaikki tärkeimmät edellytykset. Mutta joka tuntee Saksaa ja saksalaisia, tietää, että juuri heissä on tae Ukrainan onnellisemmalle huomispäivälle
[...]*

*Kaikki kehitys on kuin jäänyt paikalleen – bolshevismi on koskettanut tätä viljavaa maata kuin kuoleman siipi saattaen kaiken elottomaksi.*¹⁸⁰

Aamulehdessä 14.11.1942 julkaistiin Tyrkkön *Rintamakirjeitä Kaukasiasta*. Juttu oli taistelu- ja paikalliskuvaus, jossa hän muun muassa hämmästeli sitä, kuinka paikallinen Gabardina heimo saattoi osoittaa sivistyneisyyttä siitä huolimatta, että he ovat islaminuskoisia.¹⁸¹ *Hurtti Ukko*-lehdessä Tyrkkö kuvasi ukrainalaiset puolestaan ”savimajoissa asuvina alkuasukkaina”. Kirjoituksessaan hän kuvaa pataljoonan poikien joulunviettoa Dnipropetrovskin (*Dnipro*) kaupungissa. SS-pataljoona majoittui joulun ajan neuvostomuseossa, jossa meno yltyi alkoholin myötä villiksi. Suomalaiset muun muassa katkaisivat Lenin patsaalta pään ja lopulta hajottivat koko patsaan.¹⁸²

Myös *Suomen Kuvalehdessä* Tyrkkö valitteli paikallisten olojen kurjuutta ja maalasi sen parempaa tulevaisuutta Saksan alusmaana:

---

¹⁷⁹ Tyrkkö, Jukka ”Eräs vuositähtä. Suomalainen vapaaehtoinen parempi yksittäinstaistelija kuin voi toivoakaan”, *Suomi-Saksa* N:o 31–32 1942, *Uusi Suomi* 28.6.1942.

¹⁸⁰ Tyrkkö, Jukka ”Sydän-Saksasta mustan mullan maille. Matka läpi Euroopan vilja-aitan”, *Uusi Suomi* 26.1.1942.

¹⁸¹ Tyrkkö, Jukka ”Rintamakirjeitä Kaukasiasta”, *Aamulehti* 14.11.1942. Samasta heimosta ks. myös Tyrkkö, Jukka ”Gabardina, merkillinen kaukasialaisheimo juhlii vapautumistaan” *Uusi Suomi* 15.11.1942.

¹⁸² Tyrkkö, Jukka ”SS-poikiamme Dneprin rannalla jouluna 41”, *Hurtti Ukko* 25.12.1943.

Niin henkisesti ja aineellisesti alas kuin bolshevismi onkin painanut onnettoman Venäjän kansan, sellaista järjetöntä ryöstöviljelystä, jota se on kaikilla rikkaan maan antimilla harjoittanutkin, se ei ole voinut pimentää aurinkoa eikä tappaa luomisvoimaista maata sen alla. Ja historian jumalatar on nyt antava kevään koittaa tälle maalle toisessakin merkityksessä; se murtaa parhailtaan idän pyövelikahleita sairaista jäsenistä, ja antaa auringon vapauttaa kaikki henkiset ja aineelliset voimavarat koko Euroopan ja sivistyneen maailman hyväksi.¹⁸³

Rintamamies-lehdessä kesällä 1942 Tyrkkö nimitti paikallisia tuttuun tapaan alkuasukkaiksi. Kirjoituksensa lopussa Tyrkkö avaa myös sodan päämääriä:

Jossakin siellä, jossa parhailtaan piirtyy maailmankartalle Suur-Suomi, odottaa koti ja kaikki rakkain maan päällä poikiensa takaisin sitten, kun lopullinen voitto on saavutettu ja me kiidämme jälleen kohden vihertäväsiniisen Itämeren rannikkoa...¹⁸⁴

Rintamamies-lehdessä kesällä 1942 Tyrkkö kirjoitti tyylilleen uskollisen lehtikirjoituksen otsikolla *Ryssillä ei ole enää halua tehdä lähempää tuttavuutta "valko-suomalaisten" SS-miestemme kanssa*. Siinä hän kertoo mielenkiintoisen yksityiskohdan, jonka mukaan divisioonan miehillä on ”taistelumuistoja, joilla on laaja yleiseurooppalainen kantavuus ja heille itselleen yhä tulevassa rauhanajan elämässäkin erittäin merkityksellinen sija”. Tyrkkö tuskin tarkoittaa taistelumuistoilla sitä, että divisioonan miehet todistivat juutalaisiin kohdistuneita sotarikoksia, joista heiltä myös sodan jälkeen kysyttiin eniten. Tyrkkö esitti kirjoituksessaan suhteet siviiliväestöön jälleen positiiviseen sävyyn ja syytti Ukrainan autioitumisesta Neuvostoliittoa eikä Saksan miehityspolitiikkaa:

Siviiliväestö suhtautuu meihin erinomaisesti. He ovat ukrainalaisia, joille tämän laajan maan joutuminen haltuumme on merkinnyt vapautumista bolshevistisen hirmuvallan sorrosta ja tien avautumista eurooppalaisten sivistysmaiden luokse. Sadat tuhannet, ehkä miljoonatkin ukrainalaiset on bolshevikkien paetessa raahattu jonnekin itään, mutta tämä väestö uskoo, että heidänkin uusi päivänsä vielä koittaa, kunhan Moskovan valta on lopullisesti kukistettu.¹⁸⁵

Suomi-Saksa-lehdessä kesällä 1942 Tyrkkö kuvaili Ukrainan ja Neuvostoliiton oloja puolestaan seuraavanlaisesti:

[...] kurjuus Neuvosto-Venäjällä on sanoin kuvaamaton, bolshevismi ei ole ainoastaan estänyt kaiken kehityksen, vaan painanut tämän suunnattoman hedelmällisen ja rikkaan maan uskomattomaan köyhyyteen. Marssi Ukrainan läpi on ollut kuin kulkua jossakin epätodellisessa kuoleman maassa – painajaisunta, jota kulttuurimaailmassa ei voisi edes kuvitella.¹⁸⁶

¹⁸³ Tyrkkö, Jukka ”Kevät etelän etulinjoilla, Saksan itärintamalla”, *Suomen Kuvalehti* 11.4.1942.

¹⁸⁴ Tyrkkö, Jukka, ”Sotaa kirsikkapuiden ja krokuksien kukkiessa”, *Rintamamies* 19.6.1942.

¹⁸⁵ Tyrkkö, Jukka ”Ryssillä ei ole enää halua tehdä lähempää tuttavuutta 'valko-suomalaisten' SS-miestemme kanssa”, *Rintamamies* 26.6.1942.

¹⁸⁶ Tyrkkö, Jukka ”Uusi Suomalainen jääkäripataljoona idässä”, *Suomi-Saksa* N:o 22 kesäkuu 1942.

Tyrkön mukaan asiat olivat kuitenkin kohentuneet, kun Saksa oli liittänyt Ukrainan osaksi läntistä Eurooppaa ja asiat olivat sen ansiosta muuttumassa parempaan suuntaan.¹⁸⁷

Heinäkuussa 1942 *Suomen Kuvalehdessä* ilmestyi Jukka Tyrkön kirjoittama juttu *Suomalaisen käsitys Ukrainasta*. Tapansa mukaan Tyrkkö arvosteli kovasti sitä, kuinka Ukrainan olot olivat huonot neuvostovallan takia. Tyrkön mukaan ”matka halki Ukrainan on hänelle kuin loppumaton bolshevistisen kurjuuden näyttely, joka puhuu verrattomasti voimakkaammin kuin mikään propaganda milloinkaan”. Tyrkön kuvailee siviilien olojen olevan ”ainakin 200 vuotta jäljessä muusta Euroopasta”. Tyrkkö valitteli kirjoituksessaan sitä, että bolsevikit ovat sodan aikana pakottaneet suuren osan siviiliväestöstä pakenemaan mukanaan, jonka seurauksena monet kaupungit ja kylät olivat autioituneet. Tyrkkö ei kuitenkaan mainitse, että saksalaisilla olisi ollut jotain osuutta siviiliväestön vähenemiseen ja mainitsee esimerkiksi pelkästään ohimennen, että Ukrainassa oli asunut juutalainen vähemmistö. Tyrkkö osoittaa omaksuneensa rotuoppiteoriat ainakin jossain määrin ja pitää ukrainalaisia täysin eri ”rotuna” kuin isovenäläisiä – sivistyneempänä ja kehittyneempänä kansansa.

Samaan sävyyn Tyrkkö kirjoitti *Helsingin Sanomille* Kaukasian oloista otsikolla ”Orjuudesta eurooppalaiseen vapauteen” lokakuussa 1942. Tyrkkö kirjoitti kaukasialaisesta kylästä, jonka paikallisissa ”ihmisissä ei voi, eikä tarvitsekaan nähdä viholliskansan edustajia, vaan kärsineitä ihmisiä, jotka parhaansa mukaan tervehtivät meissä pelastajiaan”. Suomalaiset olivat saaneet paikallisilta palvelua, ruokaa ja kutsuja eri tilaisuuksiin. Tyrkkö korostaa sitä, kuinka paikalliset valittavat olojaan ja uskoivat saksalaisten tuovan muutoksen. Tyrkkö kertoi myös ukrainalaisten halukkuudesta vapauteen ja itsenäistymiseen sekä lyhyesti ukrainalaisten nationalistien aseellisesta toiminnasta Neuvostoliittoa vastaan. Tyrkkö referoi paikallisten kertomuksia Neuvostoliiton hallinnon harjoittamasta hirmuvallasta. Tyrkön mukaan myös kaukasialaiset olivat ryssävihassaan jopa ukrainalaisia kovempia. Tyrkkö kuvaili Neuvostoliiton propagandan vaikutuksia ja pyrki kumoamaan väitteitä saksalaisten hirmuhallinnosta valloitetuilla alueilla. Tyrkön väitti, että vain juutalaiset pakenivat, kun taas suurin osa paikallista oli jäänyt odottamaan.¹⁸⁸ *Suomi-Saksa*-lehdessä helmikuussa 1943 julkaistiin Jukka Tyrkön kirjoittama juttu ”Kaukasia – Euroopan musta helmi”. Myös siinä hän perinteiseen tapaan selitti, miten Kaukasiassa vihataan bolsevismia, ja kuinka paikalliset kansat halusivat itsenäistyä.¹⁸⁹

---

¹⁸⁷ Tyrkkö, Jukka ”Uusi suomalainen jääkäripataljoona idässä”, *Suomi-Saksa* N:o 22 kesäkuu 1942.

¹⁸⁸ Tyrkkö, Jukka ”Orjuudesta eurooppalaiseen vapauteen. Ukrainan ja Kaukasian kansat suhtautuvat valloittajiin toivottavasti ja luottavaisesti”, *Helsingin Sanomat* 25.10.1942.

¹⁸⁹ Tyrkkö, Jukka ”Orjuudesta eurooppalaiseen vapauteen. Ukrainan ja Kaukasian kansat suhtautuvat valloittajiin toivottavasti ja luottavaisesti”, *Helsingin Sanomat* 25.10.1942.

Historioitsija André Swanström on todennut Tyrkön tekstien olevan tulvillaan jatkosodan aikaisen propagandan klassisia tyylikeinoja ja aiheita. Vihollisen siviiliväestö esitetään useimmiten kurjana, sääliittäväenä ja jopa naurettavana. Saksalaiset nähdään yleisesti pelastajina, jotka ovat tuomassa Ukrainaan sivistyksen ja kehityksen. Suomalaiset ovat puolestaan lähes yli-ihmisiä, joissa korostuvat uljaat ominaisuudet: uskollisuus, nöyryys ja taistelunhalu.¹⁹⁰

---

¹⁹⁰ Swanström 2018, s. 108.

SS-VAPAAEHTOISTEN JÄRJESTÄYTYMINEN ”ENSIMMÄISTEN VAPAUSSOTURIEN RINNALLE”

SS-Aseveljet ja Rintamamiesliitto

SS-miesten asevelijärjestö SS-Aseveljet ry perustettiin 1.11.1942. Järjestön tehtävänä oli ylläpitää SS-miesten keskinäistä yhteydenpitoa ja edistää heidän päämääriään. Järjestön aktiivinen toiminta alkoi kesällä 1943, kun SS-miesten pääjoukko palasi Suomeen ja yhdistys rekisteröitiin virallisesti. Järjestön merkitys SS-miehiä yhdistävänä tekijänä kasvoi entisestään, kun pataljoona mukaan lukien sen toimintaa tukeneet Berliinin SS-yhdystöimisto ja Helsingissä sijainneet vapaaehtoistoimisto ja huoltovirasto hiljalleen lakkautettiin samalla kuin SS-vapaaehtoiset hajautettiin eri joukko-osastoihin Suomen armeijassa.¹⁹¹

Heinäkuussa 1943 SS-Aseveljet liittyi jäsenyhdistyksenä Rintamamiesliittoon, joka tunnettiin vuoteen 1940 saakka Vapaussodan Rintamamiesten Liittona (VRL).¹⁹² VRL oli alun perin sisällissodassa taistelleiden valkoisten veteraanijärjestö, jota on historiantutkimuksessa luonnehdittu nationalistisen radikalismien keskeiseksi taustaorganisaatioksi Suomessa.¹⁹³ VRL kokosi yhteen suuren määrän fasisistisesti ajattelevia henkilöitä, ja sen äänenkannattajissa *Rintamamies*-lehdessä ja ruotsinkielisessä *Frontmannen*-lehdessä ilmestyi antisemitistisiä lehtikirjoituksia.¹⁹⁴ VRL:n toiminnassa oli mukana monia henkilöitä, jotka olivat olleet mukana joko SS-vapaaehtoisten värväyksessä tai itse vapaaehtoisina. Esimerkiksi SS-pataljoonan sotakirjeenvaihtaja Jukka Tyrkkö oli toiminut VRL:n toimistovirkailijana ja vuosikokouksen sihteerinä.¹⁹⁵

Rintamamies-lehdessä ilmestyi lehtikirjoitus, jossa SS-miehet toivotettiin tervetulleiksi VRL:ään ja iloittiin heidän liittymisestään ”kotimaan ensimmäisiin vapaussotureihin”. Kirjoittajan mukaan heidän mukanaolonsa VRL:n toiminnassa osoitti, että ”isien perintö ja isänmaan menneiden vaiheiden kunnioitus elää voimakkaana uusiksi jääkäreiksi kutsuttujen SS-miestemme keskuudessa”. Kirjoituksessa tuotiin vahvasti esiin se, kuinka SS-miehet olivat vapaussodan valkoisen puolen perillisiä.¹⁹⁶

SS-miesten liittyminen VRL:ään ei ollut itsestään selvä ja kaikkia osapuolia tyydyttävä prosessi. SS-miehet olivat ilmeisesti haluttu ryhmä tai ainakaan heitä ei olisi haluttu päästää radikaalien joukkoon.

---

¹⁹¹ SS-Aseveljet ry:stä ks. Swanström 2018, s. 374–384.

¹⁹² *Rintamamies* 9.7.1943. Rintamamiesliiton historiasta ks. Uola 1988.

¹⁹³ Uola 1988, s. 35–50; Swanström 2018, s. 36–37.

¹⁹⁴ Uola 1988, s. 187–188; Swanström 2018, s. 36–37, 388–389, 393–394.

¹⁹⁵ Uola 1988, s. 188–191; Swanström 2018, s. 103.

¹⁹⁶ ”Tervetuloa!”, *Rintamamies* 16.07.1943.

Rintamamiesliiton kilpailija Suomen Aseveliliitto olisikin halunnut heidät oman järjestönsä alle. Kilpailu SS-vapaaehtoisista oli alkanut jo heidän kotiuttamisensa yhteydessä.¹⁹⁷ VRL oli pääjärjestäjänä Tampereen juhlallisuuksissa ja organisoisi lisäksi myös pienempiä juhlallisuuksia ympäri maata. Kotkalaisessa vasemmistolehdessä kirjoittanut ”Juuveli” oli ihmetellyt, miksei paikallisen vastaanottojuhlan järjestäjänä voinut toimia paikallinen asevelipiiri eikä rintamamiesyhdistys. *Rintamamies*-lehdessä nimimerkki Mikko puolustautui VRL:n edustajana syytöstä vastaan ja sanoi, että yhtä lailla Aseveliliitto olisi voinut järjestää tervetuliaisjuhlat SS-miehille.¹⁹⁸

Suomen Aseveliliitto perustettiin talvisodan jälkeen 1940 ajamaan aseveljien sekä sodasta kärsineiden miesten, naisten ja lasten etuja. Liitolla ei ollut selkeää poliittista ohjelmaa, mutta se oli ideologisesti antikommunistinen.¹⁹⁹ Rintamamiesliittoon verrattuna Aseveliliitto oli kuitenkin vähemmän poliittinen eikä sen taustalla ollut fasisistisia voimia. Merkittävä ero oli myös se, ettei Aseveliliitto VRL:n tavoin tuonut aktiivisesti esiin sisällissodan muistoja ja esimerkiksi käyttämällä jatkosodasta nimitystä ”kolmas²⁰⁰ vapaussota”.²⁰¹ Aseveliliitto keräsikin jäseniä kaikista eri kansanryhmistä ja poliittisista puolueista ja nautti esimerkiksi sosiaalidemokraattien kannatusta.²⁰²

Nimimerkki Juhani esitti *Rintamamies*-lehdessä 16.7.1943 vastineen tamperelaiselle lehdelle, jossa oli kirjoitettu SS-miesten liittymisestä VRL:ään seuraavasti:

*Saksalaisissa SS-joukoissa palvelleitten suomalaisten liittyminen Rintamamiesliiton siipien suojaan antaa aiheen epäillä, että toimenpide oli vähemmän onnistunut. Emme tiedä, miksi talvi- ja nykyisen sodan rintamamiehiä edustava Suomen Aseveljien Liitto ei kelvannut. Varmaa kuitenkin on, että erinäisillä kannanotoillaan ja osaksi poliittisillakin hekumoinneillaan Rintamamiesliitto on aikaansaanut sen, että varsinaisen kansan keskuudessa sillä ei ole minäkäänlaista kannatusta. Näyttää ilmeiseltä, että kyseisen liittymisen johdosta SS-miehet enemmän menettävät kuin hyötyvät.*²⁰³

VRL:ää edustava Juhani puolustautui, ettei SS-miesten liittyminen heidän liittonsa alle ollut yllätys, kun huomioitiin sen historia suomalaissaksalaisen aseveljeyden ylläpitäjänä.²⁰⁴ SS-miesten liittymisen juuri valkoisten veteraanijärjestöön oli kuitenkin päälimmäinen syy lehtien väliseen kirjoitteluun. Tämä nousi esiin, kun Juhani kritisoi vastineessaan ankarasti sitä, että tamperelaiskirjoittajan

¹⁹⁷ Rintamamiesliiton ja Aseveliliiton kilpailusta SS-miehistä ks. Kulha 1980, s. 115; Uola 1988, s. 191. Liittojen välisestä erimielisyydestä ks. Kulha 1980, s. 50–51; Uola 1988, s. 180–182.

¹⁹⁸ Nimimerkki Mikko ”Viime päivinä”, *Rintamamies* 18.6.1943.

¹⁹⁹ Aseveliliitosta ja sen perustamisesta ks. Kulha 1980, s. 46–63. Aseveliliiton suhteista SS-miehiin ks. Kulha 1980, s. 114–115.

²⁰⁰ Talvisota oli ollut toinen vapaussota.

²⁰¹ Uola 1988, s. 185–186.

²⁰² Kulha 1980, s. 50.

²⁰³ Nimimerkki Juhani ”Kannanottoja”, *Rintamamies* 16.7.1943.

²⁰⁴ Rintamamiesliiton saksamielisyydestä ks. Uola 1988, s. 186–188, 199.

lähiseudulle oli pystytetty punaisten muistomerkki, eikä pitänyt sitä ”ollenkaan onnistuneena [kansanryhmien välisenä] eheytymisenä”.²⁰⁵ Historioitsija André Swanströmin mukaan SS-Aseveljien liittyminen VRL:ään oli harkittu liike, jonka tavoitteena oli asemoida SS-miesten johtohenkilöt kuten Kalervo Kurkiala voimatekijöiksi suomalaisen fasismin kentällä.²⁰⁶

SS-Aseveljet liite *Rintamamies*-lehdessä

Kuva 2. Ensimmäinen SS-Aseveljet liite *Rintamamies*-lehdessä 2.7.1943.

Merkittävin seuraus SS-Aseveljien liittymisestä *Rintamamies*liittoon oli se, että SS-miehet saivat samalla oman palstansa *Rintamamies*-lehteen.²⁰⁷ Jo ennen tätä *Rintamamies* kuului ehdottomasti kärkipäähän, kun vertaillaan määrällisesti, kuinka paljon eri lehdet kirjoittivat SS-vapaaehtoisista. Etenkin Jukka Tyrkön kirjoittamia lehtikirjoituksia oli ilmestynyt paljon lehdessä.²⁰⁸ SS-Aseveljet liite ilmestyi *Rintamamies*-lehdessä viikoittain 2.7.1943–15.9.1944 välisenä aikana eli noin 15 kuukauden ajan. Samalla SS-vapaaehtoiset saivat paljon palstatilaa myös lehden muissa osissa.

SS-Aseveljet liite oli lähes kokonaan Jukka Tyrkön käsialaa. Hänen lisäksi siinä kirjoittivat (Mauno) Olavi Alhainen ja joskus myös jotkin muut kirjoittajat. Liitteessä oli pysyvä palsta nimeltään *Sihteerin silmäkulmasta*, jossa Tyrkkö kirjoitti viikoittain terveisiä SS-vapaaehtoisille. Palstassaan Tyrkkö pyrki ylläpitämään SS-asevelihenkeä ja samaan jäsenet aktiivisesti mukaan toimintaan kirjoittamalla esimerkiksi aseveljiensä terveisiä tai muistoja SS-vuosista kaikkien nähtäväksi. Kokonaisuudessaan SS-Aseveljet liitteen sisältö oli usein samankaltainen. Siinä kerrottiin SS-Aseveljet ry:n

²⁰⁵ Nimimerkki Juhani ”Kannanottoja”, *Rintamamies* 16.7.1943.

²⁰⁶ Swanström 2018, s. 368.

²⁰⁷ SS-liitteestä ks. Swanström, s. 384–388, 394–395.

²⁰⁸ Ks. Liite 1, *Rintamamies*.

tiedotuksista, kokouksista, juhlista ja muista tapahtumista. Sen lisäksi siinä muisteltiin kaatuneita aseveljiä ja vastapainoksi kerrottiin iloisista perheutisista kuten kihlauksista ja häistä. Liitteessä muisteltiin myös eri taisteluita ja SS-vuosina sattuneita kammelluksia. Liitteessä julkaistiin myös propagandaa, jolla pyrittiin ylläpitämään ja vahvistamaan suomalaissaksalaista aseveljeyttä. Sen ylläpito kävi kuitenkin hankalaksi, kun Saksan tappio alkoi näyttää väistämättömältä ja Suomi pyrki erillisrauhaan Neuvostoliiton kanssa. Lopulta Lapin sodan kynnyksellä SS-Aseveljet liite lakkasi olemasta. Viimeisessä kirjoituksessaan Tyrkkö valittelee julkaisutoiminnan vaikeutta ja sitä, että ei ollut järkeä kirjoittaa ”aseveljeydestä, jota ei enää ole”.²⁰⁹

---

²⁰⁹ Tyrkkö, Jukka ”Sihteerin silmäkulmasta”, *Rintamamies* 15.9.1944.

SS-OBERSCHARFÜHRER MAUNO OLAVI ALHAINEN

Mauno Olavi Alhainen (1956 lähtien Alsta) palveli sodan alussa divisioonan miehenä (5./Westland) kunnes hän siirtyi tammikuussa 1942 SS-kenttäpostisensuurin palvelukseen. Alhainen tunnettiin siitä, että hän järjesti suomalaisille täydennyskomppanialle poliittista koulutusta Itävallan Grazissa. SS-vapaaehtoisten parissa hän ansaitsi tästä lempinimen ”Suomen Goebbels” ja ”Pikku-Goebbels” Saksan propagandaministeri Joseph Goebbelsin mukaan. Vahvan kansallissosialistisen ajattelun omaksunut Alhainen käsitteli oppitunneillaan muun muassa juutalaiskysymystä ja Euroopan tulevaisuutta maailmansodan jälkeen.²¹⁰ Jukka Tyrkön jälkeen Olavi Alhainen oli selvästi toiseksi tuotteliaim kirjoittaja suomalaisista SS-vapaaehtoisista.²¹¹

Suomi-Saksa-lehdessä ilmestyi huhtikuussa 1943 Olavi Alhaisen kirjoittama juttu *Ajatuksia Horst Wesselin haudan äärellä*. Horst Wessel oli SA-miesten johtajana toiminut kansallissosialisti, josta tehtiin julkinen marttyyri kommunistien murhattua hänet vuonna 1930. Alhainen suhtautui Wesseliin esikuvanaan ja ylisti häntä erityisesti isänmaallisuudestaan sekä uhrauksestaan kansansa puolesta. Alhainen pohti tekstissään Horst Wesselin kaltaisia suomalaisia esikuvia ja mainitsi heimoaatteen marttyyrin Bobi Sivénin ja Akateemisen Karjala Seuran (AKS) johtohahmo Elias Simojoen. Alhaisen mielestä nämä edesmenneet suurmiehet innoittivat nyt miehiä kaikkialla taistelemaan kansansa ja voiton puolesta.²¹²

Alhainen kirjoitteli paljon *Rintamamies*-lehteen. Syksyllä 1943 hän kuvaili innostuneeseen ja ihailevaan sävyyn Waffen-SS:n johtaja Heinrich Himmleriä, joka oli nimitetty Saksan uudeksi sisäministeriksi. Alhainen kirjoitti jutussa siitä, kuinka Himmler oli vierailut suomalaisten luona Heubergin koulutuskeskuksessa ja kehunut heitä ”parhaiksi sotilaikseen”.²¹³ Alhainen laski Himmlerin ansioksi myös sen, että hänen alaisuudessaan olevat järjestöt olivat rodullisesti puhtaita, jonka seurauksena jäsenet ”eivät saa ollenkaan seurustella ei-germaanisiin rotuihin kuuluvien kanssa”. Kirjoituksen lopussa Alhainen julisti, että: ”kansainvälistä juutalaisuutta ja sen rinnakkaisilmiöitä, bolshevismia, vastaan on Himmler eräs Saksan johtajan uskotummista ja parhaimmista työtovereista.”²¹⁴

---

²¹⁰ Alhaisen järjestämästä poliittisesta koulutuksesta ks. Swanström 2018, s. 130–139; Westerlund 2017, s. 284–286.

²¹¹ Ks. Taulukko 2.

²¹² Alhainen, Olavi ”Ajatuksia Horst Wesselin haudan äärellä”, *Suomi-Saksa* N:o 7 huhtikuussa 1943.

²¹³ Samaa sävyyn ja samasta tapauksesta Alhainen kirjoitti myös aiemmin, ks. Alhainen, Olavi ”Välähdyksiä SS-vuosien varrelta II”, *Rintamamies* 3.9.1943.

²¹⁴ Alhainen, Olavi ”Heinrich Himmler SS:n päällikkö - Saksan uusi sisäministeri”, *Rintamamies* 17.9.1943.

Ajan Suunta-lehdessä Alhainen toi esiin samanlaisia ajatuksia lehtikirjoituksessa, joka käsitteli sodanaikaista Berliiniä. Alhaisen mukaan:

Saapuessani ensikerran Berliiniin syksyllä 1941 antoivat juutalaiset silloin katukuvaan oman leimansa, ja täytyy sanoa, että paljon heitä silloin vielä oli. Siitä lähtien heidän lukumääränsä on kuitenkin vähentymistään vähentynyt, ja nyt voi jo sanoa, että Berliini on juutalaisiin nähden puhdas kaupunki. Heidät on siirretty itään, ent. Puolaan, jossa heille on järjestetty tilaisuus kunnolliseen työntekoon, ja jossa eivät he ole haittana pohjoiselle rodulle sen taistellessa ihmiskunnan oikeuksien ja elinmahdollisuuksien puolesta. Enää ei tule toistumaan se, mitä tapahtui maailmansodassa että sisärintama petti, vaikka armeijat pitivätkin paikkansa.²¹⁵

Alhainen oli omaksunut Saksan kansallissosialistien näkemyksen siitä, että tappio ensimmäisessä maailmansodassa oli johtunut juutalaisten petoksesta. Rotuteorioiden mukainen näkemys siitä, että ”pohjoisen rodun” alueet tulisi puhdistaa juutalaisista tuli sekin selvästi esille Alhaisen kirjoituksesta. Kun suomalaiset SS-miehet olivat omakohtaisesti joutuneet seuraamaan saksalaisten SS-joukkojen, Einsatzgruppien ja Wehrmachtin järjestelmällistä juutalaisten hävittämistä ja siviiliväestön armoitonta kohtelua vallatuilla alueilla, on vaikea uskoa, ettei Alhainen olisi tiennyt siitä. Suomeen suunnatussa kirjoittelussa asia olisi kuitenkin epäilemättä herättänyt huomiota, minkä vuoksi sekä Tyrkkö että Alhainen välttivät sen käsittelemistä teksteissään. On myös syytä todeta, että monet suomalaiset SS-vapaaehtoiset suhtautuivat torjuvasti Alhaisen näkemyksiin. Näitä on tarkemmin tarkasteltu varsinaisessa selvityksessä.

Ajan Suunta-lehdessä julkaistiin Alhaisen kirjoittama SS-Obersturmführer Lennart Wallénin muistokirjoitus. Wallén oli yksi tunnetuimpia SS-miehiä johtuen hänen maineestaan rohkeana ja esikuvallisena upseerina, joka palkittiin ensimmäisten suomalaisten joukossa rautaristillä. Wallén kansallissosialistisen aatteen tukija ja ruotsinkielisen kansallissosialistipuolue Samfundet Folkgemenskapetin jäsen.²¹⁶ Alhainen kirjoittaa Wallénista hyvin ylistävän muistokirjoituksen, jonka lopussa hän toteaa: ”uskoen kansallissosialismiin ja isänmaasi tulevaisuuteen annoit henkesi niiden aatteiden puolesta, jotka Sinulle olivat pyhiä.”²¹⁷

Olavi Alhainen kirjoitti *Rintamamies*-lehteen juttusarjan ”*Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudestaan ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksista nykysodassa*”.²¹⁸ Käsitellessään Neuvostoliittoa Alhainen intoutui selittämään rotuoppien mukaisesti, että ”sellaisina kuin slaavit

---

²¹⁵ Alhainen, Olavi ”Berliini totaalisisä sodassa”, *Ajan Suunta*. Julkaisujankokhta tuntematon, luultavasti huhtikuussa 1943/1942. Lehtikirjoitus löytyy KA, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk-1140/15.

²¹⁶ Lennart Wallénista ks. Swanström 2018, s. 311–317.

²¹⁷ Alhainen, Olavi ”SS-Obersturmführer Lennart Wallénin muistolle”, *Ajan Suunta*. Julkaisujankokhta tuntematon, luultavasti marraskuussa 1942. Lehtikirjoitus löytyy KA, Mauno Jokipiin tutkimusarkisto Pk-1140/15.

²¹⁸ André Swanström on käsitellyt samaa juttusarjaa tutkimuksessaan, ks. Swanström 2018, s. 388.

esiintyvät juuri Venäjällä ei heitä lainkaan voi pitää valkoiseen rotuun kuuluvina sanan täydessä merkityksessä”. Tämän jälkeen Alhainen haukkui venäläiset laiskoiksi ja helposti orjuutettavaksi kansaksi.²¹⁹ Saksaa käsitelessään Alhainen puolestaan korosti, ettei se voinut hävitä, koska tällä kertaa ”juutalaisten johtama sosiaalidemokratia” ei voinut luhistaa Saksaa sisältäpäin. Alhainen uskoi myös ”germaanisen rodun paremmuuteen”.²²⁰ André Swanström on löytänyt *Rintamamies*-lehdelle tarkoitettun Olavi Alhaisen kirjoittaman julkaisemattoman neliosaisen artikkelisarjan, joka oli otsikoitu *Juutalaisten päämäärä: maailmanvaltiut*. Antisemitismin sävyttämässä kirjoituksissa Alhainen esitti, kuinka juutalaiset olivat syypäänä maailmansotaan ja vain Saksa oli esteenä juutalaisten maailmanvallalle.²²¹

Olavi Alhaisen kirjoituksia tarkastellessa huomaa, että hän oli omaksunut vahvasti saksalaiset rotuteoriat ja antisemitistisen ajattelun. Alhainen myös kannatti kansallissosialismia ja näki sen lähinnä isänmaallisena aatteena. Lehtikirjoituksissaan Alhainen ihailee kaikkea Saksaan liittyvää. Alhaisen ajattelussa nousee esiin myös Suur-Suomi ajattelu ja se, että hänen taustansa oli IKL:ssä. Olavi Alhaisen ja Jukka Tyrkön kaltaiset toimittajat eivät kuitenkaan olleet yksittäistapauksia Suomessa eikä heidän edustamansa kirjoittelu rajoittunut pelkästään SS-pataljoonan ympärille. Kansallissosialismia ylistävä ja antisemitistinen kirjoittelu ei ollut harvinaista jatkosodan ajan Suomessa.

---

²¹⁹ Alainen Olavi ”Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudestaan ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksista nykysodassa”, *Rintamamies* 14.1.1944.

²²⁰ Alainen Olavi ”Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudestaan ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksista nykysodassa”, *Rintamamies* 28.1.1944.

²²¹ Swanström 2018, s. 389–393.

YHTEENVETO

Lehtikirjoituksissa suomalaisten SS-vapaaehtoisten Saksaan lähtemisen syynä korostettiin erityisesti talvisodan jälkeistä Moskovan ”pakkorauhaa” (1940), jossa Suomi oli joutunut tekemään alueluovutuksia. Sen lisäksi lehdistö korosti, että välirauhan aikana Neuvostoliitto painosti Suomea uusilla alueluovutuksilla ja myönnytyksillä, joiden seurauksena Suomi oli menettämässä lopullisesti vapautaan ja sota näytti ajankohtaiselta. Kuten talvisodan aikana Suomi koki olevansa jälleen yksin, mutta tällä kertaa suhteet Saksaan alkoivat lähentyä. Lehtikirjoitusten perusteella SS-vapaaehtoisten lähettäminen Saksaan oli eräänlainen pantti tai osoitus siitä, että Suomi oli sitoutunut ja halukas sotiliittoon Saksan kanssa.

Sanomalehdistössä SS-vapaaehtoiset julistettiin pian uudeksi jääkäriliikkeeksi, vuonna 1915 Venäjän sortotoimien vuoksi lähteneiden jääkäreiden toisinnoksi. Molempien liikkeiden taustalla nähtiin olevan samat syyt, tavoitteet ja vihollinen. Saksaan lähdettiin Venäjän painostuksesta ja tavoitteeksi asetettiin bolsevismin kukistaminen. Matkaan houkutteli myös Saksan sotamenestys ja usko siitä, että Saksassa voitiin saada maailman parasta sotilaskoulutusta. Entisen jääkäriliikkeen perinteitä vaalittiin SS-miesten kohdalla hyvin tarkasti ja yksityiskohtaisesti, mikä näkyi vanhojen traditioiden ylläpidossa, puheissa ja symboleissa. Lehtikirjoituksissa jääkäriliikkeen historian ei katsottu liittyvän pelkästään vuosiin 1915–1918, vaan puhuttiin jääkärihengestä, jonka jatkeena olivat heimosodat ja Suur-Suomi ajattelu. Tällaisten lehtikirjoitusten retoriikassa korostettiin sitä, että demokratialle tyypillisen arkailun ja varovaisuuden sijaan tarvittiin toiminnan miehiä, jotka ottivat asioiden ratkaisun omiin käsiinsä.

SS-pataljoonan paluu Suomeen ja sen lakkauttaminen esitettiin heidän matkansa luonnollisena päätteenä. Taustalla käytyä Suomen ja Saksan välistä poliittista vääntöä ei tuotu julkisuuteen ja sotiliitto kuvattiin suurelle yleisölle idyllisenä, vaikka kulisseyksissä tapahtui hankauksia. Ylipäänsä lehtikirjoituksissa myötäiltiin paljon Saksaa ja korostettiin aseveljeyden merkitystä Suomelle. Lehtikirjoituksia tarkastellessa tulee toisaalta huomioida, että sensuuri vahti tarkasti, mitä SS-pataljoonasta kirjoitettiin, eikä valtion tiedotuksen asettamista rajoista saanut poiketa. Sensuurin näkökulmasta ongelmallista oli se, että SS-miehistä kirjoittelu ei sopinut ylläpitämään tarinaan, jossa Suomi kertoi käyvänsä erillissotaa omilla rajoillaan.

Lehtikirjoitusten perusteella ei voida antaa selkeää kuvaa SS-vapaaehtoisten poliittisista taustoista. Eniten kirjoituksia julkaistiin oikeisto- ja oikeistoradikaalitaustaisissa lehdissä. SS-vapaaehtoisten oikeistoradikalismia osoitti myös se, että he liittyivät Suomen Aseveliliiton sijaan Rintamamiesliittoon,

jonka taustalla toimi fasistisia voimia. SS-miehistä eniten kirjoittaneiden Jukka Tyrkön ja Olavi Alhaisen teksteissä paistoi selkeästi heidän taustansa IKL (Itsenäinen Kansanliike) puolueen toiminnassa. Tämän lisäksi he osoittivat oppineensa Saksassa kansallissosialistisia ja antisemitistisiä ajatuksia. Adolf Hitleriä ja kansallissosialistista järjestelmää ihailtiin isänmaallisena liikkeenä ja suomalaisvapaaehtoiset olivatkin rakentamassa Hitlerin kaavailemaa ”Uutta Eurooppaa”, jossa Suomen rooli oli olla Pohjolan johtava valtio. Saksalainen propaganda ja rotuoppiteoriat nousevat myös joissain teksteissä esiin. Juutalaiset nähtiin maailmanvihollisina, jotka täytyi kukistaa, mutta holokaustista ei puhuttu ainakaan avoimesti.

Lehtikirjoituksista ei selviä juuri mitään SS-Divisioonan Wikingin osallisuudesta väkivaltaisuuksiin Ukrainassa ja Kaukasiassa 1941–1943. Niistä löytyy lähinnä epäselviä mainintoja sotavankien ja poliittisten komissaarien surmaamisista. Suomalaisia kerrotaan kuitenkin olleen paikkakunnilla, joissa siviiliväestöön kohdistuneita sotarikoksia tapahtui, mutta niistä ei kerrota tarkemmin. Suhteet Ukrainan ja Kaukasian siviiliväestöön kuvataan hyvinä. Tosin heitä pidetään rotuoppien mukaisesti heikompana rotuna ja nimitetään yleisesti ”alkuasukkaiksi”. Saksalaiset sitä vastoin kuvataan Ukrainan ja Kaukasian vapauttajina, jotka pelastivat kurjuudessa eläneet kansat Neuvostoliiton hirmuhallinnolta. Saksan miehityspolitiikan nurjat puolet ja siviilien surmaamiset jätetään kertomatta, kun taas neuvostojoukkoja syytetään yleisesti siitä, että Ukraina ja Kaukasia ovat jääneet autioiksi. Suomalaiset SS-miehet esitetään puolestaan urhoollisina sotilaina, jotka suorittivat lähes yli-inhimillisiä sankaritekoja. Lehtikirjoitusten perusteella monikansallinen aseveljeys kukoisti toisin kuin päiväkirjoissa ja muissa lähteissä välit etenkin saksalaisiin on esitetty viileinä. Yleisesti sodan ajan lehtikirjoituksissa muodostettiin se kuva, jota myöhemmin toistettiin SS-miehiä käsittelevissä kirjoissa ja kirjoituksissa sodan jälkeen.

LIITTEET

Liite 1. Aineisto lehtien nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä

SS-selvityksen lehdistöselvitystä varten kerätty aineisto sodanaikaisista (1941–1944) suomalaisista lehtikirjoituksista. (Lista ei ole täysin kattava, vaan enemmän suuntaa antava.)

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Aamulehti	N:o 214	11.8.1941	27. Jääkäripataljoonan kunniakkaita perinteitä jatkaa Saksassa koulutettava suomalainen joukko-osasto	
Aamulehti	N:o 274	10.10.1941	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa iloitsevat rintamalla pääsystä.	
Aamulehti	N:o 297	2.11.1941	Saksalaisia syysmaisemia. Jääkäriterveiset Tampereen seudun vihreätakeilta	Jukka Tyrkkö
Aamulehti	N:o 139	27.5.1942	Suomalaispataljoona Saksan itärintamalla hyvässä kunnossa	
Aamulehti	N:o 181	9.7.1942	Westfalenista Steiermarkiin	Jorma Liuhala
Aamulehti	N:o 182	10.7.1942	Westfalenista Steiermarkiin	Jorma Liuhala
Aamulehti	N:o 257	23.9.1942	Suomalaispataljoonan ensimmäinen taistelu Kaukasiassa	
Aamulehti	N:o 309	14.11.1942	Rintamakirjeitä Kaukasiasta	Jukka Tyrkkö
Aamulehti	N:o 147	2.6.1943	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset saapuivat eilen Saksasta kotimaahan.	
Aamulehti	N:o 148	3.6.1943	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset vastaanotettiin Hangossa monin isänmaallisin juhlallisuuksin	
Aamulehti	N:o 149	4.6.1943	Kotiutuneen SS-vapaaehtoisipataljoonan juhlapäivää vietettiin helatorstaina Tampereella	
Aamulehti	N:o 150	5.6.1943	SS-Aseveljet Saksassa taistelleiden suomalaisten vapaaehtoisten yhdyssiteeksi	
Ajan Suunta	N:o 184	13.8.1941	Jääkärien työn jatkajat	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Ajan Suunta	N:o 46	25.2.1942	Jääkärien päivä	Iisakki Nikkola
Ajan Suunta	N:o 125	3.6.1943	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset palanneet kotimaahan.	
Ajan Suunta	N:o 125	3.6.1943	Suomesta Kaukasiaan. Suomalaisen SS-pataljoonan taistelujen tie 1942–1943	Jukka Tyrkkö
Ajan Suunta	N:o 125	3.6.1943	Suomalainen SS-pataljoona	
Ajan Suunta	N:o 126	4.6.1943	Unohtumaton kotiintulojuhla Pyykin kentällä	
Ajan Suunta	N:o 126	4.6.1943	Nuorten jääkärien kotiinpaluujuhla. Koko Tampere eli SS-vapaaehtoistemme merkeissä	
Ajan Suunta	N:o 126	4.6.1943	Kun SS-pataljoonamme saapui kotimaahan	
Ajan Suunta	N:o 127	5.6.1943	Tampereen SS-juhla	
Ajan Suunta	N:o 128	7.6.1943	Jääkärien jälkiä kulkien	
Ajan Suunta	N:o 195	26.8.1943	SS-sankarihautaus Viipurissa sunnuntaina	
Aseveli	N:o 43	30.10.1941	Kaikkialla itärintamalla taistelevat meidän poikamme Suomen puolesta. Suomalainen SS-pataljoona valmis taisteluun	
Aseveli	N:o 44	6.11.1941	Maailma tänään	
Aseveli	N:o 17	30.4.1942	Etelän itärintaman öitä ja päiviäkin	Jukka Tyrkkö
Aseveli	N:o 21	28.5.1942	Suomalainen SS-pataljoona etelärintamalla toimii jälleen kesäolosuhteissa	Jukka Tyrkkö
Aseveli	N:o 43	29.10.1942	Panssarien päällä viholliskylään!	Olof Jakobsson
Aseveli	N:o 22	3.6.1943	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset palanneet kotiin	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 126	3.6.1943	Suomalaiset vapaaehtoiset saapuneet Saksasta kotiin	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 130	9.6.1943	SS-vapaaehtoisten vastaanottotilaisuuden	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 7	10.1.1942	Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-iskujoukkojen mukana	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 183	11.8.1944	SS-vapaaehtoisten asevelijärjestö saanut Saksasta uuden suurlahjoituksen	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 133	12.6.1943	SS-aseveljet	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 183	12.8.1941	Suomalaisia vapaaehtoisia Saksassa. Erillinen suomalainen joukko-osasto koulutettavana. Tahtoo jatkaa 27. jääkäripataljoonan perinteitä.	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 156	13.7.1943	Suomalainen SS-pataljoona on nyttemmin hajoitettu	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 289	14.12.1941	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa. Pakettien lähettäminen heille.	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 185	15.8.1943	SS-vapaaehtoisten omaisia Saksaan. 28 henkilön vierailumatka.	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 45	24.2.1942	Saksassa olevien poikiemme tervehdykset esitetään radiossa tällä viikolla uudelleen.	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 93	24.4.1942	Kirjakeräys tuottanut 100,000 teosta. Luettavaa lähetetään invaliideille Ruotsiin, vapaaehtoisille Saksaan ja Äänislinnan lainakirjastoon.	
Etelä-Suomen Sanomat	N:o 118	27.5.1942	Kenraali Talvela tervehdyskäynnillä suomalaispataljoonan lohkolla. Saksan eteläisellä itärintamalla.	
Filmimaailma	N:o 16	1943	Mistä johtuu, että Saksa on omavarainen? Katsojan huomioita saksalaisesta elokuvasta	Olavi Alhainen
Hakkapeliitta	N:o 37	16.9.1941	Suomen poikia Saksassa	
Hakkapeliitta	N:o 41	14.10.1941	Jääkärien jäljillä	
Hakkapeliitta	N:o 45	11.11.1941	Valmiina rintamalle	
Hakkapeliitta	N:o 48	2.12.1941	Stralsund, hakkapeliittojen ja SS-jääkärien kaupunki	Jukka Tyrkkö

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Hakkapeliitta	N:o 3	20.1.1942	Uudet jääkärimme tulilinjolla	Esko Riekki
Hakkapeliitta	N:o 5	3.2.1942	Terveisiä Ukrainasta	Matti A. Mela
Hakkapeliitta	N:o 17	28.4.1942	Rostovin suunnalta Karhumäkeen	Pekka Karunki
Hakkapeliitta	N:o 18	5.5.1942	Partiotoimintaa itärintamalla	Jukka Tyrkkö
Hakkapeliitta	N:o 19	12.5.1942	SS-jääkärimme idän suurtaisteluissa	Jouko Itälä
Hakkapeliitta	N:o 20	19.5.1942	Suomalaisten jääkärien 'tempauksia' idän suurtaisteluissa	Tauno Pajunen
Hakkapeliitta	N:o 23	9.6.1942	Euroopan rintamanuorisokokous	Matti A. Mela
Hakkapeliitta	N:o 27	7.7.1942	Rintamapäiviä ja -öitä "Eurooppalaisen veljeskunnan" etulinjoilla eteläisessä Idässä	Jukka Tyrkkö
Hakkapeliitta	N:o 33	18.8.1942	Uudet jääkärimme jälleen kotona	
Hakkapeliitta	N:o 24	15.6.1943	Uudet jääkärit tulivat	
Hakkapeliitta	N:o 35	31.8.1943	Turkestanin legioona	Olavi Alhainen
Hakkapeliitta	N:o 44	2.11.1943	Kapinoiva Kaukasia	Jukka Tyrkkö
Hakkapeliitta	N:o 50	14.12.1943	Tämän päivän Berliiniä	Erkki Olavi Käppi
Hakkapeliitta	N:o 3	18.1.1944	Suomea Wienissä	Erkki Olavi Käppi
Helsingin Sanomat	N:o 215	11.8.1941	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa. Erillinen suomalainen joukko-osasto koulutettavana. Tahtoo jatkaa 27. jääkäripataljoonan perinteitä.	
Helsingin Sanomat	N:o 275	10.10.1941	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa erinomaisia ampujia. Tänään joukko suomalaisia omana osastona itärintamalla.	
Helsingin Sanomat	N:o 301	5.11.1941	Saksassa oleva Suomen vapaaehtoisipataljoona rintamalle.	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Helsingin Sanomat	N:o 288	25.10.1942	Orjuudesta eurooppalaiseen vapauteen. Ukrainan ja Kaukasian kansat suhtautuvat valloittajiin toivorikkaina ja luottavaisesti.	Jukka Tyrkkö
Helsingin Sanomat	N:o 147	2.6.1943	Suomalaiset vapaaehtoiset saapuneet Saksasta kotiin.	
Helsingin Sanomat	N:o 148	3.6.1943	Suomalainen vapaaehtoispataljoona tänään Tampereella. Kenraaliluutn. Steiner luovutti pataljoonan Hangossa kenraaliluutnantti Malmbergille.	
Helsingin Sanomat	N:o 149	5.6.1943	Vapaaehtoispataljoonan vastaanottojuhla helatorstaina Tampereella	
Helsingin Sanomat	N:o 253	20.9.1943	Surujuhla Hietaniemen sankarihaudalla eilen	
Helsingin Sanomat	N:o 66	9.3.1944	SS-Aseveljet ry:n vuosikokousilmoitus	
Hurtti Ukko	N:o 1	25.1.1942	Tähdenvälejä Saksan matkalta	Jorma Liuhala
Hurtti Ukko	N:o 6	25.6.1943	Uudet jääkärimme palanneet kotimaahan	Tk-Suomela
Hurtti Ukko	N:o 11-12	25.12.1943	SS-poikiamme Dneprin rannalla jouluna 41	Jukka Tyrkkö
Hämeen Ilves	N:o 10	1.10.1943	Missä suomalainen SS-joukko seiso, siinä vihollinen aina lyötiin.	
Hämeen Sanomat	N:o --	12.8.1941	Jääkäri-perintö. Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa.	A. A. U.
Hämeen Sanomat	N:o --	12.8.1941	27. Jääkäripataljoonan kunniakkaita perinteitä jatkaa Saksassa koulutettava suomalainen joukko-osasto. Suomalaisia vapaaehtoisia itärintaman taisteluissa.	
Hämeen Sanomat	N:o 256	6.11.1941	Saksassa oleva Suomen vapaaehtoispataljoona rintamalle	
Hämeen Sanomat	N:o 126	3.6.1943	Suomalaiset vapaaehtoiset palanneet Saksasta	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Hämeen Sanomat	N:o 127	5.6.1943	Mieleenpainuvaksi juhlapäiväksi muodostui vapaaehtoispataljoonamme vastaanotto Tampereella	
Hämeen Sanomat	N:o 127	5.6.1943	Meiltä ja muualta	
Hämeen Sanomat	N:o 138	19.6.1943	SS-miesten kotiintulojuhla Hämeenlinnassa	
Hämeen Sanomat	N:o 156	13.7.1943	Suomalaiset SS-sotilaat liitetty nyt Suomen armeijaan	
Ilmatorjunta	N:o 3	1.9.1942	Muistikuvia Ukrainasta	Totti
Iskuri	N:o 3	8.3.1942	Keskustelua suomalaisissa teltoissa	Heinz Hünen
Isänmaan joulu IKL-lehden joulunumero		1943	Selvä suunta!	Olavi Alhainen
Itä-Karjala	N:o 11	18.6.1943	Jääkärihengen vaalijat	
Joulu-Lotta		1943	Asesisaria SS-vuosiemme varrelta	Jukka Tyrkkö
Kansallissosialisti	N:o 37	14.2.1942	Artikkeli Paavo Vierron kaatumisesta	
Karjalan viesti	N:o 39	11.8.1941	27 Jääkäripataljoonan perinteitä jatketaan: Lukuisia vapaaehtoisia saksalaisten riveissä.	
Karjalan viesti	N:o 141	13.7.1943	Suomalainen SS-pataljoona hajoitettu.	
Karjalan viesti	N:o 85	28.9.1941	Suomalaisia vapaaehtoisia Saksan joukko-osastoissa.	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Keski-Suomen suojeluskuntalainen	N:o 12	1.12.1942	Suomalaisten SS-miesten joulu Donetsin laakiolla v. 1941.	V. Länsisalmi
Koljonvirta	N:o 10-11	1.10.1941	Koljonvirran varsilta	Sven Dufva
Korven kaiku	N:o 89	24.11.1941	Suomalaisia Rostovin valtauksessa	
Kuopion keskus Jv. Koul. K. 12:n julkaisu	N:o 5	8.11.1941	SS-mies Kuopiossa.	
Kustaa Vaasa	N:o 9	30.9.1941	Jääkärihenki elää voimakkaana	Erkki Räikkönen
Kuusankoskelainen kotona ja rintamalla	N:o 4	6.10.1943	Kuusankoskelainen Saksan valtakunnan vieraana.	A. A. Y.
Kuva	N:o 2	20.2.1942	Liittolaisiamme suuressa maailmanteatterissa	
Kuva	N:o 7	20.7.1942	Akvarelli etelän etulinjoilta	Jukka Tyrkkö
Kuva	N:o 10	20.10.1942	Schwester Ruth, entisten ja nykyisten jääkäridemme hyvä hengetär	Jukka Tyrkkö
Kuva	N:o 9	1.9.1943	Varsinais-Suomen tyttäret lensivät Kaukasiaan	Jukka Tyrkkö
Kymenlaakson vartio	N:o 12	1.12.1943	Kaukasukselta – Seeksele. SS-miehen elämyksiä.	SS-mies "Veke"

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Laatokka	N:o 88	11.8.1941	27 Jääkäripataljoonan perinteitä jatketaan: Lukuisia vapaaehtoisia saksalaisten riveissä.	
Laatokka	N:o 103	15.9.1941	Saksan suomalaiset vapaaehtoiset. Oma pataljoona muodostettu, yhdysupseeri eversti Levälähti.	
Laatokka	N:o 85	6.8.1942	Perättömiä uutisia. Suomalaisia joukkoja ei ole Suomen rintaman ulkopuolella.	
Laatokka	N:o 123	3.11.1942	Suomalaisia palkittu SS-osasto Wikingin kirjallistaiteellisessa kilpailussa	
Laatokka	N:o 126	3.6.1943	Mainetta saavuttanut SS-pataljoona kotimaahan Saksasta.	
Laatokka	N:o 127	5.6.1943	Suomalaisen vapaaehtoispataljoonan kotiinpaluujuhla Tampereella.	
Laatokka	N:o 134	13.6.1943	SS-Aseveljet	
Laatokka	N:o 156	13.7.1943	Suomalainen SS-pataljoona hajoitettu.	
Laatokka	N:o 187	18.8.1943	Kaatuneiden SS-vapaaehtoisten omaisia matkustanut vierailulle Saksaan.	
Laatokka	N:o 230	7.10.1943	Missä suomalainen SS-joukko seiso, siellä vihollinen aina lyötiin.	
Laatokka	N:o 188	19.8.1944	1 milj. mk:n lahjoitus Saksasta suomalaisten SS-invaliidien hyväksi.	
Linnoittaja	N:o 1	27.9.1941	Saksan suomalaiset vapaaehtoiset.	
Linnoittaja	N:o 25	1943	Organisation Todt – saksalainen rintamatyömiesjärjestö	Olavi Alhainen
Lotta-Svärd	N:o 20	30.11.1941	"Suomi, sulo pohjola, ei löydy maata sen armaampaa!"	Ruth Munck

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Lounais-Hämeen sotilaspoika	N:o 3	19.9.1943	Suomalainen SS-mies ilmoittautuu ammuttavaksi!	TELA
Länsi-Savo	N:o 62	3.6.1943	Suomalaiset vapaaehtoiset saapuneet Sakasta kotimaahan.	
Länsi-Savo	N:o 4	10.1.1942	Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-iskujoukkojen mukana	Mauno P. Sjöstedt
Länsi-Savo	N:o 90	12.8.1941	Suomalaisia vapaaehtoisia saksalaisten joukoissa.	
Länsi-Savo	N:o 118	16.10.1941	Lippu suomalaisille vapaaehtoisille.	
Länsi-Savo	N:o 131	17.11.1942	Suomalainen SS-pataljoona Terekin suunnan suurtaisteluissa.	Jukka Tyrkkö
Maanpuolustusnuoriso		1.7.1943	SS-jääkärimme kotona	
Maaseudun Tulevaisuus	N:o 61	5.6.1943	Nuorten jääkärien kotiinpaluujuhla Hangossa ja Tampereella.	
Maaseudun Tulevaisuus	N:o 88	12.8.1941	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa. Erillinen suomalainen joukko-osasto koulutettavana.	
Maaseudun Tulevaisuus	N:o 6	17.1.1942	Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-iskujoukkojen mukana.	Mauno P. Sjöstedt
Maaseudun Tulevaisuus	N:o 22	24.2.1942	Suomalaisten SS-miesten tervehdyksiä radiossa.	
Maaseudun Tulevaisuus	N:o 122	31.10.1942	Kaukasialaisessa maalaistalossa.	Ensio Anttila
Motti-Matti	N:o 36	11.8.1941	27 Jääkäripataljoonan perinteitä jatketaan: Lukuisia vapaaehtoisia saksalaisten riveissä.	
Nokian kirjeitä	N:o 41	11.11.1943	Sanomia Saviolta. SS-miehenä Saksassa.	H. S.

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Parole	N:o 65	1.6.1943	Majuri Kurkiala esitti Saksan armeijan riveissä taistelevan suomalaisen SS-pataljoonan tervehdyksen	
Parole	N:o 61	1.12.1941	Saksan armeijaan on taas liitetty erikoinen suomalaisten vapaaehtoisten joukko...	
Parole	N:o 63	1.12.1942	Saksan itärintamalla taistelevan suomalaisen vapaaehtoispataljoonan toiminnasta on Liitto saanut seuraavan tiedon	
Peikkosoturi	N:o 4	1943	Askeleita pimeydessä eli miten SS-jääkäri Mikko hankki ”kuolemaa halveksivan miehen” nimen	Jukka Tyrkkö
Peikkosoturi	N:o 5	joulukuu 1943	Sotajoulua etelän ja Pohjolan taivaan alla	Jukka Tyrkkö
Pohjan Poika	N:o 12	13.2.1942	Jääkärien pojat mustan mullan maassa	
Pohjan Poika	N:o 3	13.1.1942	Suomalaisten vapaaehtoisten joulu Saksan itärintamalla.	
Pohjan Poika	N:o 32	29.4.1942	Uhtualaissyntyinen väpeli KK-miehenä mustan mullan maassa	Jukka Tyrkkö
Pohjois-Hämeen vartio	N:o 6-7	kesäkuu 1943	SS-miesten juhla Tampereella	
Rintamamies	N:o 41	10.10.1941	Uusille Saksan jääkäreille oma lippu	
Rintamamies	N:o 49	5.12.1941	Jääkärimme Saksassa. Suomalainen SS-pataljoona edustaa Suomea ja armeijaamme	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 21	22.5.1942	Uusi jääkäripolvi	nimimerkki M.M.I.

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Rintamamies	N:o 22	29.5.1942	Armoa antamatta ja pyytämättä. Kotimaa mielessä iskevät suomalaiset SS-joukkojen riveissä	
Rintamamies	N:o 24	12.6.1942	Suomalaiset SS-miehet ovat todistaneet asekuntonsa Idän valtavissa taisteluissa.	
Rintamamies	N:o 25	19.6.1942	Sotaa kirsikkapuiden ja krokuksien kukkiessa.	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 26	26.6.1942	Ryssillä ei ole enää halua tehdä lähempää tuttavuutta "valko-suomalaisten" SS-miestemme kanssa.	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 41	9.10.1942	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa.	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 42	16.10.1942	Suomalainen Vapaaehtoispataljoona Saksan itäisellä rintamalla.	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 43	23.10.1942	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa II	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 44	30.10.1942	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa III	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 45	6.11.1942	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa IV	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 46	13.11.1942	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa V	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 22	4.6.1943	Monin juhlallisuuksin kotimaa otti vastaan Saksasta palaavat SS-vapaaehtoiset	
Rintamamies	N:o 23	11.6.1943	Uudet jääkärit otettu vastaan kotiseuduillaan arvokkain ja vaikuttavin juhlallisuuksin	
Rintamamies	N:o 23	11.6.1943	”Liitymme yhteistoimintaan Rintamamiesliiton kanssa.”	
Rintamamies	N:o 24-25	18.6.1943	Uuden Euroopan aseveljeyden ovat SS-vapaaehtoisemme tuoneet tullessaan.	
Rintamamies	N:o 24-25	18.6.1943	Kentälle jääneiden SS-sankarivainajien siunaustilaisuudet Sääksmäellä, Kangasalla ja Toijalassa.	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Rintamamies	N:o 24-25	18.6.1943	Viime päivinä	Mikko
Rintamamies	N:o 26	2.7.1943	"Uskomme erikoisen tehtävämme tähdellisyyteen ja ainutlaatuiheen merkitykseen koko maamme ja kansamme tulevaisuudelle."	
Rintamamies	N:o 26	2.7.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 27	9.7.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 28	16.7.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 28	16.7.1943	Kannanottoja	Juhani
Rintamamies	N:o 28	16.7.1943	Tervetuloa	
Rintamamies	N:o 29	23.7.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 30	30.7.1943	Käyntimme Winnizan joukkomurhakaupungissa	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 30	30.7.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 31	6.8.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 32	13.8.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 33	20.8.1943	Lineinajan valtauksen vuosimuisto. Saksalainen PK-kuvaus suomalaisen SS-pataljoonan hyökkäyksestä Kaukasiassa 16.8.1942	
Rintamamies	N:o 33	20.8.1943	"Unsere Ehre heisst Treue!" Sähkösanoma tervehdykset kenraaleille Steiner ja Berger	
Rintamamies	N:o 33	20.8.1943	"Taistelu Ukrainan leivästä" Mustan mullan maa, nykyisten suurtaistelujen näyttämö, suomalaisin silmin	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 33	20.8.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 33	20.8.1943	SS-miesten suomalaiset sotilasarvot	
Rintamamies	N:o 33	20.8.1943	SS-sankarivainajien omaisia vierailumatkalla Saksassa	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Rintamamies	N:o 34	27.8.1943	Suuri surujuhla Viipurissa sunnuntaina. Seitsemän SS-miestä siunattiin sankarinhautaan taistelukentille jääneinä.	
Rintamamies	N:o 34	27.8.1943	SS-miesten matkassa Kaukasian taistelukentillä. Siis Laine-Marie muistelee.	Laine-Maire Kyöstilä
Rintamamies	N:o 34	27.8.1943	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta I	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 34	27.8.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 35	3.9.1943	Terveisiä Saksasta lähinnä Bad-Tölzistä, Grazista ja Berliinistä, toivat uudet SS-upseerimme	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 35	3.9.1943	Ruhpolding - "paratiisikylä" Baijerissa	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 35	3.9.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 35	3.9.1943	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta II	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 36	10.9.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 37	17.9.1943	SS-sankarivainajien siunaustilaisuus ensi sunnuntaina Helsingissä	
Rintamamies	N:o 37	17.9.1943	Tervehdys Saksasta	Kalervo Kurkiala
Rintamamies	N:o 37	17.9.1943	Heinrich Himmler SS-n päällikkö - Saksan uusi sisäministeri	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 37	17.9.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 38	24.9.1943	"He elävät edelleen ja taistelevat."	
Rintamamies	N:o 38	24.9.1943	Saksalaisilta SS-aseveljiltä 800.000 mk SS-aseveljet r.y:n invaliidikotirahastoon.	
Rintamamies	N:o 38	24.9.1943	Kaukasiasta Kannakselle, mutta eipähän vaan rintamalta radioon.	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 38	24.9.1943	SS-Aseveljet liite	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Rintamamies	N:o 39	1.10.1943	Kiitokset, sydämelliset kiitokset haluavat SS-poikiemme omaiset lausua Saksan-matkastaan.	
Rintamamies	N:o 39	1.10.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 39	1.10.1943	Missä suomalainen SS-joukko seiso, siellä vihollinen aina lyötiin	
Rintamamies	N:o 40	8.10.1943	"Kovia ja joustavia miehiä", jotka ansaitsivat Saksan "uskollisimman aseveljeyden pyhän lupauksen". Saksalainen kirjailija kuvailee SS-poikiamme.	Gerhard Uhde
Rintamamies	N:o 40	8.10.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 41	15.10.1943	Rintamamiesliiton riveissä marssivat SS-jääkärimme SS-Aseveljien toiminta laajenee ja monipuolistuu nopeasti	
Rintamamies	N:o 41	15.10.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 42	22.10.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 42	22.10.1943	Lyhytelokuva suomalaisista SS-vapaaehtoisista. Filmi valmistunut Saksassa.	
Rintamamies	N:o 43	29.10.1943	Tapahtui Dnjeprin rannalla. Todellisuuspohjainen humoreski etelärintamalta.	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 43	29.10.1943	Jälleen Dnjepropetrovsk.	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 43	29.10.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 44	5.11.1943	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta IV.	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 44	5.11.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 45	12.11.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 45	12.11.1943	SS-vapaaehtoisliike esitelmän aiheena Tampereen Rintamamieskerhossa	
Rintamamies	N:o 46	19.11.1943	SS-Aseveljet liite	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Rintamamies	N:o 46	19.11.1943	SS-Aseveljien yleisöjuhla, johtokunnan kokous ja illalliset tiistaina Tampereella	
Rintamamies	N:o 47	26.11.1943	Veri, joka itärintamalla vuotaa, annetaan meidänkin isänmaamme puolesta. Onnistunut, vaikuttava SS-aseemiesjuhla Tampereen Teatterissa.	
Rintamamies	N:o 47	26.11.1943	Kotka-ristejä SS-liikkeen alkuvaiheessa kunnostautuneille	
Rintamamies	N:o 47	26.11.1943	Lahjoituksia SS-aseveljien huoltotyölle	
Rintamamies	N:o 47	26.11.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 48	3.12.1943	Tschikolan vastaiskun vuosimuisto	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 48	3.12.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 49	10.12.1943	Tschikolan vastaiskun vuosimuisto	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 49	10.12.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 50-51	17.12.1943	SS-Aseveljet -palsta, SS-invaliidien huoltotoiminta ym.	
Rintamamies	N:o 50-51	17.12.1943	Joulumme Kaukasuksella	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 50-51	17.12.1943	"Teitä ei milloinkaan unohdeta." Kaatuneitten omaisten sekä SS-Invalidien huoltotoiminta edelleen vilkasta.	
Rintamamies	N:o 50-51	17.12.1943	Rintamamiehen nykyinen merkitys	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 50-51	17.12.1943	Joulumme Kaukasuksella 1942	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 50-51	17.12.1943	Toukokuun päiviä suomalaisleirillä "onnellisten muistojen kylässä"	Laine-Maire Kyöstilä
Rintamamies	N:o 50-51	17.12.1943	SS-Aseveljet liite	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Rintamamies	N:o 52	31.12.1943	UK:n SS-miehet nyt esittäytyvät	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 52	31.12.1943	Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudesta ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksista nykysodassa. I. Englanti.	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 52	31.12.1943	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 1	7.1.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 1	7.1.1944	Itä-Kannaksen SS-miehiä komentajansa vieraina	
Rintamamies	N:o 1	7.1.1944	Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudesta ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksista nykysodassa. II. USA.	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 2	14.1.1944	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta VII.	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 2	14.1.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 2	14.1.1944	Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudesta ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksista nykysodassa. III. Neuvostoliitto.	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 3	21.1.1944	Suomalainen SS-pataljoona kohtasi kalmukkiarolla kolme ryssäprikaatia... Jekaterinowkan taistelun vuosimuisto	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 3	21.1.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 4	28.1.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 4	28.1.1944	Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudesta ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksia nykysodassa. IV. Saksa	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 5	4.2.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 6	11.2.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 7	18.2.1944	SS-Aseveljet liite	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Rintamamies	N:o 8	25.2.1944	Rohkea yöllinen yllätysyökkäys Skeljanskin vihollisbunkkereille. Kaksi vuotta SS-pataljoonan ensimmäisestä iskupartioista.	Jukka Tyrkkö
Rintamamies	N:o 8	25.2.1944	Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudestaan ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksia nykysodassa. V. Japani	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 8	25.2.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 9	3.3.1944	Kalmukkiarolta Ukrainaan	Erik Hilden
Rintamamies	N:o 9	3.3.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 10	10.3.1944	Turun kaupungissa saatiin vastatuulta, mutta SS-asemiesjuhlaa se ei estänyt silti.	
Rintamamies	N:o 10	10.3.1944	Terveisiä Berliinistä!	Unto Boman
Rintamamies	N:o 10	10.3.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 11	17.3.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 12	24.3.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 12	31.3.1944	SS: Ukrainalainen "alkukotimme".	
Rintamamies	N:o 13	31.3.1944	Nuoren polven päämääränä on vapaa ja suuri Suomi. SS-Aseveljet joukolla vuosikokouksessa Tampereella.	
Rintamamies	N:o 13	31.3.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 14	7.4.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 15	14.4.1944	Rintamamiesten ja SS-Aseveljien veljesilta Viipurissa tk. 29. p:nä	
Rintamamies	N:o 15	14.4.1944	Rintamamiesjuhla Imatralta SS-aseveljet kutsuvieraina mukana	
Rintamamies	N:o 15	14.4.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 16	21.4.1944	SS-Aseveljet liite	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Rintamamies	N:o 17	28.4.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 18	5.5.1944	Reipas ja innostava veljesilta Viipurissa. Rintamamiehet ja SS-aseveljet runsaslukuisina koolla kaupungin vanhana valtauspäivänä.	
Rintamamies	N:o 18	5.5.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 19	12.5.1944	Ryssät lyödään kun aika tulee, sanovat lannistumattomat saksalaiset	Kalevro Kurkiala
Rintamamies	N:o 19	12.5.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 20	19.5.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 21	26.5.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 22	2.6.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 23	9.6.1944	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta XII.	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 23	9.6.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 24-25	16.6.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 24-25	16.6.1944	Nuoruus ja uhri. Erään Ukrainassa kaatuneen aseveljen rakkaustarina	Untamo Usva
Rintamamies	N:o 26	29.6.1944	Kerro pojille terveisiä	Laine-Marie Kyöstiä
Rintamamies	N:o 26	29.6.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 26	29.6.1944	Rintamamiesliitto ja SS-Aseveljet r.y.	
Rintamamies	N:o 27	7.7.1944	SS-Naisten sääntöehdotus	
Rintamamies	N:o 27	7.7.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 28	14.7.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 29	21.7.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 30	28.7.1944	SS-Aseveljet liite	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Rintamamies	N:o 31	4.8.1944	Soturi, ritari. SS-aseveli luutnantti Lauri Törni	TK-Oiva Koivisto
Rintamamies	N:o 31	4.8.1944	Saksalaisten usko voittoon kerta kaikkiaan järkkymätön. Rouva Hilka Keijola kertoo Rintamamiehelle SS-omaisten matkasta Saksaan kesäkuulla.	Marjatta Tyrkkö
Rintamamies	N:o 31	4.8.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 32	11.8.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 33	18.8.1944	Suurlahjoitus SS-miesten yhdistyksen invaliidihuoltoa varten.	
Rintamamies	N:o 33	18.8.1944	Päivä linnoittajien parissa.	Olavi Alhainen
Rintamamies	N:o 33	18.8.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 34	25.8.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 35	1.9.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 36	8.9.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 37	15.9.1944	SS-Aseveljet liite	
Rintamamies	N:o 39	15.9.1944	Välirauhan määräyksiä ryhdytty toteuttamaan. Yli 400 yhteisöä lakkautettu. Joukossa mm. SS-Aseveljet ry	
Savon Sanomat	N:o 126	4.6.1943	SS-vapaaehtoiset ovat kotiutuneet	
Savon Sanomat	N:o 127	5.6.1943	Uudet jääkärit kotiutuneet.	
Silta	N:o 2	1944	Suomalaisia sotilaskasvoja Saksan itärintaman kuvastimessa	Tyrkkö
Silta	N:o 5	1944	Olemme kukkulalla 701	Jukka Tyrkkö

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Sotilaspoika	N:o 2	1.2.1942	Suomen uudet jääkärit rintamalla	
Suomen Aliupseeri	N:o 9	1.9.1943	Saksalainen aliupseeri kouluttajana, taistelutoverina ja ystävänä	Olavi Alhainen
Suomen Aliupseeri	N:o 1	1.1.1944	Terveet miehet rintamalle – Saksan totaalisen mobilisation periaate	Olavi Alhainen
Suomen Aliupseeri	N:o 4	1.4.1944	Kuri ja suhteemme siihen	Olavi Alhainen
Suomen Aliupseeri	N:o 7	1.7.1944	Suomalainen aliupseeri sotilaallisuuden perikuvana	Olavi Alhainen
Suomen Kuvalehti	N:o 43	25.10.1941	Jääkärien tarina jatkuu	Vilho Suomi
Suomen Kuvalehti	N:o 15	11.4.1942	Kevät etelän etulinjoilla, Saksan itärintamalla	Jukka Tyrkkö
Suomen Kuvalehti	N:o 18	2.5.1942	Kurkiala puhumassa aseveli-illassa suomessa	
Suomen Kuvalehti	N:o 24	13.6.1942	Suomalaisia SS-miehiä Donezin laakiolla	H. Heiskala
Suomen Kuvalehti	N:o 29	18.7.1942	Suomalaisen käsitys Ukrainasta	Jukka Tyrkkö
Suomen Kuvalehti	N:o 32	8.8.1942	Eräs Uuden Euroopan sodanjohtaja. uusien jääkäriemme kenraali ja hänen divisioonansa	Jukka Tyrkkö
Suomen Kuvalehti	N:o 46	14.11.1942	Suomalaista sotaa kauniissa Kaukasiassa	Jukka Tyrkkö
Suomen Kuvalehti	N:o 24	15.6.1943	SS-miehet omalla kamaralla	Tauno Aarni
Suomen Kuvalehti	N:o 44	30.10.1943	Kaukasiasta kotimaahan	Jukka Tyrkkö
Suomen Sosialidemokraatti	N:o 147	2.6.1943	Suomalaiset vapaaehtoiset saapuivat eilen Saksasta kotimaahan.	
Suomen Sosialidemokraatti	N:o 148	3.6.1943	Saksassa palvelleiden Suomalaisten vapaaehtoisten vastaanotto kotimaahansa.	
Suomen Sosialidemokraatti	N:o 208	5.8.1942	Mustemaalarin naputuksia	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Suomen Sosialidemokraatti	N:o 216	11.8.1941	Suomalaisia vapaaehtoisia Saksan joukko-osastoissa.	
Suomen Sosialidemokraatti	N:o 213	11.8.1944	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset saaneet milj. markan lahjoituksen saksalaisilta.	
Suomen Sosialidemokraatti	N:o 184	13.7.1943	Saksasta palanneet vapaaehtoiset liitetty Suomen armeijaan.	
Suomen Sosialidemokraatti	N:o 216	14.8.1943	Invaliidien ammatinvalintaan kiinnitetään jatkuvasti huomiota.	
Suomen Sosialidemokraatti	N:o 220	15.8.1941	Jääkäriperintö	
Suomen Sosialidemokraatti	N:o 109	24.4.1942	Kirjoja suomalaisille invaliideille Ruotsiin. Samaten Äänislinnaan ja vapaaehtoisille Saksaan.	
Suomen Sotilas	N:o 9	25.4.1905	Suomalainen iskuryhmä esiintyy etelärintamalla	Jukka Tyrkkö
Suomen sotilas	N:o 21	1941	Suomalainen SS-pataljoona Saksassa on taisteluvalmis	Bruno Aaltonen
Suomen sotilas	N:o 21	1941	Päin vihollista oman lipun alla!	Walter Hornin puhe
Suomen sotilas	N:o 21	1941	Jääkärien jäljillä	
Suomen Sotilas	N:o 14	1942	Suomalainen vapaaehtoispataljoona Saksan taistelu- vassa kenttäarmeijassa "Satu Uusi Suomesta syntynyt on..."	Jukka Tyrkkö
Suomen sotilas	N:o 12	1943	"Uudet jääkärit" kotimaassa	
Suomen tie	N:o 2	1942	Finnisches Freiwilligenbataillon der Waffen-SS	
Suomen vapaussota	N:o 3	1944	Ilmoitus siitä ettei SS-pataljoona käsittelevää artikkelia julkaista	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Suomi-Saksa	N:o 3	5.10.1941	Uusi jääkäritarina	Vilho Suomi
Suomi-Saksa	N:o 7	marraskuussa 1941	SS-Aseveljet	Gunter D'Alquen
Suomi-Saksa	N:o 9	marraskuussa 1941	"Meidän poikamme" Saksassa	Jukka Tyrkkö
Suomi-Saksa	N:o 10	joulukuussa 1941	Suomalaiselle SS-pataljoonalle omistettu taistolaulu	A. O. V.
Suomi-Saksa	N:o 16	huhtikuussa 1942	Suomalais-saksalainen aseveljeys ennen ja nyt	K. S. Laurila
Suomi-Saksa	N:o 5	helmikuussa 1942	Waffen-SS:n suomalaiset vapaaehtoiset keskustelutuokio paroonitar Munckin kanssa	Hertta von Grön- hagen
Suomi-Saksa	N:o 20	toukokuussa 1942	SS-jääkärien marssilaulu	Jukka Tyrkkö ja Tauno Pajunen
Suomi-Saksa	N:o 21	kesäkuussa 1942	Suomalais-Saksalainen aseveljeys	Jukka Tyrkkö
Suomi-Saksa	N:o 21	kesäkuussa 1942	Suomalainen vapaaehtoispataljoona Saksassa, runo	Helge Ukkola
Suomi-Saksa	N:o 22	kesäkuussa 1942	Uusi Suomalainen jääkäripataljoona idässä	Jukka Tyrkkö
Suomi-Saksa	N:o 31	1942	Eräs vuositavall uuden jääkäripataljoonamme komentaja kertoo	Jukka Tyrkkö
Suomi-Saksa	N:o 37- 38	1942	Suomalainen vapaaehtoispataljoona Kaukasian taisteluissa	Jukka Tyrkkö
Suomi-Saksa	N:o 4	helmikuussa 1943	Kaukasia –Euroopan musta helmi	Jukka Tyrkkö
Suomi-Saksa	N:o 5	maaliskuussa 1943	Ne neljäsataa	Olavi Alhainen

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Suomi-Saksa	N:o 7	huhtikuussa 1943	Ajatuksia Horst Wesselin haudan äärellä	Olavi Alhainen
Suomi-Saksa	N:o 8	huhtikuussa 1943	Kotka ja siniristi	Jukka Tyrkkö
Suomi-Saksa	N:o 8	huhtikuussa 1943	Suomalaisten SS-miesten pääsiäistervehdys	Jukka Tyrkkö
Suomi-Saksa	N:o 11	kesäkuussa 1943	Komppania "Finland"	Olavi Alhainen
Suomi-Saksa	N:o 11	kesäkuussa 1943	Helluntaihetki Etelän taistelulakeudella	Jukka Tyrkkö
Suomi-Saksa	N:o 16- 17	1943	Aadolf Hitlerin henkikaarti	Olavi Alhainen
Suomi-Saksa	N:o 16- 17	1943	Saksan lääkekasvitarhat SS-järjestön suurenmoinen aikaansaannos	Olavi Alhainen
Tappara	N:o 90	7.10.1941	"Huimapäinen poika" Suomalainen SS-mies sai rautaristin	Jukka Tyrkkö
Tappara	N:o 42	12.8.1941		
Teit isäin astumaan		25.2.1942	Päin vihollista oman lipun alla	Walter Hornin puhe
Turun Sanomat	N:o 327	1.12.1941	Suomalaisvapaaehtoiset Saksassa	
Turun Sanomat	N:o 43	14.2.1942	Paavo Vierto kaatunut joulukuun 9. 1941	
Turun Sanomat	N:o 306	12.11.1942	SS-miehemme Kaukasuksessa taistelevat uljaasti	Jukka Tyrkkö
Turun Sanomat	N:o 147	2.6.1943	Suomalainen vapaaehtoispataljoona saapui eilen Saksasta kotiin	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Turun Sanomat	N:o 148	3.6.1943	Vapaaehtoisten kotiinpaluu	
Turun Sanomat	N:o 149	5.6.1943	Suomalaisen vapaaehtoispataljoonan mieliin painuva vastaanotto	
Tuuman joulu	N:o 1	1943	Korsuelämästä Mius-joella	
Tähdenvälejä	N:o 12	15.10.1942	Tanskalaisten surullista herkkäuskoisuutta	
Uusi Suomi	N:o 7	9.1.1942	Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-iskujoukkojen mukana	Mauno P. Sjöstedt
Uusi Suomi	N:o 214	11.8.1941	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksan armeijassa	
Uusi Suomi	N:o --	1.10.1941	SS-pojat edustavat kunnialla isänmaataan	Rolf Nevanlinna
Uusi Suomi	N:o 268	3.10.1941	"Huimapäinen poika." Suomalainen SS-mies sai rautaristin	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 272	7.10.1941	Suomalaiselle vapaaehtoispataljoonalle Saksaan oma lippu	
Uusi Suomi	N:o 290	25.10.1941	Suomalaisen vapaaehtoisen SS-pataljoonan ...	
Uusi Suomi	N:o 24	26.1.1942	Sydän-Saksasta mustan mullan maille. Matka läpi Euroopan vilja-aitan.	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 69	12.3.1942	Suomalainen jääkäripataljoona Saksan itärintamalla	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 79	22.3.1942	Kevät tekee tuloaan Ukrainaan	Salama Simonen
Uusi Suomi	N:o 150	7.6.1942	Unsere Katze eli eräs Etelän etulinjojen rintamakissa	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 160	17.6.1942	Toistatuhatta kilometriä taistellen halki Etelä-Venäjän, Suomalaisen panssarijääkärijoukkueen vaiheita etelärintaman suurtaisteluissa	Jukka Tyrkkö

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Uusi Suomi	N:o 169	28.6.1942	”Suomalainen vapaaehtoinen parempi yksittäistais- telija kuin voi toivoakaan”	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 243	10.9.1942	Suomalainen SS-pataljoona liikkeellä etelärinta- malla	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 283	20.10.1942	Suomalainen sauna Kaukasuksella	Oiva Kyrö
Uusi Suomi	N:o 290	27.10.1942	Suomalaisia palkittu SS-osasto Wikingin kirjallis- taiteellisissa kilpailuissa	
Uusi Suomi	N:o 306	12.11.1942	Suomalainen SS-pataljoona Kaukasuksessa	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 309	15.11.1942	Gabartina, merkillinen kaukasialaisheimo juhli va- pautumistaan	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 22	24.1.1943	Pikapiirtoja eräistä Etelä-Venäjän suurkaupungeista	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 123	9.5.1943	Kevätpäivä Suur-Saksan pääkaupungissa	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 147	2.6.1943	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset kotimaassa. Saapuivat eilen Saksasta.	
Uusi Suomi	N:o 148	3.6.1943	Suomalaisen SS-pataljoonan paluu kotimaahan.	
Uusi Suomi	N:o 149	4.6.1943	Maan kunnianteko SS-miehille - Onnistunut, suuri asemiesjuhla helatorstaina Tampereella.	
Uusi Suomi	N:o 155	11.6.1943	SS-Aseveljet ry:n toiminta voi varsinaisesti alkaa vasta sodan päätyttyä	
Uusi Suomi	N:o 340	17.12.1943	Suomalaisen SS-pataljoonan historiikki	Jukka Tyrkkö
Uusi Suomi	N:o 91	3.4.1944	Entisen SS-vapaaehtoisten asevelijärjestön ensim- mäinen vuosikokous	
Vapaa Suomi	N:o 41	30.12.1941	Terveiset Saksaan lähteneiltä SKJ:n pojilta	Paavo Vuolento
Vapaussodan invalidiidi		1943	Invaliidikoti SS-miehille	

Lehti	Numero	Päivämäärä	Otsikko	Kirjoittaja
Yhteishyvä	N:o 44	1941	Suomalainen vapaaehtoispataljoona on saanut oman lipun	

Liite 2. Aineisto aikajärjestyksessä vanhimmasta uusimpaan.

SS-selvityksen lehdistöselvitystä varten kerätty aineisto sodanaikaisista (1941–1944) suomalaisista lehtikirjoituksista. (Lista ei ole täysin kattava, vaan enemmän suuntaa antava.)

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
11.8.1941	Aamulehti	N:o 214	27. Jääkäripataljoonan kunniakkaita perinteitä jatkaa Saksassa koulutettava suomalainen joukko-osasto	
11.8.1941	Helsingin Sanomat	N:o 215	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa. Erillinen suomalainen joukko-osasto koulutettavana. Tahtoo jatkaa 27. jääkäripataljoonan perinteitä.	
11.8.1941	Karjalan viesti	N:o 39	27 Jääkäripataljoonan perinteitä jatketaan: Lukuisia vapaaehtoisia saksalaisten riveissä.	
11.8.1941	Laatokka	N:o 88	27 Jääkäripataljoonan perinteitä jatketaan: Lukuisia vapaaehtoisia saksalaisten riveissä.	
11.8.1941	Motti-Matti	N:o 36	27 Jääkäripataljoonan perinteitä jatketaan: Lukuisia vapaaehtoisia saksalaisten riveissä.	
11.8.1941	Suomen Sosialidemokraatti	N:o 216	Suomalaisia vapaaehtoisia Saksan joukko-osastoissa.	
11.8.1941	Uusi Suomi	N:o 214	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksan armeijassa	
12.8.1941	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 183	Suomalaisia vapaaehtoisia Saksassa. Erillinen suomalainen joukko-osasto koulutettavana. Tahtoo jatkaa 27. jääkäripataljoonan perinteitä.	
12.8.1941	Hämeen Sanomat	N:o --	Jääkäri-perintö. Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa.	A. A. U.
12.8.1941	Hämeen Sanomat	N:o --	27. Jääkäripataljoonan kunniakkaita perinteitä jatkaa Saksassa koulutettava suomalainen joukko-osasto. Suomalaisia vapaaehtoisia itärintaman taisteluissa.	
12.8.1941	Länsi-Savo	N:o 90	Suomalaisia vapaaehtoisia saksalaisten joukoissa.	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
12.8.1941	Maaseudun Tulevaisuus	N:o 88	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa. Erillinen suomalainen joukko-osasto koulutettavana.	
12.8.1941	Tappara	N:o 42		
13.8.1941	Ajan Suunta	N:o 184	Jääkärien työn jatkajat	
15.8.1941	Suomen Sosialidemokraatti	N:o 220	Jääkäriperintö	
15.9.1941	Laatokka	N:o 103	Saksan suomalaiset vapaaehtoiset. Oma pataljoona muodostettu, yhdysupseeri eversti Levälahti.	
16.9.1941	Hakkapeliitta	N:o 37	Suomen poikia Saksassa	
27.9.1941	Linnoittaja	N:o 1	Saksan suomalaiset vapaaehtoiset.	
28.9.1941	Karjalan viesti	N:o 85	Suomalaisia vapaaehtoisia Saksan joukko-osastoissa.	
30.9.1941	Kustaa Vaasa	N:o 9	Jääkärihenki elää voimakkaana	Erkki Räikkönen
1.10.1941	Koljonvirta	N:o 10-11	Koljonvirran varsilta	Sven Dufva
1.10.1941	Uusi Suomi	N:o --	SS-pojat edustavat kunnialla isänmaataan	Rolf Nevanlinna
3.10.1941	Uusi Suomi	N:o 268	"Huimapäinen poika." Suomalainen SS-mies sai rautaristin	Jukka Tyrkkö
5.10.1941	Suomi-Saksa	N:o 3	Uusi jääkäritarina	Vilho Suomi
7.10.1941	Tappara	N:o 90	"Huimapäinen poika" Suomalainen SS-mies sai rautaristin	Jukka Tyrkkö
7.10.1941	Uusi Suomi	N:o 272	Suomalaiselle vapaaehtoispataljoonalle Saksaan oma lippu	
10.10.1941	Aamulehti	N:o 274	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa iloitsevat rintamalla pääsystä.	
10.10.1941	Helsingin Sanomat	N:o 275	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa erinomaisia ampujia. Tänään joukko suomalaisia omana osastona itärintamalla.	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
10.10.1941	Rintamamies	N:o 41	Uusille Saksan jääkäreille oma lippu	
14.10.1941	Hakkapeliitta	N:o 41	Jääkärien jäljillä	
16.10.1941	Länsi-Savo	N:o 118	Lippu suomalaisille vapaaehtoisille.	
25.10.1941	Suomen Kuvalehti	N:o 43	Jääkärien tarina jatkuu	Vilho Suomi
25.10.1941	Uusi Suomi	N:o 290	Suomalaisen vapaaehtoisen SS-pataljoonan ...	
30.10.1941	Aseveli	N:o 43	Kaikkialla itärintamalla taistelevat meidän poikamme Suomen puolesta. Suomalainen SS-pataljoona valmis taisteluun	
2.11.1941	Aamulehti	N:o 297	Saksalaisia syysmaisemia. Jääkäriterveiset Tampereen seudun vihreätakeilta	Jukka Tyrkkö
5.11.1941	Helsingin Sanomat	N:o 301	Saksassa oleva Suomen vapaaehtoispataljoona rintamalle.	
6.11.1941	Aseveli	N:o 44	Maailma tänään	
6.11.1941	Hämeen Sanomat	N:o 256	Saksassa oleva Suomen vapaaehtoispataljoona rintamalle	
8.11.1941	Kuopion keskus Jv. Koul. K. 12:n julkaisu	N:o 5	SS-mies Kuopiossa.	
11.11.1941	Hakkapeliitta	N:o 45	Valmiina rintamalle	
24.11.1941	Korven kaiku	N:o 89	Suomalaisia Rostovin valtauksessa	
30.11.1941	Lotta-Svärd	N:o 20	"Suomi, sulo pohjola, ei löydy maata sen armaampaa!"	Ruth Munck
marras- kuussa 1941	Suomi-Saksa	N:o 7	SS-Aseveljet	Gunter D'Alquen
marras- kuussa 1941	Suomi-Saksa	N:o 9	"Meidän poikamme" Saksassa	Jukka Tyrkkö
1.12.1941	Parole	N:o 61	Saksan armeijaan on taas liitetty erikoinen suomalaisten vapaaehtoisten joukko...	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
1.12.1941	Turun Sanomat	N:o 327	Suomalaisvapaaehtoiset Saksassa	
2.12.1941	Hakkapeliitta	N:o 48	Stralsund, hakkapeliittojen ja SS-jääkärien kaupunki	Jukka Tyrkkö
5.12.1941	Rintamamies	N:o 49	Jääkärimme Saksassa. Suomalainen SS-pataljoona edustaa Suomea ja armeijaamme	Jukka Tyrkkö
14.12.1941	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 289	Suomalaiset vapaaehtoiset Saksassa. Pakettien lähettäminen heille.	
30.12.1941	Vapaa Suomi	N:o 41	Terveiset Saksaan lähteneiltä SKJ:n pojilta	Paavo Vuolento
joulukuussa 1941	Suomi-Saksa	N:o 10	Suomalaiselle SS-pataljoonalle omistettu taistolaulu	A. O. V.
1941	Suomen sotilas	N:o 21	Suomalainen SS-pataljoona Saksassa on taisteluvalmis	Bruno Aaltonen
1941	Suomen sotilas	N:o 21	Päin vihollista oman lipun alla!	Walter Hornin puhe
1941	Suomen sotilas	N:o 21	Jääkärien jäljillä	
1941	Yhteishyvä	N:o 44	Suomalainen vapaaehtoispataljoona on saanut oman lipun	
9.1.1942	Uusi Suomi	N:o 7	Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-iskujoukkojen mukana	Mauno P. Sjöstedt
10.1.1942	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 7	Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-iskujoukkojen mukana	
10.1.1942	Länsi-Savo	N:o 4	Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-iskujoukkojen mukana	Mauno P. Sjöstedt
13.1.1942	Pohjan Poika	N:o 3	Suomalaisten vapaaehtoisten joulu Saksan itärintamalla.	
17.1.1942	Maaseudun Tulevaisuus	N:o 6	Suomalaisia Ukrainan taisteluissa saksalaisten SS-iskujoukkojen mukana.	Mauno P. Sjöstedt
20.1.1942	Hakkapeliitta	N:o 3	Uudet jääkärimme tulilinjilla	Esko Rieki
25.1.1942	Hurtti Ukko	N:o 1	Tähdenvälejä Saksan matkalta	Jorma Liuhala

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
26.1.1942	Uusi Suomi	N:o 24	Sydän-Saksasta mustan mullan maille. Matka läpi Euroopan vilja-aitan.	Jukka Tyrkkö
1.2.1942	Sotilaspoika	N:o 2	Suomen uudet jääkärit rintamalla	
3.2.1942	Hakkapeliitta	N:o 5	Terveisiä Ukrainasta	Matti A. Mela
13.2.1942	Pohjan Poika	N:o 12	Jääkärien pojat mustan mullan maassa	
14.2.1942	Kansallissosialisti	N:o 37	Artikkeli Paavo Vierron kaatumisesta	
14.2.1942	Turun Sanomat	N:o 43	Paavo Vierto kaatunut joulukuun 9. 1941	
20.2.1942	Kuva	N:o 2	Liittolaisiamme suuressa maailmanteatterissa	
24.2.1942	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 45	Saksassa olevien poikiemme tervehdykset esitetään radiossa tällä viikolla uudelleen.	
24.2.1942	Maaseudun Tulevaisuus	N:o 22	Suomalaisten SS-miesten tervehdyksiä radiossa.	
25.2.1942	Ajan Suunta	N:o 46	Jääkärien päivä	Iisakki Nikkola
25.2.1942	Teit isäin astumaan		Päin vihollista oman lipun alla	Walter Hornin puhe
helmikuussa 1942	Suomi-Saksa	N:o 5	Waffen-SS:n suomalaiset vapaaehtoiset keskustelutuokio paroonitar Munckin kanssa	Hertta von Grönhaugen
8.3.1942	Iskuri	N:o 3	Keskustelua suomalaisissa teltoissa	Heinz Hungen
12.3.1942	Uusi Suomi	N:o 69	Suomalainen jääkäripataljoona Saksan itärintamalla	Jukka Tyrkkö
22.3.1942	Uusi Suomi	N:o 79	Kevät tekee tuloaan Ukrainaan	Salama Simonen
11.4.1942	Suomen Kuvalehti	N:o 15	Kevät etelän etulinjoilla, Saksan itärintamalla	Jukka Tyrkkö
24.4.1942	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 93	Kirjakeräys tuottanut 100,000 teosta. Luettavaa lähetetään invaliideille Ruotsiin, vapaaehtoisille Saksaan ja Äänislinnan lainakirjastoon.	
24.4.1942	Suomen Sosialidemokraatti	N:o 109	Kirjoja suomalaisille invaliideille Ruotsiin. Samaten Äänislinna ja vapaaehtoisille Saksaan.	
28.4.1942	Hakkapeliitta	N:o 17	Rostovin suunnalta Karhumäkeen	Pekka Karunki

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
29.4.1942	Pohjan Poika	N:o 32	Uhtuaissa syntynyt väpeli KK-miehenä mustan mullan maassa	Jukka Tyrkkö
30.4.1942	Aseveli	N:o 17	Etelän itärintaman öitä ja päiviäkin	Jukka Tyrkkö
huhtikuussa 1942	Suomi-Saksa	N:o 16	Suomalais-saksalainen aseveljeys ennen ja nyt	K. S. Laurila
2.5.1942	Suomen Kuvalehti	N:o 18	Kurkiala puhumassa aseveli-illassa suomessa	
5.5.1942	Hakkapeliitta	N:o 18	Partiotoimintaa itärintamalla	Jukka Tyrkkö
12.5.1942	Hakkapeliitta	N:o 19	SS-jääkärimme idän suurtaisteluissa	Jouko Itälä
19.5.1942	Hakkapeliitta	N:o 20	Suomalaisten jääkärien 'tempauksia' idän suurtaisteluissa	Tauno Pajunen
22.5.1942	Rintamamies	N:o 21	Uusi jääkäripolvi	nimimerkki M.M.I.
27.5.1942	Aamulehti	N:o 139	Suomalaispataljoona Saksan itärintamalla hyvässä kunnossa	
27.5.1942	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 118	Kenraali Talvela tervehdyskäynnillä suomalaispataljoonan lohkolla. Saksan eteläisellä itärintamalla.	
28.5.1942	Aseveli	N:o 21	Suomalainen SS-pataljoona etelärintamalla toimii jälleen kesäolosuhteissa	Jukka Tyrkkö
29.5.1942	Rintamamies	N:o 22	Armoa antamatta ja pyytämättä. Kotimaa mielessä iskevät suomalaiset SS-joukkojen riveissä	
toukokuussa 1942	Suomi-Saksa	N:o 20	SS-jääkärien marssilaulu	Jukka Tyrkkö ja Tauno Pajunen
7.6.1942	Uusi Suomi	N:o 150	Unsere Katze eli eräs Etelän etulinjojen rintamäkissa	Jukka Tyrkkö
9.6.1942	Hakkapeliitta	N:o 23	Euroopan rintamanuorisokokous	Matti A. Mela
12.6.1942	Rintamamies	N:o 24	Suomalaiset SS-miehet ovat todistaneet asekuuntonsa Idän valtavissa taisteluissa.	
13.6.1942	Suomen Kuvalehti	N:o 24	Suomalaisia SS-miehiä Donezin laakiolla	H. Heiskala

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
17.6.1942	Uusi Suomi	N:o 160	Toistatuhatta kilometriä taistellen halki Etelä-Venäjän, Suomalaisen panssarijääkärirykmentin vaiheita etelärintaman suurtaisteluissa	Jukka Tyrkkö
19.6.1942	Rintamamies	N:o 25	Sotaa kirsikkapuiden ja krokuksien kukkiessa.	Jukka Tyrkkö
26.6.1942	Rintamamies	N:o 26	Ryssillä ei ole enää halua tehdä lähempää tuttavuutta "valko-suomalaisten" SS-miestemme kanssa.	Jukka Tyrkkö
28.6.1942	Uusi Suomi	N:o 169	"Suomalainen vapaaehtoinen parempi yksittäistaistelija kuin voi toivoakaan"	Jukka Tyrkkö
kesäkuussa 1942	Suomi-Saksa	N:o 21	Suomalais-Saksalainen aseveljeys	Jukka Tyrkkö
kesäkuussa 1942	Suomi-Saksa	N:o 21	Suomalainen vapaaehtoispataljoona Saksassa, runo	Helge Ukkola
kesäkuussa 1942	Suomi-Saksa	N:o 22	Uusi Suomalainen jääkäripataljoona idässä	Jukka Tyrkkö
7.7.1942	Hakkapeliitta	N:o 27	Rintamapäiviä ja -öitä "Eurooppalaisen veljeskunnan" etulinjoilla eteläisessä Idässä	Jukka Tyrkkö
9.7.1942	Aamulehti	N:o 181	Westfalenista Steiermarkiin	Jorma Liuhala
10.7.1942	Aamulehti	N:o 182	Westfalenista Steiermarkiin	Jorma Liuhala
18.7.1942	Suomen Kuvalehti	N:o 29	Suomalaisen käsitys Ukrainasta	Jukka Tyrkkö
20.7.1942	Kuva	N:o 7	Akvarelli etelän etulinjoilta	Jukka Tyrkkö
5.8.1942	Suomen Sosialidemokraatti	N:o 208	Mustemaalarin naputuksia	
6.8.1942	Laatokka	N:o 85	Perättömiä uutisia. Suomalaisia joukkoja ei ole Suomen rintaman ulkopuolella.	
8.8.1942	Suomen Kuvalehti	N:o 32	Eräs Uuden Euroopan sodanjohtaja. uusien jääkäriemme kenraali ja hänen divisioonansa	Jukka Tyrkkö
18.8.1942	Hakkapeliitta	N:o 33	Uudet jääkärimme jälleen kotona	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
1.9.1942	Ilmatorjunta	N:o 3	Muistikuvia Ukrainasta	Totti
10.9.1942	Uusi Suomi	N:o 243	Suomalainen SS-pataljoona liikkeellä etelärintamalla	Jukka Tyrkkö
23.9.1942	Aamulehti	N:o 257	Suomalaispataljoonan ensimmäinen taistelu Kaukasiassa	
9.10.1942	Rintamamies	N:o 41	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa.	Jukka Tyrkkö
15.10.1942	Tähdenvälejä	N:o 12	Tanskalaisten surullista herkkäuskoisuutta	
16.10.1942	Rintamamies	N:o 42	Suomalainen Vapaaehtoispatjoona Saksan itäisellä rintamalla.	Jukka Tyrkkö
20.10.1942	Kuva	N:o 10	Schwester Ruth, entisten ja nykyisten jääkäreidemme hyvä hengetär	Jukka Tyrkkö
20.10.1942	Uusi Suomi	N:o 283	Suomalainen sauna Kaukasuksella	Oiva Kyrö
23.10.1942	Rintamamies	N:o 43	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa II	Jukka Tyrkkö
25.10.1942	Helsingin Sanomat	N:o 288	Orjuudesta eurooppalaiseen vapauteen. Ukrainan ja Kaukasian kansat suhtautuvat valloittajiin toivorikkaina ja luottavaisesti.	Jukka Tyrkkö
27.10.1942	Uusi Suomi	N:o 290	Suomalaisia palkittu SS-osasto Wikingin kirjallistaiteellisissa kilpailuissa	
29.10.1942	Aseveli	N:o 43	Panssarien päällä viholliskylään!	Olof Jakobsson
30.10.1942	Rintamamies	N:o 44	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa III	Jukka Tyrkkö
31.10.1942	Maaseudun Tulevaisuus	N:o 122	Kaukasialaisessa maalaistalossa.	Ensio Anttila
3.11.1942	Laatokka	N:o 123	Suomalaisia palkittu SS-osasto Wikingin kirjallistaiteellisissa kilpailuissa	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
6.11.1942	Rintamamies	N:o 45	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa IV	Jukka Tyrkkö
12.11.1942	Turun Sanomat	N:o 306	SS-miehemme Kaukasuksessa taistelevat uljaasti	Jukka Tyrkkö
12.11.1942	Uusi Suomi	N:o 306	Suomalainen SS-pataljoona Kaukasuksessa	Jukka Tyrkkö
13.11.1942	Rintamamies	N:o 46	Suomalaiset SS-miehet Kaukasian vuoristosodassa V	Jukka Tyrkkö
14.11.1942	Aamulehti	N:o 309	Rintamakirjeitä Kaukasiasta	Jukka Tyrkkö
14.11.1942	Suomen Kuvalehti	N:o 46	Suomalaista sotaa kauniissa Kaukasiassa	Jukka Tyrkkö
15.11.1942	Uusi Suomi	N:o 309	Gabartina, merkillinen kaukasialaisheimo juhli vapautumistaan	Jukka Tyrkkö
17.11.1942	Länsi-Savo	N:o 131	Suomalainen SS-pataljoona Terekin suunnan suurtaisteluissa.	Jukka Tyrkkö
1.12.1942	Keski-Suomen suoje-luskuntalainen	N:o 12	Suomalaisten SS-miesten joulu Donetsin laakiolla v. 1941.	V. Länsisalmi
1.12.1942	Parole	N:o 63	Saksan itärintamalla taistelevan suomalaisen vapaaehtoispataljoonan toiminnasta on Liitto saanut seuraavan tiedon	
1942	Suomen Sotilas	N:o 9	Suomalainen iskuryhmä esiintyy etelärintamalla	Jukka Tyrkkö
1942	Suomen Sotilas	N:o 14	Suomalainen vapaaehtoispataljoona Saksan taistelevassa kenttäarmeijassa "Satu Uusi Suomesta syntynyt on..."	Jukka Tyrkkö
1942	Suomen tie	N:o 2	Finnisches Freiwilligenbataillon der Waffen-SS	
1942	Suomi-Saksa	N:o 31	Eräs vuositaival uuden jääkäripataljoonamme komentaja kertoo	Jukka Tyrkkö
1942	Suomi-Saksa	N:o 37-38	Suomalainen vapaaehtoispataljoona Kaukasian taisteluissa	Jukka Tyrkkö
24.1.1943	Uusi Suomi	N:o 22	Pikapiirtoja eräistä Etelä-Venäjän suurkaupungeista	Jukka Tyrkkö

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
helmikuussa 1943	Suomi-Saksa	N:o 4	Kaukasia –Euroopan musta helmi	Jukka Tyrkkö
maaliskuussa 1943	Suomi-Saksa	N:o 5	Ne neljäsataa	Olavi Alhainen
huhtikuussa 1943	Suomi-Saksa	N:o 7	Ajatuksia Horst Wesselin haudan äärellä	Olavi Alhainen
huhtikuussa 1943	Suomi-Saksa	N:o 8	Kotka ja siniristi	Jukka Tyrkkö
huhtikuussa 1943	Suomi-Saksa	N:o 8	Suomalaisten SS-miesten pääsiäistervehdys	Jukka Tyrkkö
9.5.1943	Uusi Suomi	N:o 123	Kevätpäivä Suur-Saksan pääkaupungissa	Jukka Tyrkkö
1.6.1943	Parole	N:o 65	Majuri Kurkiala esitti Saksan armeijan riveissä taistelevan suomalaisen SS-pataljoonan tervehdyksen	
2.6.1943	Aamulehti	N:o 147	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset saapuivat eilen Saksasta kotimaahan.	
2.6.1943	Helsingin Sanomat	N:o 147	Suomalaiset vapaaehtoiset saapuneet Saksasta kotiin.	
2.6.1943	Suomen Sosialidemokraatti	N:o 147	Suomalaiset vapaaehtoiset saapuivat eilen Saksasta kotimaahan.	
2.6.1943	Turun Sanomat	N:o 147	Suomalainen vapaaehtoisipataljoona saapui eilen Saksasta kotiin	
2.6.1943	Uusi Suomi	N:o 147	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset kotimaassa. Saapuivat eilen Saksasta.	
3.6.1943	Aamulehti	N:o 148	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset vastaanotettiin Hangossa monin isänmaallisin juhlallisuuksin	
3.6.1943	Ajan Suunta	N:o 125	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset palanneet kotimaahan.	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
3.6.1943	Ajan Suunta	N:o 125	Suomesta Kaukasiaan. Suomalaisen SS-pataljoonan taistelujen tie 1942–1943	Jukka Tyrkkö
3.6.1943	Ajan Suunta	N:o 125	Suomalainen SS-pataljoona	
3.6.1943	Aseveli	N:o 22	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset palanneet kotiin	
3.6.1943	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 126	Suomalaiset vapaaehtoiset saapuneet Saksasta kotiin	
3.6.1943	Helsingin Sanomat	N:o 148	Suomalainen vapaaehtoispataljoona tänään Tampereella. Kenraaliluutn. Steiner luovutti pataljoonan Hangossa kenraaliluutnantti Malmbergille.	
3.6.1943	Hämeen Sanomat	N:o 126	Suomalaiset vapaaehtoiset palanneet Saksasta	
3.6.1943	Laatokka	N:o 126	Mainetta saavuttanut SS-pataljoona kotimaahan Saksasta.	
3.6.1943	Länsi-Savo	N:o 62	Suomalaiset vapaaehtoiset saapuneet Sakasta kotimaahan.	
3.6.1943	Suomen Sosialidemokraatti	N:o 148	Saksassa palvelleiden Suomalaisten vapaaehtoisten vastaanotto kotimaahansa.	
3.6.1943	Turun Sanomat	N:o 148	Vapaaehtoisten kotiinpaluu	
3.6.1943	Uusi Suomi	N:o 148	Suomalaisen SS-pataljoonan paluu kotimaahan.	
4.6.1943	Aamulehti	N:o 149	Kotiutuneen SS-vapaaehtoispataljoonan juhlapäivää vietettiin helatorstaina Tampereella	
4.6.1943	Ajan Suunta	N:o 126	Unohtumaton kotiintulojuhla Pyynikin kentällä	
4.6.1943	Ajan Suunta	N:o 126	Nuorten jääkärien kotiinpaluujuhla. Koko Tampere eli SS-vapaaehtoistemme merkeissä	
4.6.1943	Ajan Suunta	N:o 126	Kun SS-pataljoonamme saapui kotimaahan	
4.6.1943	Rintamamies	N:o 22	Monin juhlallisuuksin kotimaa otti vastaan Saksasta palaavat SS-vapaaehtoiset	
4.6.1943	Savon Sanomat	N:o 126	SS-vapaaehtoiset ovat kotiutuneet	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
4.6.1943	Uusi Suomi	N:o 149	Maan kunnianteko SS-miehille - Onnistunut, suuri asemiesjuhla helatorstaina Tampereella.	
5.6.1943	Aamulehti	N:o 150	SS-Aseveljet Saksassa taistelleiden suomalaisten vapaaehtoisten yhdyssiteeksi	
5.6.1943	Ajan Suunta	N:o 127	Tampereen SS-juhla	
5.6.1943	Helsingin Sanomat	N:o 149	Vapaaehtoispataljoonan vastaanottojuhla helatorstaina Tampereella	
5.6.1943	Hämeen Sanomat	N:o 127	Mieleenpainuvaksi juhlapäiväksi muodostui vapaaehtoispataljoonamme vastaanotto Tampereella	
5.6.1943	Hämeen Sanomat	N:o 127	Meiltä ja muualta	
5.6.1943	Laatokka	N:o 127	Suomalaisen vapaaehtoispataljoonan kotiinpaluujuhla Tampereella.	
5.6.1943	Maaseudun Tulevaisuus	N:o 61	Nuorten jääkärien kotiinpaluujuhla Hangossa ja Tampereella.	
5.6.1943	Savon Sanomat	N:o 127	Uudet jääkärit kotiutuneet.	
5.6.1943	Turun Sanomat	N:o 149	Suomalaisen vapaaehtoispataljoonan mieliin painuva vastaanotto	
7.6.1943	Ajan Suunta	N:o 128	Jääkärien jälkiä kulkien	
9.6.1943	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 130	SS-vapaaehtoisten vastaanottotilaisuuden	
11.6.1943	Rintamamies	N:o 23	Uudet jääkärit otettu vastaan kotiseuduillaan arvokkain ja vaikuttavin juhlallisuuksin	
11.6.1943	Rintamamies	N:o 23	”Liitymme yhteistoimintaan Rintamamiesliiton kanssa.”	
11.6.1943	Uusi Suomi	N:o 155	SS-Aseveljet ry:n toiminta voi varsinaisesti alkaa vasta sodan päätyttyä	
12.6.1943	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 133	SS-aseveljet	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
13.6.1943	Laatokka	N:o 134	SS-Aseveljet	
15.6.1943	Hakkapeliitta	N:o 24	Uudet jääkärit tulivat	
15.6.1943	Suomen Kuvalehti	N:o 24	SS-miehet omalla kamaralla	Tauno Aarni
18.6.1943	Itä-Karjala	N:o 11	Jääkärihengen vaalijat	
18.6.1943	Rintamamies	N:o 24-25	Uuden Euroopan aseveljeyden ovat SS-vapaaehtoisemme tuoneet tullessaan.	
18.6.1943	Rintamamies	N:o 24-25	Kentälle jääneiden SS-sankarivainajien siunaustilaisuudet Sääksmäellä, Kangasalla ja Toijalassa.	
18.6.1943	Rintamamies	N:o 24-25	Viime päivinä	Mikko
19.6.1943	Hämeen Sanomat	N:o 138	SS-miesten kotiintulojuhla Hämeenlinnassa	
25.6.1943	Hurtti Ukko	N:o 6	Uudet jääkärimme palanneet kotimaahan	Tk-Suomela
kesäkuussa 1943	Pohjois-Hämeen var- tio	N:o 6-7	SS-miesten juhla Tampereella	
kesäkuussa 1943	Suomi-Saksa	N:o 11	Komppania ”Finland”	Olavi Alhainen
kesäkuussa 1943	Suomi-Saksa	N:o 11	Helluntaihetki Etelän taistelulakeudella	Jukka Tyrkkö
1.7.1943	Maanpuolustusnuoriso		SS-jääkärimme kotona	
2.7.1943	Rintamamies	N:o 26	"Uskomme erikoisen tehtävämme tähdellisyyteen ja ainutlaatuiheen merkitykseen koko maamme ja kansamme tulevaisuudelle."	
2.7.1943	Rintamamies	N:o 26	SS-Aseveljet liite	
9.7.1943	Rintamamies	N:o 27	SS-Aseveljet liite	
13.7.1943	Etelä-Suomen Sano- mat	N:o 156	Suomalainen SS-pataljoona on nyttemmin hajoitettu	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
13.7.1943	Hämeen Sanomat	N:o 156	Suomalaiset SS-sotilaat liitetty nyt Suomen armeijaan	
13.7.1943	Karjalan viesti	N:o 141	Suomalainen SS-pataljoona hajoitettu.	
13.7.1943	Laatokka	N:o 156	Suomalainen SS-pataljoona hajoitettu.	
13.7.1943	Suomen Sosialidemokraatti	N:o 184	Saksasta palanneet vapaaehtoiset liitetty Suomen armeijaan.	
16.7.1943	Rintamamies	N:o 28	SS-Aseveljet liite	
16.7.1943	Rintamamies	N:o 28	Kannanottoja	Juhani
16.7.1943	Rintamamies	N:o 28	Tervetuloa	
23.7.1943	Rintamamies	N:o 29	SS-Aseveljet liite	
30.7.1943	Rintamamies	N:o 30	Käyntimme Winnizan joukkomurhakaupungissa	Jukka Tyrkkö
30.7.1943	Rintamamies	N:o 30	SS-Aseveljet liite	
6.8.1943	Rintamamies	N:o 31	SS-Aseveljet liite	
13.8.1943	Rintamamies	N:o 32	SS-Aseveljet liite	
14.8.1943	Suomen Sosialidemokraatti	N:o 216	Invaliidien ammatinvalintaan kiinnitetään jatkuvasti huomiota.	
15.8.1943	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 185	SS-vapaaehtoisten omaisia Saksaan. 28 henkilön vierailumatka.	
18.8.1943	Laatokka	N:o 187	Kaatuneiden SS-vapaaehtoisten omaisia matkustanut vierailulle Saksaan.	
20.8.1943	Rintamamies	N:o 33	Lineinajan valtauksen vuosimuisto. Saksalainen PK-kuvaus suomalaisen SS-pataljoonan hyökkäyksestä Kaukasiassa 16.8.1942	
20.8.1943	Rintamamies	N:o 33	"Unsere Ehre heisst Treue!" Sähkösanoma tervehdykset kenraaleille Steiner ja Berger	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
20.8.1943	Rintamamies	N:o 33	"Taistelu Ukrainan leivästä" Mustan mullan maa, nykyisten suurtaistelujen näyttämö, suomalaisin silmin	Jukka Tyrkkö
20.8.1943	Rintamamies	N:o 33	SS-Aseveljet liite	
20.8.1943	Rintamamies	N:o 33	SS-miesten suomalaiset sotilasarvot	
20.8.1943	Rintamamies	N:o 33	SS-sankarivainajien omaisia vierailumatkalla Saksassa	
26.8.1943	Ajan Suunta	N:o 195	SS-sankarihautaus Viipurissa sunnuntaina	
27.8.1943	Rintamamies	N:o 34	Suuri surujuhla Viipurissa sunnuntaina. Seitsemän SS-miestä siunattiin sankarinhautaan taistelukentille jääneinä.	
27.8.1943	Rintamamies	N:o 34	SS-miesten matkassa Kaukasian taistelukentillä. Sisar Laine-Marie muistelee.	Laine-Maire Kyöstilä
27.8.1943	Rintamamies	N:o 34	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta I	Olavi Alhainen
27.8.1943	Rintamamies	N:o 34	SS-Aseveljet liite	
31.8.1943	Hakkapeliitta	N:o 35	Turkestanin legioona	Olavi Alhainen
1.9.1943	Kuva	N:o 9	Varsinais-Suomen tyttäret lensivät Kaukasiaan	Jukka Tyrkkö
1.9.1943	Suomen Aliupseeri	N:o 9	Saksalainen aliupseeri kouluttajana, taistelutoverina ja ystävänä	Olavi Alhainen
3.9.1943	Rintamamies	N:o 35	Terveisiä Saksasta lähinnä Bad-Tölzistä, Grazista ja Berliinistä, toivat uudet SS-upseerimme	Olavi Alhainen
3.9.1943	Rintamamies	N:o 35	Ruhpolding - "paratiisikylä" Baijerissa	Jukka Tyrkkö
3.9.1943	Rintamamies	N:o 35	SS-Aseveljet liite	
3.9.1943	Rintamamies	N:o 35	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta II	Olavi Alhainen
10.9.1943	Rintamamies	N:o 36	SS-Aseveljet liite	
17.9.1943	Rintamamies	N:o 37	SS-sankarivainajien siunaustilaisuus ensi sunnuntaina Helsingissä	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
17.9.1943	Rintamamies	N:o 37	Tervehdys Saksasta	Kalervo Kurkiala
17.9.1943	Rintamamies	N:o 37	Heinrich Himmler SS-n päällikkö - Saksan uusi sisäministeri	Olavi Alhainen
17.9.1943	Rintamamies	N:o 37	SS-Aseveljet liite	
19.9.1943	Lounais-Hämeen sotilaspoika	N:o 3	Suomalainen SS-mies ilmoittautuu ammuttavaksi!	TELA
20.9.1943	Helsingin Sanomat	N:o 253	Surujuhla Hietaniemen sankarihaudalla eilen	
24.9.1943	Rintamamies	N:o 38	"He elävät edelleen ja taistelevat."	
24.9.1943	Rintamamies	N:o 38	Saksalaisilta SS-aseveljiltä 800.000 mk SS-aseveljet r.y:n invaliidikotirahastoon.	
24.9.1943	Rintamamies	N:o 38	Kaukasiasta Kannakselle, mutta eipähän vaan rintamalta radioon.	Jukka Tyrkkö
24.9.1943	Rintamamies	N:o 38	SS-Aseveljet liite	
1.10.1943	Hämeen Ilves	N:o 10	Missä suomalainen SS-joukko seiso, siinä vihollinen aina lyötiin.	
1.10.1943	Rintamamies	N:o 39	Kiitokset, sydämelliset kiitokset haluavat SS-poikiemme omaiset lausua Saksan-matkastaan.	
1.10.1943	Rintamamies	N:o 39	SS-Aseveljet liite	
1.10.1943	Rintamamies	N:o 39	Missä suomalainen SS-joukko seiso, siellä vihollinen aina lyötiin	
6.10.1943	Kuusankoskelainen kotona ja rintamalla	N:o 4	Kuusankoskelainen Saksan valtakunnan vieraana.	A. A. Y.
7.10.1943	Laatokka	N:o 230	Missä suomalainen SS-joukko seiso, siellä vihollinen aina lyötiin.	
8.10.1943	Rintamamies	N:o 40	"Kovia ja joustavia miehiä", jotka ansaitsivat Saksan "uskollisimman aseveljeyden pyhän lupauksen". Saksalainen kirjailija kuvailee SS-poikiamme.	Gerhard Uhde

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
8.10.1943	Rintamamies	N:o 40	SS-Aseveljet liite	
15.10.1943	Rintamamies	N:o 41	Rintamamiesliiton riveissä marssivat SS-jääkärimme SS-Aseveljien toiminta laajenee ja monipuolistuu nopeasti	
15.10.1943	Rintamamies	N:o 41	SS-Aseveljet liite	
22.10.1943	Rintamamies	N:o 42	SS-Aseveljet liite	
22.10.1943	Rintamamies	N:o 42	Lyhytelokuva suomalaisista SS-vapaaehtoisista. Filmi valmistunut Saksassa.	
29.10.1943	Rintamamies	N:o 43	Tapahtui Dnjeprin rannalla. Todellisuuspohjainen humoreski etelärintamalta.	Jukka Tyrkkö
29.10.1943	Rintamamies	N:o 43	Jälleen Dnjepropetrovsk.	Olavi Alhainen
29.10.1943	Rintamamies	N:o 43	SS-Aseveljet liite	
30.10.1943	Suomen Kuvalehti	N:o 44	Kaukasiasta kotimaahan	Jukka Tyrkkö
2.11.1943	Hakkapeliitta	N:o 44	Kapinoiva Kaukasia	Jukka Tyrkkö
5.11.1943	Rintamamies	N:o 44	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta IV.	Olavi Alhainen
5.11.1943	Rintamamies	N:o 44	SS-Aseveljet liite	
11.11.1943	Nokian kirjeitä	N:o 41	Sanomia Saviolta. SS-miehenä Saksassa.	H. S.
12.11.1943	Rintamamies	N:o 45	SS-Aseveljet liite	
12.11.1943	Rintamamies	N:o 45	SS-vapaaehtoisliike esitelmän aiheena Tampereen Rintamamieskerhossa	
19.11.1943	Rintamamies	N:o 46	SS-Aseveljet liite	
19.11.1943	Rintamamies	N:o 46	SS-Aseveljien yleisöjuhla, johtokunnan kokous ja illalliset tiistaina Tampereella	
26.11.1943	Rintamamies	N:o 47	Veri, joka itärintamalla vuotaa, annetaan meidänkin isänmaamme puolesta. Onnistunut, vaikuttava SS-asesiesjuhla Tampereen Teatterissa.	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
26.11.1943	Rintamamies	N:o 47	Kotka-ristejä SS-liikkeen alkuvaiheessa kunnostautuneille	
26.11.1943	Rintamamies	N:o 47	Lahjoituksia SS-aseveljien huoltotyölle	
26.11.1943	Rintamamies	N:o 47	SS-Aseveljet liite	
1.12.1943	Kymenlaakson vartio	N:o 12	Kaukasukselta – Seeksele. SS-miehen elämyksiä.	SS-mies "Veke"
joulu.43	Peikkosoturi	N:o 5	Sotajoulua etelän ja Pohjolan taivaan alla	Jukka Tyrkkö
3.12.1943	Rintamamies	N:o 48	Tschikolan vastaiskun vuosimuisto	Jukka Tyrkkö
3.12.1943	Rintamamies	N:o 48	SS-Aseveljet liite	
10.12.1943	Rintamamies	N:o 49	Tschikolan vastaiskun vuosimuisto	Jukka Tyrkkö
10.12.1943	Rintamamies	N:o 49	SS-Aseveljet liite	
14.12.1943	Hakkapeliitta	N:o 50	Tämän päivän Berliiniä	Erkki Olavi Käppi
17.12.1943	Rintamamies	N:o 50-51	SS-Aseveljet -palsta, SS-invaliidien huoltotoiminta ym.	
17.12.1943	Rintamamies	N:o 50-51	Joulumme Kaukasuksella	Jukka Tyrkkö
17.12.1943	Rintamamies	N:o 50-51	"Teitä ei milloinkaan unohdeta." Kaatuneitten omaisten sekä SS-Invalidien huoltotoiminta edelleen vilkasta.	
17.12.1943	Rintamamies	N:o 50-51	Rintamamiehen nykyinen merkitys	Jukka Tyrkkö
17.12.1943	Rintamamies	N:o 50-51	Joulumme Kaukasuksella 1942	Jukka Tyrkkö
17.12.1943	Rintamamies	N:o 50-51	Toukokuun päiviä suomalaisleirillä "onnellisten muistojen kylässä"	Laine-Maire Kyöstilä
17.12.1943	Rintamamies	N:o 50-51	SS-Aseveljet liite	
17.12.1943	Uusi Suomi	N:o 340	Suomalaisen SS-pataljoonan historiikki	Jukka Tyrkkö
25.12.1943	Hurtti Ukko	N:o 11-12	SS-poikiamme Dneprin rannalla jouluna 41	Jukka Tyrkkö
31.12.1943	Rintamamies	N:o 52	UK:n SS-miehet nyt esittäytyvät	Jukka Tyrkkö

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
31.12.1943	Rintamamies	N:o 52	Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudestaan ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksista nykysodassa. I. Englanti.	Olavi Alhainen
31.12.1943	Rintamamies	N:o 52	SS-Aseveljet liite	
1943	Filmimaaailma	N:o 16	Mistä johtuu, että Saksa on omavarainen? Katsojan huomioita saksalaisesta elokuvasta	Olavi Alhainen
1943	Isänmaan joulu IKL-lehden joulunumero		Selvä suunta!	Olavi Alhainen
1943	Joulu-Lotta		Asesisaria SS-vuosiemme varrelta	Jukka Tyrkkö
1943	Linnoittaja	N:o 25	Organisation Todt – saksalainen rintamatyömiestäjärjestö	Olavi Alhainen
1943	Peikkosoturi	N:o 4	Askeleita pimeydessä eli miten SS-jääkäri Mikko hankki ”kuolemaa halveksivan miehen” nimen	Jukka Tyrkkö
1943	Suomen sotilas	N:o 12	”Uudet jääkärit” kotimaassa	
1943	Suomi-Saksa	N:o 16-17	Aadolf Hitlerin henkikaarti	Olavi Alhainen
1943	Suomi-Saksa	N:o 16-17	Saksan lääkekasvitarhat SS-järjestön suurenmoisen aikaansaannos	Olavi Alhainen
1943	Tuuman joulu	N:o 1	Korsuelämästä Mius-joella	
1943	Vapaussodan invaliidi		Invaliidikoti SS-miehille	
1.1.1944	Suomen Aliupseeri	N:o 1	Terveet miehet rintamalle – Saksan totaalisen mobilisation periaate	Olavi Alhainen
7.1.1944	Rintamamies	N:o 1	SS-Aseveljet liite	
7.1.1944	Rintamamies	N:o 1	Itä-Kannaksen SS-miehiä komentajansa vieraina	
14.1.1944	Rintamamies	N:o 2	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta VII.	Olavi Alhainen
14.1.1944	Rintamamies	N:o 2	SS-Aseveljet liite	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
14.1.1944	Rintamamies	N:o 2	Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudestaan ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksista nykysodassa. III. Neuvostoliitto.	Olavi Alhainen
18.1.1944	Hakkapeliitta	N:o 3	Suomea Wienissä	Erkki Olavi Käppi
21.1.1944	Rintamamies	N:o 3	Suomalainen SS-pataljoona kohtasi kalmukkiarolla kolme ryssäprikaatia... Jekaterinowkan taistelun vuosimuisto	Jukka Tyrkkö
21.1.1944	Rintamamies	N:o 3	SS-Aseveljet liite	
28.1.1944	Rintamamies	N:o 4	SS-Aseveljet liite	
28.1.1944	Rintamamies	N:o 4	Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudestaan ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksia nykysodassa. IV. Saksa.	Olavi Alhainen
4.2.1944	Rintamamies	N:o 5	SS-Aseveljet liite	
11.2.1944	Rintamamies	N:o 6	SS-Aseveljet liite	
18.2.1944	Rintamamies	N:o 7	SS-Aseveljet liite	
25.2.1944	Rintamamies	N:o 8	Rohkea yöllinen yllätyshyökkäys Skeljanskin vihollisbunkkereille. Kaksi vuotta SS-pataljoonan ensimmäisestä iskupartioista.	Jukka Tyrkkö
25.2.1944	Rintamamies	N:o 8	Voitto on oleva niiden kansojen, jotka taistelevat vapaudestaan ja elinehdoistaan. Eri maiden mahdollisuuksia nykysodassa. V. Japani.	Olavi Alhainen
25.2.1944	Rintamamies	N:o 8	SS-Aseveljet liite	
3.3.1944	Rintamamies	N:o 9	Kalmukkiarolta Ukrainaan	Erik Hilden
3.3.1944	Rintamamies	N:o 9	SS-Aseveljet liite	
9.3.1944	Helsingin Sanomat	N:o 66	SS-Aseveljet ry:n vuosikokousilmoitus	
10.3.1944	Rintamamies	N:o 10	Turun kaupungissa saatiin vastatuulta, mutta SS-aseemiesjuhlaa se ei estänyt silti.	
10.3.1944	Rintamamies	N:o 10	Terveisiä Berliinistä!	Unto Boman

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
10.3.1944	Rintamamies	N:o 10	SS-Aseveljet liite	
17.3.1944	Rintamamies	N:o 11	SS-Aseveljet liite	
24.3.1944	Rintamamies	N:o 12	SS-Aseveljet liite	
31.3.1944	Rintamamies	N:o 12	SS: Ukrainalainen "alkukotimme".	
31.3.1944	Rintamamies	N:o 13	Nuoren polven päämääränä on vapaa ja suuri Suomi. SS-Aseveljet joukolla vuosikokouksessa Tampereella.	
31.3.1944	Rintamamies	N:o 13	SS-Aseveljet liite	
1.4.1944	Suomen Aliupseeri	N:o 4	Kuri ja suhteemme siihen	Olavi Alhainen
3.4.1944	Uusi Suomi	N:o 91	Entisen SS-vapaaehtoisten asevelijärjestön ensimmäinen vuosikokous	
7.4.1944	Rintamamies	N:o 14	SS-Aseveljet liite	
14.4.1944	Rintamamies	N:o 15	Rintamamiesten ja SS-Aseveljien veljesilta Viipurissa tk. 29. p:nä	
14.4.1944	Rintamamies	N:o 15	Rintamamiesjuhla Imatralta SS-aseveljet kutsuvieraina mukana	
14.4.1944	Rintamamies	N:o 15	SS-Aseveljet liite	
21.4.1944	Rintamamies	N:o 16	SS-Aseveljet liite	
28.4.1944	Rintamamies	N:o 17	SS-Aseveljet liite	
5.5.1944	Rintamamies	N:o 18	Reipas ja innostava veljesilta Viipurissa. Rintamamiehet ja SS-aseveljet runsaslukuisina koolla kaupungin vanhana valtauspäivänä.	
5.5.1944	Rintamamies	N:o 18	SS-Aseveljet liite	
12.5.1944	Rintamamies	N:o 19	Ryssät lyödään kun aika tulee, sanovat lannistumattomat saksalaiset	Kalevro Kurkiala
12.5.1944	Rintamamies	N:o 19	SS-Aseveljet liite	
19.5.1944	Rintamamies	N:o 20	SS-Aseveljet liite	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
26.5.1944	Rintamamies	N:o 21	SS-Aseveljet liite	
2.6.1944	Rintamamies	N:o 22	SS-Aseveljet liite	
9.6.1944	Rintamamies	N:o 23	Välähdyksiä SS-vuosien varrelta XII.	Olavi Alhainen
9.6.1944	Rintamamies	N:o 23	SS-Aseveljet liite	
16.6.1944	Rintamamies	N:o 24-25	SS-Aseveljet liite	
16.6.1944	Rintamamies	N:o 24-25	Nuoruus ja uhri. Erään Ukrainassa kaatuneen aseveljen rakkaustarina	Untamo Usva
29.6.1944	Rintamamies	N:o 26	Kerro pojille terveisiä	Laine-Marie Kyöstilä
29.6.1944	Rintamamies	N:o 26	SS-Aseveljet liite	
29.6.1944	Rintamamies	N:o 26	Rintamamiesliitto ja SS-Aseveljet r.y.	
1.7.1944	Suomen Aliupseeri	N:o 7	Suomalainen aliupseeri sotilaallisuuden perikuvana	Olavi Alhainen
7.7.1944	Rintamamies	N:o 27	SS-Naisten sääntöehdotus	
7.7.1944	Rintamamies	N:o 27	SS-Aseveljet liite	
14.7.1944	Rintamamies	N:o 28	SS-Aseveljet liite	
21.7.1944	Rintamamies	N:o 29	SS-Aseveljet liite	
28.7.1944	Rintamamies	N:o 30	SS-Aseveljet liite	
4.8.1944	Rintamamies	N:o 31	Soturi, ritari. SS-aseveli luutnantti Lauri Törni	TK-Oiva Koivisto
4.8.1944	Rintamamies	N:o 31	Saksalaisten usko voittoon kerta kaikkiaan järkkymätön. Rouva Hilka Keijola kertoo Rintamamiehelle SS-omaisten matkasta Saksaan kesäkuulla.	Marjatta Tyrkkö
4.8.1944	Rintamamies	N:o 31	SS-Aseveljet liite	
11.8.1944	Etelä-Suomen Sanomat	N:o 183	SS-vapaaehtoisten asevelijärjestö saanut Saksasta uuden suurlahjoituksen	
11.8.1944	Rintamamies	N:o 32	SS-Aseveljet liite	

Päivämäärä	Lehti	Numero	Otsikko	Kirjoittaja
11.8.1944	Suomen Sosialidemokraatti	N:o 213	Suomalaiset SS-vapaaehtoiset saaneet milj. markan lahjoituksen saksalaisilta.	
18.8.1944	Rintamamies	N:o 33	Suurlahjoitus SS-miesten yhdistyksen invaliidihuoltoa varten.	
18.8.1944	Rintamamies	N:o 33	Päivä linnoittajien parissa.	Olavi Alhainen
18.8.1944	Rintamamies	N:o 33	SS-Aseveljet liite	
19.8.1944	Laatokka	N:o 188	1 milj. mk:n lahjoitus Saksasta suomalaisten SS-invaliidien hyväksi.	
25.8.1944	Rintamamies	N:o 34	SS-Aseveljet liite	
1.9.1944	Rintamamies	N:o 35	SS-Aseveljet liite	
8.9.1944	Rintamamies	N:o 36	SS-Aseveljet liite	
15.9.1944	Rintamamies	N:o 37	SS-Aseveljet liite	
15.9.1944	Rintamamies	N:o 39	Välirauhan määräyksiä ryhdytty toteuttamaan. Yli 400 yhteisöä lakkautettu. Joukossa mm. SS-Aseveljet ry	
1944	Silta	N:o 2	Suomalaisia sotilaskasvoja Saksan itärintaman kuvastimessa	Jukka Tyrkkö
1944	Silta	N:o 5	Olemme kukkulalla 701	Jukka Tyrkkö
1944	Suomen vapaussota	N:o 3	Ilmoitus siitä ettei SS-pataljoona käsittelevää artikkelia julkaista	

LÄHTEET

Arkistolähteet

Kansallisarkisto, Helsinki (KA)

Mauno Jokipiin tutkimusarkisto (Pk-1140 & Pk-2365)

Unto Parvilahden asiakirjat (Pk-1140/15)

Lehdet, lehtileikkeet ja muut asiakirjat (Pk-1140/17)

Muistiinpanot, lehtileikkeet ja muut asiakirjat (Pk-1140/34-35)

Lehtileikkeet ja yksityiset luovutukset (Pk-1140/38-39)

SS-joukkoihin liittyvät lehtileikkeet (Pk-2365/8)

Yrjö Paavo Ilmari Kailan arkisto (Pk-2356/9)

SS-Aseveljet ry:n 1943–1944 arkisto (Pk-1141)

Lehtileikkeet ja propaganda-aineisto (Pk-1141/14-16)

Ratas-kansio (Pk-1141/30–39)

Jukka Pellervo Tyrkön arkisto (Pk-1618/5)

Veljesapu-Perinneyhdistys ry:n arkisto (Parolan Panssarimuseo, Hattula)

Lehdet

Julkaisemattomat opinnäytteet:

Kuikka, Joonas. *Sananvartijat: Lehdistösensuurin kriisi 1943-1944*. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, 2009. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-19674>

Tutkimuskirjallisuus:

Elo, Veikko. *Pantin lunastajat*. 2. painos. Tampere: Apali, 2006.

- Hakanpää, Mika et al. *Suomalaisten Waffen-SS-vapaaehtoisten matrikkeli 1941–1943*. 2. painos. Tampere: Veljesapu-Perinneyhdistys ry, 2013.
- Jokipii, Mauno. *Panttipataljoona: Suomalaisen SS-pataljoonan historia*. Helsinki: Weilin + Göös, 1968.
- Jutikkala, Eino. *Valtion tiedoituslaitoksen salainen sotakronikka*. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY, 1997.
- Kulha, Keijo K. *Aseveljien aika: Suomalaisen asevelihengen ja aseveliliikkeen historiaa 1940-1945*. Porvoo: Werner Söderström, 1980.
- Lackman, Matti. *SS-miehet ja jääkärit – yhtymäkohtia ja vertailua. Sotahistoriallinen aikakauskirja 31*, s. 162–191. Helsinki: Suomen sotahistoriallinen seura, 2011.
- Peltovuori, Risto. *Sankarikansa ja kavaltajat: Suomi kolmannen valtakunnan lehdissä 1940-1944*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 2000.
- Perko, Touko. *Aseveljen Kuva: Suhtautuminen Saksaan jatkosodan Suomessa 1941-1944*. Porvoo: WSOY, 1971.
- Rusi, Alpo M. *Lehdistönsensuuri jatkosodassa: Sanan valvonta sodankäynnin välineenä 1941-1944*. Helsinki: Suomen historiallinen seura, 1982.
- Swanström, André. *Hakaristin Ritarit: Suomalaiset SS-miehet, politiikka, uskonto ja sotarikokset*. Ensimmäinen painos. Jyväskylä: Atena, 2018.
- The Finnish SS-Volunteers and Atrocities against Jews, Civilians and Prisoners of War in Ukraine and the Caucasus Region, 1941-1943*. Lars Westerlund. Kansallisarkisto teettämä arkistoseelvitys. Helsinki: SKS, 2019.
- Uola, Mikko. *Rintamamiesten liitto: Vapaussodan rintamamiesten liitto/Rintamamiesliitto 1929-1944*. Tampere: Vapaussoturien huoltosäätiö, 1988.
- Westerlund, Lars. *Cirkus Collani: De finländska SS-frivilliga 1941-43: En sedesskildring baserad på de frivilligas egna berättelser*. Helsinki, Suomi: BoD - Books on Demand, 2017.

Wikberg, Olli. *Dritte Nordland: Suomalainen SS-vapaaehtoispataljoona kuvissa; the Photo History of The Finnish Volunteer Battalion of The Waffen-SS 1941-1943*. Helsinki: Wiking-Divisioona Oy, 2001.

Vilkuna, Kustaa. *Sanan Valvontaa: Sensuuri 1939-1944*. Helsinki: Otava, 1962.

Internet:

Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistys ry

<http://www.jp27.fi/> viitattu 8.1.2019

Kansalliskirjaston Digitaaliset aineistot

<https://digi.kansalliskirjasto.fi/> viitattu 31.12.2018

Veljesapu-Perinneyhdistys ry:n

<http://www.veljesapu.fi/pages/Lehdet/3231> viitattu 31.12.2018

Wikipedia

https://fi.wikipedia.org/wiki/Yrj%C3%B6_von_Gr%C3%B6nhagen viitattu 21.1.2019

[https://en.wikipedia.org/wiki/Bloody_Sunday_\(1939\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Bloody_Sunday_(1939)) viitattu 28.1.2019

Yleisradion arkisto

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/05/31/kun-pyynikin-kentalla-kaikui-sieg-heil> viitattu 1.2.2019.